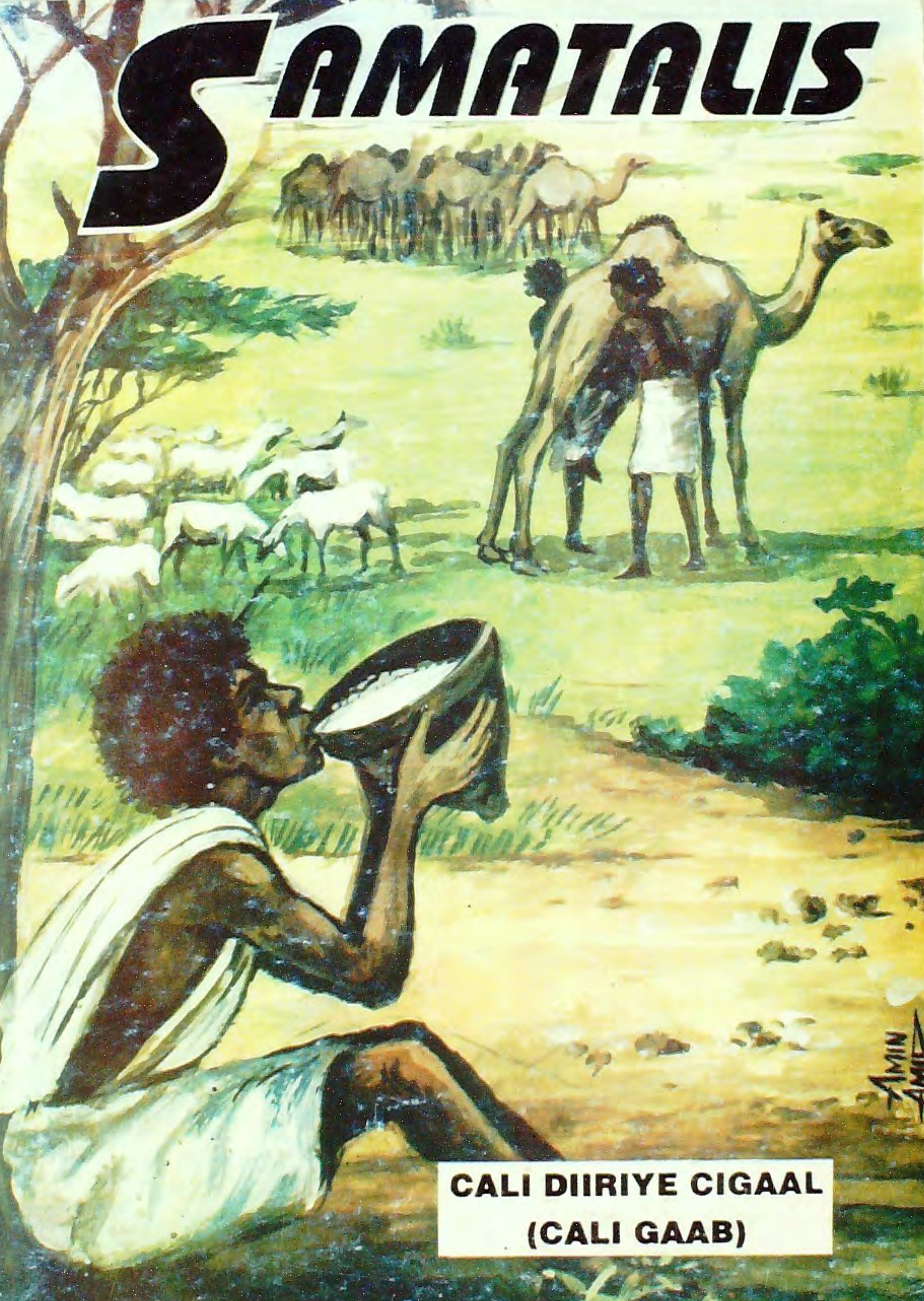

SAMATAALIS

**CALI DIIRIYE CIGAAL
(CALI GAAB)**

AMIN
AMIN

SAAHATALIS

Maskaxdii

ALI DIRIYE IGAL
(CALI GAAB)

Min guuriye

IBRAAHIN MUUSE WACAYS

Isu dubbaride

CABDI MIIGGANE GUULEED

TUSMADA

QORMADA

Bogga

1	Tusmada		i
2	Mahadnaq		v
3	Cali Gaab waa kuma?		vii
4	Hordhac		1
5	Arar		5
6	6) <u>Qaybta koobaad IGAD</u>		8
6-1	Hooya naga guddooma	hees	9
6-2	Weerar	tix	11
6-3	Adduun waa dhaxdin	tix	15
6-4	Afrikay lagaa dhereg	hees	19
6-5	Guubaabo Abwaan	tix	22
6-6	Maxaad u habranaysaa	hees	26
6-7	Bi'iwaa Afrikay	hees	27
6-8	Afrikay gobbaad tahay	hees	28
6-9	Geesiga cartamayaa	hees	30
7	7) <u>Qaybta labaad Samatalis I</u>		36
7-1	Arar		37
7-2	Soo dhaweyn	hees	38
7-3	Garabweyne libaax	tix	39
7-4	Dhaliil	gabay	43
7-5	Afrikada sadkeedii	tix	46
7-6	Hunguri wad ma arko	tix	47
7-7	Soomaali baa tidhi	hees	52
7-8	Tirtirsiin	tix	54
7-9	Xujo	hees	57
7-10	Gol daloolo	gabay	85
7-11	Soomaaliyey maqal	hees	61

7-12	Xaal adduun	tix	63
7-13	Raganimo	hees	69
7-14	Soomaaliyey ha heshiin	geeraar	71
7-15	Hidde	tix	72
7-16	Samo goob	tix	76
7-17	Wax sheeg	hees	84
7-18	Soomaaliyey daa	hees	86

8 **8) Qaybta Saddexaad Samatalis II** 89

8-1	Door roonayaal	hees	90
8-2	Guubaabo	tix	91
8-3	Hanbalyo	hees	96
8-4	Caloolyow	tix	98
8-5	Geeddiga horuuwada	hees	104
8-6	Bogaadin	gabay	106
8-7	Sokeeyahayagow	hees	108
8-8	Gobonimo	tix	109
8-9	Yididdilo nabadeed	hees	114

9 **9) Qaybta Afraad Samatalis III** 116

9-1	Ku salaannay calanyow	hees	117
9-2	Bal dharaara ku heesa	tix	119
9-3	Caawa waa habeenkii	hees	122
9-4	Been dariiq ha u furin	tix	123
9-5	Xuma duug	tix	125
9-6	Dardaaran	tix	127
9-7	Dable dhaarsan	hees	130
9-8	Walaal inuu macaan yahay	hees	132
9-9	Murgiyey	tix	137
9-10	Colaad ha ku degdegin	hees	140

10 **10) Qaybtay Shanaad Samatalis IV** 143

10-1	Noo malee	hees	144
10-2	Badda qaad	tix	146
10-3	Darka nabadda	hees	148
10-4	Bahardaad	geeraar	149
10-5	Taran colaadeed	hees	150
10-6	Dantaada ka raac	geeraar	151
10-7	Dood	geeraar	153
10-8	Maydhaan	gabay	156
10-9	Gocasho	gabay	160
10-10	Midnimada u soo baydh	hees	162
10-11	Akaa madoobe	tix	164
10-12	Deexasho	geeraar	169
10-13	Sahay	hees	171
10-14	Sarbeeb	guux	173
10-15	gar dhig	hees	177
10-16	Ha dabbaaline daa	geeraar	178
10-17	Waajib	tix	183
10-18	Yididdiilo	hees	189
10-19	Hayb aadami	gabay	191
10-20	Duco ma lagu, eegay	geeraar	193
10-21	Godob yareey	hees	197
10-22	Jacbur	tix	198
10-23	Dugsi nabadeed	hees	206
10-24	Ishaaro	hees	207

11 **11) Qaybta lixaad Maanso qobona ah** 212

11-1	1 Askariyow	hees	213
11-2	2 Maamuus	hees	215
11-3	3 Ka marag noqo	hees	216
11-4	4 Wallee dheehay	hees	218
11-5	5 Hidda raac	hees	219
11-6	6 Israa'iil	hees	220
11-7	7 Kaalaya bal daawada	hees	222

12	12) <u>Qaybta Toddobaad Heshiisiin</u>	232
12-1	1 Heeshiiskii Dawladda Djibouti iyo Frud	233
12-2	2 Dib u heshiisiintii Ururrada Soomaaliya	242

Fiiro Gaar ah

"Tix", inta badan waa "Jiifto".

MAHADNAQ

Labada nin ee qoraalkan ifka u soo saray ka sokow, oon u arko in aannu hawshan saddexan ku nahay Ibrahim Xaagi Muuse Wacays iyo Cabdi Miiggane Guuleed, waxaan mahad ballaadhan uu jeedinayaa mudane Ismaaciil Cumar Gueelleh oo si hawshani ay u hirgasho aan af iyo addin midna kala hadhin. Amiin Maxamed Roobleh oo si hagar la'aan ah iigu dhiirriyey, gacan weynna, qaban qaabadii ku lahaa.

Sarreeye Guuto Sakariye Sheekh Ibraahim oo ii sura galiyay, gacan hagar la'aaneedna igu siiyey in aan curiyo maansadan Samatalis, soona bandhigo. Gaashaanleh Sare Xuseen Xaaji Jaamac oo qaban qaabada in la qoro igu dhiirri geliyey, gacanna ku lahaa.

Maxamed Cabdullahi Riiraash oo xaal xaalkii iyo is hanba raacintii hawsha gacan ka geystay iyo Amiin Caamir oo sawirka sameeyey, iyagana mahad baan u celinayaa.

Mahad aan la soo koobi kareyn aan u celiyo kooxda Xarbi, raggooda iyo dumarkooba oo soo Samatalis.

Ugu dambayn, xoghayaha Guud ee War Faafinta, mudane Ismaaciil Xuseen Taani iyo Maareeyaha Madbacadda Qaranka, iyagana mahad baan u celinayaa.

Cali Diiriye (Cali Gaab)

CALI GAAB, WAA KUMA? TAARIKH NOLOLEEDKII

Cali Diiriye Cigaal (Cali gaab) waa hal-abuure weyn oo Soomaali dhexdeeda kaga soo caan-baxay Erey shaxnimada habka falkinta Maansada iyo abwaan heesaa gabyaa geeraar iyo guux tiriya intaba isugu jira oo ay weliba u dheer tahay codaynta heesaha iyo laxan samayntu . Waa maanso yahaan aan dabuubta murti tixiddeeda abwaan barbar-dhiganayaa Djabouti uuna jirin isla mar ahaanna, marka laga eego xagga tirada maansooyinka magaciisa ku isman ka mid ah abwaannada Soomaaliyeed kuwa ugu horreeya marka guud ahaantood laysku qaado.

Wuxuu ku barbaaray magaalada Djabouti oo yaraan lagu keenay malcaamaddii ugu horreyseyna uu ka galay dugsi ku yaalley xaafadda Gaad, kuna sugnaa ilaa 1957kii, markaasoo uu u wareegay Woqooyiga Soomaaliya oo markaa ahayd mustacmaraddii ingiriiska. Isla sannadkaasuu ku biiray ciidammadii loo yaqaanney Somaliland Scouts oo uu iska qoray Saylac. Tababbar millitarinimo oo 6 bilood Gorayo-Cawl buu ku qaatay kaddibna lagu wareejiyey ciidammadii ilaaladaha gobolkii loo yaqaanney "Reserved Area" ee wareegi jirey inta ka dhaxaysa Awaare iyo Harawo ilaa 6 bilood markii ay ka hadhsanayd calan-sarkii gobannimadii badhtamihii 1960kii. Muddadaasi bay is-barteen Abwaanka caanka ah Cali Sugulle, oo isla xilligaa jiidahaasi ka ahaa hawl-wadeen xannaanada xoolaha ee maamulkii Ingiriiska, halkaasna ay saaxiibtinnimo uga bilaabantay. Halkan bay ka bilaabantay nolosha fannaannimo ee Abwaanku.

Iyadoo guuxa hal-abuurka laydhiisu ruxayso eense weli aan doob dilaacsan isla mar ahaanna aanay hawadiisa ku beerrayn hindise iyo qorshe fannaannimo, buu ahaa awgeed, khasabka kaga ummulisay guuxii ku duugnaa duunka hoose ee Cali-Gaab, cagaarkii soo tuuray. Markii Ciidammadii uu ka tirsanaa laga soo hooyey Jiidahaas, oo dhaxdin loo dejiyey Magaalada Arabsiyo, wuxuu kula kulmay fannaanka Faysal Cumar Mushteg, oo maamule ka ahaa dugsiga Arabsiyo, oo isna ka ladaabiyey webiga fanka mawjaddiisu awelba sidatey.

1960kii gobanimadii Soomaaliya ka dib wuxuu ka mid noqday ciidammadii lagu wareejiyey ciidanka xoogga dalka Soomaaliyeed. 1962kii midayntii ciidammadii Woqooyiga iyo Koonfurta Soomaaliya guutooyinkii koonfurta loo qaaday buu ka mid noqday isagoo qorshihii ciidan ku galay guutadii komaandawska oo tababar 2 sano ku dhammaystey xaruuntii Hiil-weyne ee duleedka muqdisho. Markuu dhammaystey ka-dibna isla xeradii loogu reebay inuu macalin tababare ah ka ahaado.

Iyadoo aanay hal-abuurnimadiisu weli u gudbin heer ay dibadda ugu soo baxdo, uuse socod-baradkeedu tallaabada xejiyey ayaa oo qiimaynteedu gaadhay inuu Cali-Gaab kaga qayb galo tartanka fanka Soomaaliyeed ee marxaladda, aqoonsigeedina u soo jiido inuu ka mid noqdo Bahda hal-abuurka Soomaaliyeed. 1964kii wuxuu ka mid noqday aasaaseyaashii kooxdii fannaaniinta Xoogga Dalka Soomaaliyeed oo ay ku weheliyeen fannaaniinta ay ka midka Maxamed Cali Kaariye, Cisman Aadan Xuseen (Cismaan Askari), Maxamed Cabdillahi (Sangub), Miicaad Miiggane, Saynab Xaaji Cali (Baxsan) oo uu horjooqe ka noqday.

Hal-curinta Cali wuxuu muddo ku ekaa maansooyin iyo riwaayado ay wadaagi jireen isaga iyo fannaaniinta ay isku kooxda ahaayeen, kuna bixi jirey magaca kooxda Xoogga Dalka Soomaaliyeed, oo aanu u gudbin hal-abuure maanso isu-dhan gaarkiisa u curiya. Maansadii ugu horreysey ee uu curiyey sannadku markuu ahaa 1967 kii, waxay ahayd heesta magaceeda la yidhaa "AWR DABAR LA'AAN DHACAY" oo Idaacadaha laga baahiyey .

Ka-dib markii, ciidammada qalabka sida xukunkii Soomaaliya ay la wareegeen 1969kii, ee kooxdii Xoogga Dalkana lagu daray kooxihii rayadka ahaa oo isku noqday kooxdii Waabberi ee Wasaaradda Warfaafinta laga xukumi jirey Cali wuxuu noqday kan keliya ee taliskii guud ee ciidammadu kala hadheen iyagoo u arkayey in aanay ka maarmi karin shaqadiisa rajo ay ka qabeen lagama maarmaanimada jiritaan koox faneed ciidan awgeed. 1971kii baa Cali Gaab oggolaansho u helay inuu dhiso kooxdii fanka ee ciidammada oo ay ka soo dhalatay kooxdii fanka ee ciidammada oo ay ka soo dhalatay kooxdii HORSEED uu kana mid aha ilaa 1977kii, markii uu yiqiin saday isagoo derejadiisu tahay xiddigle. Rajadii mustaqbal ee ummadda awgeed hawshan uu ugu jirey adeeggeeda inaanay gafaynnin inay ku khaatumaysato cawaaqib xumo aan ka-soo-kabasho lahayn isla markiiba go'aansaday inuu shaqada ka fadhiisto dalkana dibadda uga baxo, sidii ay yeeleen tirooyin badan oo dhiggiisa ahi ha iskaga aragti ahaadaan ama ha ku kala aragti duwanaadaan arrimaha socdaye, isagoo u soo kicitimay dhinaca Jabbuuti.

Isla sannadkaasi wuxuu ku beegmay dhalashadii xorriyadda Djabouti oo ahayd magaaladii ugu horreeysey ee uu ku indho dillaacsaday, ku barbaaray eese ay duruufo awooddiisa ka weyni ku qasbeen inuu ka haajiro labataan sano ka hor oo aan habeenna boholyawgeedu dareenkiisa ka bixin. Isla markiiba baahidii dhismaha jamhuriyadda cusubi u qabtay xirfad yaqaanno waaya aragnimo u leh hawlaha waaxaha kala duduwan oo xilligaa taagnayd yagleeshoodu awgeed ayaa Cali Gaab fursad u siisay in uu ka mid noqdo ciidammadii ugu horreeyey ee jamhuuriyadda cusub.

HOR-DHAC

SAMATALIS

Adduunyadu sideedaba samaan uun bay wax ku leedahay
SAMO LA WAA YAABA waa SAYMO OODAN.

Waxa ay Soomaalidu ku maahmaahdaa "Balaayo madax la
qabtay leedahaye mijo la qabto ma laha"

Siyaasadda Dawladda Djabuuti baa aheyd in balaayadaa
Soomaaliya ku dhacday inta ayna madaxa la kicin ee ayna
muruxsan in wax laga qabto, maxaa yeelay dabka halkaa ka
holcaa, Djabuutina, gaar ahaan buu u saameynayey.

Madaxweynaha Djabuuti, Mudane **AL Xaaj XASSAN
GUULEED ABTIDOOON** in balaayada madaxeega la is
taago oo la baajiyo buu aad ugu hawl galay. Taa marag cad
waxa u ah dhexdhexaadintii uu ka galay colaaddii u
dhaxeysay, Soomaliya iyo Itoobiya. Kii oo madaxdii markaa
labada dal ka talinaysay, meel isugu keenay shirkii IGAD
lagu aasaasay 1986, heshiisna halkaa lagu gadhay si labada
dal ay nabad ugu wada noolaadaan.

Isla arrintaa nabadda, shirkii labaad ee **IGAD**, 1988 kii baa
haddana madaxdii labada dal mar labaad Djabuuti ay ku
kulmeen iyada oo . Madaxweyne **GUULEED** uu
dhexdhexaadiye ka yahay, laguna dhaqaaqay in heshiiskaa
hore la hirgaliyo, haddii la hirgaliyana wax badan baa la
badbaadin lahaa.

Markii dagaalladii sokeeye ay sida xun uga qarxeen Waqooyiga, taana Madaxweynaha Djabuuti kama gaabsan. Xamar buu u kicitimay, bal haddii in uun waanwaan dhibaataada lagu dhammeyn karo. Waana la wada ogsoonaa in dhibaataadii Waqooyiga ka dhacday, ay qof kaste oo Reer Djabuuti ah si gaar ah u taabatay, maxaa yeelay dad badan oo Reer Djabuuti ah bay eheladoodii dhibaataadu gaadhay, halkanna ilaa maanta qaxooti ku ah.

Haddii qaraxaa hore ee Gobollada Waqooyi ka dhacay nabadi ka iman lahayd, Soomaaliya inteeda kalana waa laga baajin lahaa, qarannimadii Soomaliyeedna sida ay maanta ku danbeysay ma ahaateen.

Isku soo ururiyoo, markii balaayadu ay dhacday ee Soomaaliya sida daran u burburtay laba shir oo kale danbeeyey, oo illeyn, waa tii la yidhi "caano daatayba dabadood la qabaye" sannadkii 1991, oo Madaxweynuhu, AL XAAJI XASSAN GUULEED ABTIDOOON, uu guddomiye sharafeed ka ahaa, Djabuuti lagu qabtay. Heshiiskii halkaa lagu gaadhey haddii uu hirgaliyo, dhiilladii markii danbe, 1992, 1993 ka dhacday kama dhacdeen Gobollada Koonfureed oo ay boqollaal kun oo qof ku dhinteen, intii xabbaddu ka baydhayna gaajo iyo cudur ay u le'deen.

Haddaba, Samatalis, I & II oo sida ay u kala horreyaan qaab-riwaayadeed loogu soo bandhigay ka qeyb-galayaashaa labadaa shir ee dib-u-heshiisiinta ahaa ee Djabuuti lagu qabtay waxa ay si wanaagsan u muujinayaan dareenka reer Djabuuti dad iyo dawladba. Abwaanka weyn ee Cali Diiriye Cigaal(Cali Gaab) isaga oo dareenkaa ka dab qaadanaya buu arrinta dhan walba wax ka tusaaleeyey.

Waxayna noqotay riwaayaddaasi codkii ugu dheeraa ee muujinaya welwelka iyo walaaca dhiillada Soomaalida haysata ay ku beertay dadka Reer Djabuuti.

La garay, oo dal maamul wuu ka xumaadaa, haddii nabadgelyo wax lagaga qaban kerri waayo, waa ay suurowdaa in lagu kaco oo la iska rido. Waxase dhacda in halkii laga saaray la buuxiyo si noloshu halkeedii uga socoto, taasi oo ilaa maanta Soomaaliya ka suurageli weyday.

Soo aragnay in Samatalis I & II ku aaddanaayeen arrimihii dhiillada lahaa ee ka dhacay Soomaaliya. Waana la ogyahay in dhibtii weli in kaste oo uu dadaal badani jiro dawladda Djibouti iyo dawladaha IGADba ay xil weyn iska saareen in dhibtii ay taagan tahay.

Haddaba Samatalis III & IV iyaguna waa weji kale oo ka hadlaya dagaalladii ka qarxay gobollo ka mid ah Jamhuuriyadda Djibouti.

Dunida guud ahaan, Geeska Afrika gaar ahaan dhibta ka dhacdaa waa tu aan sinaba innoo seegeyn.

Dadaalkii weynaa ee dawladda Djibouti ay u gashay, in la sameeyo IGAD, iyo in ay nabadi ka dhacdo dalka Soomaaliya, baa ku salaysnaa fikradda ah, nabadda Geeska Afrika waa nabadda Djabuuti. Nasiib darro se, dagaaladii inta badan ka oognaa Geeska Afrika, markii labadii dawladood ee Soomaliya iyo Itoobiya ay burbureen, hub farabadan baa dad badan gacantooda ku dhacay.

Markaa, ururka FRUD oo dacwaddiisa u weyni ay aheyd sidii loo heli lahaa fufurnaansiyasadeed iyo dimuqradiyad,

baa dagaal hubeysan la galay dawladda Djibouti. Ciidamada Qaranka iyo Booliiskuna waa ay ka hortageen colkaas.

Isla makaana furfurtaantii siyaasadeed baa lagu dheqaaqay, lana hirgeliyey.

In kasta oo dalkii oo dhan faraha dawladda ay ku soo celiyeen Ciidamada qalabka sidaa, haddana lagama maarmaan bay aheyd in heshiis qaran yimaaddo.

Wada hadalladii Abca ka bilaabmay baa ku keenay heshiikii nabadeed ee ay ku kala saxeedeen, dawladda Djibouti iyo ururka FRUD 26kii bishii labiyo tobnaad, 1994 magaalada Djabouti.

Nabadaasi oo ku saleysneyd hab-dhaqankii nabad ku wada noolaashaha walaalaha Reer Djibouti taasoo aheyd tiirkii lagu aasaasay Jamhuuriyadda Djibouti, 1977kii.

Haddaba Samatalis III & IV, waxa uu si wanaagsan u cabbisayaa dareenka dadka iyo dawladda Djibouti ee ka saabsanaa sii nabad iyo walaalnimo waarta loo helo, wayna hirgashay.

Qaybta lixaad ee qoraalkani waa heesihii iyo maansooyinkii caan baxay abweenka Cali Gaabna ku soo caanbaxay uu tiriyeyna milayo kala duwan meela kala duwanna uu ka tiriyey ideylkooduna waa wada Samatalis la halmaala Afarta Samatalis, iyo qeybta koobaad ee IGAD ka oo intuba nabad ku saleysan.

ARAR

IGAD

Innagoo guud ahaanba maansooyinka ku urursan diiwaankan aanu hor-dhaca guud, buugga xaggiisa hore kaga soo sheekaynnay duruufihii ay ka soo hoos dhasheen, waxa haddana lagama maarmaan noqotay, inaan qayb walba is ahaanteed Arar kooban u samaynno, si akhristuhu fursad ugu helo fahamkeeda..

QAYBTA 1aad IGAD

Silsilad maanseedka aan ugu magac daray SAMATALIS ee diiwaankan ku urursan, waxay tii ugu horreysey ahayd riwaayadda KOOXDA XARBI, ee ciidanka qaranku ay ku soo bandhigeen, shirkii ugu horreeyey ee hay'adda IGADD* ee ka dhacay magaalo madaxda Jabbuuti, oo noqday fursaddii gogol-xaadhka u noqotay heshiiskii dhexmaray madaxweyneyaashii labada dal ee deriskeenna, Soomaaliya iyo Itoobiya, Maxamed Siyaad Barre iyo Mengistu Xayle Maryam, laguna soo af-jarayey colaaddii u dhaxaysey.

Maansooyinka riwaayaddaasi waxay guud ahaan cabbirayaan dhibaatooyinkii dhaqan iyo dhaqaaleed ee Afriki ka dhaxashay gumeysigii oo ku keenay miisaan culayskiisa aan la dhaqaaqi karin iyo jaho-wareer dhabbo gurracan inay gobannimadii u raadqaaddo keenay. Khilaafka markan isu

rogay dagaalka hubaysanna uu salka ku hayo arrintaas. Isla mar ahaanna yahay aqoon-yari iyo wacyi gaabnida ay ku sugan yihiin tan ku haysa dabarka xakamaynaya horusocodkeedii, halistoodana ka digayso maansada riwaayaddani. Sidaa Awgeedna si taasi ay uga gudbaan in waddada qudhee u furani tahay, maansadan baaqeedu yahay, fahamka waxay dantu ku jir to oo ah inay garwaaqsadaan mid ahaanshaha isku-xidhnaanta kalama maarmaanka ah ee nolosha.

Tilmaanta in rajada nololeed ee mustaqbal furaheedu yahay xasillooni iyo wada noolaansho nabadeed, iskaashi iyo wax is-dhaafsiga waddammada gobol kastaana yahay sallaanka ay u marayaan bah-weyntooda aadame ee dunida inteeda kale ku dhaqan.

Si halkaa loo gaadhaana inaanay suurtoagal ahayn ilaa nabad salka ka negi oo dhab ihi gunta kasoo unkanto, oo dadaalka, Jamhuuriyadda Jabuuti yahay mid mabaadi'daa asaasiga ah ka dhaqaaqaysa, buu faallada maansada riwaayaddan sawirkaan kaga bixinayey ee cabbiraya dareenkayga fikriga ah u ahaa.

QAYBTA KOWBAAD

IGAD

HOOYA NAGA GUDDOOMA

Gacal baa xishood Geed loo
hadheeyaa

*Gacal = xidid
xishood = xurmo.*

Geesibaa ammaan Gole laga
tilmaamaa

Gole = madal

Waxaan uga gol-leeyahay,
Garaadkaygu leeyahay

Gol-leeyahay = Uga-jeedaa

Marka hore salaan guudoo
Gobannimo la maamuusoo
Garashiyo aqoon mudan
Guddigiinna sharafta-li
Gacan-qaad walaalnimo

Maamuus = xushmo

*Gacan qaad = Salaan gacanta
la isa saaro*

Hooya naga guddooma
Ubax guniyo baar baxay
Hooya naga guddooma
Farxad aan gaboobayn
Hooya naga guddooma
Waxaan Guulle mooyee
Bili aadmi garanayn
Hooya naga guddooma
Hooya naga guddooma

Guulle = Eebbe, Ilaahay

Mar labaad geddaan waday
Guubaabadaydii
Ma gudbine anoo wada
Hilbo kala go'aynnoo
Isu-gocasho reemoo

Geddaan = sidaan, habkaan

Guubaabo = baaq, boorrin

*Gocasho = hibasho, xusuus
hore*

Geed iyo caleentii

Gesha laabta inan nahay
Gebagebadu immikana
Waa waraysi gacalnimo
Gayigii ma nabad qabey
Goobtaad timaaddeen
Gogol saxar lahayniyo
Gurigiinni weeyaan.

Laabta = Niyadda
Gebagebo = dhammaad ugu
dambaynta
Gacalnimo = walaalnimo
Gayigii = waddankii, dalkii

TIX
WEERAR

Lixdankii shar-la-luudee
Shiishka aad u taqaannaayee

*Shiishkan = dhugtan
liishaanka
shakaalo = jeediyo,
jiheeyo*

Halka aan ku shakaalo

Shaagba uu rogmanayn iyo
ligu yeedh shanba cayn

*Shanba-cayn = laba
wejiile, jirjirroole*

Bahdii Reer Wankalaadee
Warrisaysey adduunka ee

*Warrisaysey =
Dhaxlaysey*

Hadba qaarad wanaagsanoo
Weelka caano ku maali

Walba-haar gelinaysayee
Weerar ay ku dhergaaniyo

Walbahaar = caloolyow

Wanan aanay lahaynooy

*Wanan(wan) = idaha
lab*

Waaxyahooda cunaan

Waalidku ugu dardaarmee

Walanteerka ahaydeey

*Walanteer(latin) = is-
dire*

Waayeel baan ahay raagoo

Anigaa war-galeenee

Waanadayda dhegeysta

Waayaduu Afrikaanku

Adhi weylo la moodiyo

*Adhi = ido iyo riyo
Weylo = maqasha lo'da*

Weynoow geela lahaayuu

Wadanaayey dameerkaan

Anoo wiil ka yar-weyn

Ragna hoos uga waabsan

Waabsan = ka yar

Telefoonka walaada
Ku waraystay afkeeda
Afrikaan weli toosin oo

walaada = dhawaaqa

*Toosin = hurdada ka
baraarugin*

Weylihii iyo lo'dii iyo
Walwaalaysa gadhoodhe

*Walwaalaysa = wax
culus xambaarsan
Gadhoodh = caanaha
dhanaan inta aan
subagga laga bixinnin*

Orod weelka biyeyso oo
La wadaag nimcadaasaa
Warkii laygu dhammeeyey
Markii aan ku dhex waasheen
Wax i raaca ka waayey
Anna waan ka wareegoo
Illamaa waqtigaaba
Waxbarashaan ku jiraayaye
Inaan meel wacan gaadhayna
Waa markhaati ma waydo
Hadduu Weyne idin keenay
Maantay wii-du is-gaadhiyoo
Afrikaan waran weynuu
Wiishkii maanta dul-yaalle
Weelal shaah laga buuxshiyo
Sonkortii aan walwaalloo
Marka aan u wadneey
Wada leefto macaankay
Sidii Waarsiyo* Naato*
Illeyn wayraxayaanoo
Waddankaa nala siinnoo
Macdantooda wanaagsan baan

la wadaag = la qaybso

Markhaati = marag

Weyne = Ilaahay

Ka soo waaridi boorka oo
Innagaa weli khaasiyo
Wargeyskooda ahaanne
Intaan waagu dillaacin
Weerarkeen ha ahaado

I

Qabayaalad baan ahay nool
Qaaraddaa Afrikaanka
Inta aan kala qaadoo
Qoqobeyaal u sameeyaan
Dhammaantood kala qaybin

*Qoqobe = deyrka laba qol
kala xidha, xad*

II

Gaajaa ani lay yidhaa
Gayiga Afrikaan socdaal
Ku gaadh an is-leeyahoo
Waxaan ballanqaad ku galay
Kaan gaadhaa inu gotaa

Socdaal = sahan, dhoof

*Gotaa (godan) = golon-
golaa*

III

Waxa lay yidhaa Cudur
Waxaan ahay cadawga dila
Ninkii qaba Caafimaad
Calooshaan ka soo ridaa

Cudur = xanuun, jirro

IV

Garaadka wax seexiyiyo
Dareenka wax guuriyiyo

Waxan ahay la-garan-waa
Giddigeed quruun idil
Ka naafeeya garashoo

Geesinimada dhaawaca

Seexiyaa = dham'iya
Guuriya = suuriya,
kexeeya

Qurruun = ummado
Naafeeya = Wiiqa,
tamarta ka qaada
Dhaawaca = qooma, wax
yeela

V

Hedda waalidku tuuriyo
Waxan ahay habaar
Hanadkii kiciyo
Hablihii dhashaba
Ka halleeya ee

Haadaan ka rida
Intaad haliso aragtaan
Hoodaha u waaweyn
Boqollaal ku hoos jira
Hiddahood la garanayn
Ayay ugu horreeyaan

Hanad = halyey, warac

Halleeya = lumiya,
xumeeya

Haadaan = jar, gabi

Hidde = isir, tafiir

TIX
ADDUUN WAA DHAXDIN

Adduunku waa dhaxdinoo
Dharaaraa la joogayaa
Dadkuna wuu dhimanayaa
Dharaartii loo qorona
Naflaha lama dhaafiye
Sidaa saw uma dhadhamin
Taa dhaafoo waan dhigee
Mid kaloo aniga igu dheer
Wixii, dhoofkani i wada.

Dhaxdin = ku meel-gaadh

Dhigaalkiisuna ahaa

*Dhoofkan = safarkan,
socdaalkan
Dhigaalkiisu = qorshe,
ku talo-galkiisu*

Dhegeysoo iga guddoon
Waxaan nahay dawlad dhaba
Dhul hodanaan leenahoo
Barwaaqadu dhabar-jab tahay
Dhegtaa maqalka u war-dheere
Adduunkaan dhegeysannaa
Dhibaato halkay jirtaba
Dhaqaasan uga daafacnaa

Hodan = barwaaqo ah

Midhaha laga dhuunyadiyo
Cilmiga laysku dhaafsanyaan
Dhammaan soo waaridnaa
Ninkii dhacayaan kabnaa
Warkiinnoo nagu dhammaa
Ayaan isku soo dhibnoo
Dhaqaale habaysan iyo

*Daafac = Caabbi,
badbaadi*

Habaysan = nidaamsan,

Dhar iyo cunto waan sidnaa
Dhakhtariyii cudurradiyo
Dhul-beerena waan wadaa
Haddaad dhiig leedihiin
Annaga na dhoweysataan
Dhaqaalaha waa la badin
Tacliintana waa la dhigi
Dhulkiinna saboolka ahna
Dheef uu dadku quuto iyo

la dhigi = la bari
Sabool = caydh, faqiir
Dheef = cunto, gasab,
gasiin
quuto = cuno, dheefsado

Dhir iyo midho waan ka bixin
Dhaqsana ubadkaan u korin

Ubadka = dhallaanka,
carruurta

I dhiga meel aan dhistoo
Lacag aan weligeed dhammaan
Waxay idinka dhiman qabsada
Dhuunigan waan idiin sidaa

Qabsada = sheegta
Dhuuni = cunto, dheef,
raashin

Bal hooyoo wada dhadhami

Dhaayuhu meeshii sokiyo

Dhaayaha = indhaha,
carceeraha

Wixii dhow bay arkaan
Dhawaaqiyo meesha dheer
Dhegtiyo maqalkaa dhoweyn
Abuurkii dhalashadeenna
Cammuud iyo dhoobo iyo
Inaa dhulka laga alkumay
Dhashii Nebi Aadan iyo
Dhallaankii Xaawa nahay
Dhammaantiin baa ogsoon

Cammuud = ciidda
Alkumay = abuuray

Haddaan dhoof kala jirnoon
Adduunka ku kala dhaqnayn
Dhambaal noo kala socdiyo
Aqoon lays dhaafsadaa
Dhexdeenna inay timaad
Dhabtii waa lama huraan
Dharaartii barashadiyo
Dhabbaha waydiin furree,

*Dhabbaha = waddada,
dawga = jidka*

Halbaansé u dhaafayaa
Waxaad dhayal moodda baa

*dhayal = cayaayir,
dheeldheel*

Hadhaw dhaka-faar noqdee

*Dhaka-faar = madax
wareer*

Belaayo intaanay dhicin
Afeef baa laga dhigtaa

*Afeef = dardaaran, ka
hor-deg*

Dhismaha diintayda iyo
Inaad dhidibkiyo sharciga

Dhidibka = udub, seeska

Dhibaato hadhaw u geysan
Markhaatiga loo dhan yahay
Diinwaankaad iigu dhigi
Inaad dhaqankiyo hiddaha
Wixii dhaxalkaygu yahay
Dhibaato hadhaw u geysan
Markhaatiga loo dhan yahay
Diiwaankaad iigu dhigi
"Dhulkayga markaan u baahdo
Inuu calan dhaba heliyo
Xornimo lagu dhaadan karo
Dhibaato inay ka iman

Hadhaw = marka damb

Diiwaanka = xusuusqorka

Dhaxal = duug-reeb

baahdo = doono

dhaadan = faano

Markhaatiga loo dhan yahay
Diiwaankaad iigu dhigi
"Inaad dhoof iigu timid
Dhulkana anu sii lahaa
Markhaatiga loo dhan yahay
Diiwaankaad iigu dhigi

Afrikaay ha hadlin
Horay idiinku ekeyde
Halkiinnaa ku ekaada
Anna waan idin hayaa
Ha waraysan horuumar
Waanad heeran tihiin

Ekeyd = habboonayd

*Ekaada = jooga, ha
dhaafina*

*Idin hayaa = idin soo
gaadhi*

Heeran = dhaawacan

(Hees)

AFRIKAY LAGAA DHEREG

Afrikaay lagaa dhereg

Dhaxalkaagi lala guur

Dhoomaha gumeysiga

Maxaa dhabarka kuu sudhay

Dhirta iyo adoo

Dhagaxaa ka tiro badan

Adduunyada dhammaanteed

Kumanyaal adoo dheer

Dhererkiyo lixaadkiyo

Dhumucdani ad leedahay

Wax ku dhaansan mayside

Ma dheegaa lagaa raran

Xornimada ad dhalisaan

Wax ku dheefsan meyside

Waxa dheriga kuu karin

Dhidar kugu lammaanoo

Isku kaa dhejinayoo

Dadka kaad u dhowdahay

Inaad dhuunta goysiyo

Kugu dhidhin walaalkaa

Dheg-xumada sokeeyaha

Kama dhiidhiyeyside

Dhoobada waxaa gubay

*lala guur = lala teg,
la qaadey*

Dhoomaha = Haamaha

Dhiilaha waaweyn

*Adoo dheer = adiga oo
ka badan tiro*

Lixaad = xoog, taman

Dhumuc = qaro, awood

Dheegaa = dhinaca

Dheefsan = taran-san

*Dhidar = caal-madoobe,
halab-caws, bahal,
waraabe*

Dhuunta = hunguriga

*Kugu dhidhin = kugu
diri*

sokeeyaha = walaal

Dhiidhi = ficil dirir

Dheecaanki gaadhoo
Dhulku wuxu ka ooyaa
Dhiiggii ku daatee
Afrikada dhammaateed
Dhirbaaxada gumeysigu
Sumadduu ku dhigay baa
Dhalan-dhoolka geeddiga

Lagu kala dhaqaaqoo
Dharaar noolba qayliyo
Dhiillaa ka joogtoo

Afrikiyo dhiggeeduba
Isma dhaanto weeyaan
Dabaylaha is-dhaafiyo
Dhab-darraanta lagu jiro

Sida dhuuggu geela
Dhiig uga kexeeyee

Mabda'iinnu dhigayaa
Isku soo dhowaanshiyo
Inaad guusha dhalisaan

Geesiyada u dhaartoow
Danta idinka dhaxaysiyo
Shirka maanta dhacayaa
Dhalliil midan lahayn iyo

Ha ahaado dhabar-jira

Wixii dhacay, wuxu dhigay
Dhibaataada gumeysigu

Sumad = calaamad

*dhalan-dhoolka =
dalanbaabi*

Kala dhaqaaq = kala tag

*dhiillo = qaylo-dhaan
dhibaato leh*

*Dhab-darraan = talo-
murug*

*Dhiig uga kexeeyee = u
dhiig tiro*

Dhigayaa = qorayaa

*Guusha- (guul) Dhalisaan
= libinta gaadhaan*

Dhacaya = socda

*Dhalliil = canaan
tilmaan sheeg ah*

*Dhabar-jira = wax loo
aayo*

Kaga tegey dhexdeenna
Intood dhagaxa saartaan

Dhabbo toosan jeexoo
Dhallinyarada maantiyo
uwa dhalani dooniyo
Afrikada dhammaanteed
Dhaxal ay u aayaan
Dhankiinnay ka sugayaan
Ina aan dhammaanniyo
Inaad guusha dhalisaan
Waxba kama dhexeeyaan

*Dhagaxa saar = dabool,
aas, illaw
Jeex = qaad, mar, fur*

*Aayaan = waxtar u noqda
Dhankiinna = xaggiinna*

TIX
GUUBAABO ABWAAN

I

Abwaan goor iyo ayaan

*Abwaan = Erey shaxan,
hal-abuure, maanso yahan*

Taluu goobaabiyaa

Siyaasad ma guda galee

Sidaa iyo garashadaa

Gumeysi muxuu ku seexday?

Gumeysi wuxuu ku seexday

Nabaddaan geed saarayaa

Geed-saar = cirka ku laal

Adduunkana waan gilgili

Afriikana gaar ahaan

Iyada waan soo geddiyi

Geddi = qallib, gembi

Gabaahiiir oomman iyo

Gabaahiiir = cidla

ciirsila

Gelgelin boodhlaan ka dhigi

Oomman = meel aan biyo

lahayn

Col iyo guluf baan ku furi

Dhexdoodaan godob ka ridi

*Godob = naxli, cadaawad,
nactooyo*

Dabeed gumuc iyo rasaas

Gumuc = sulubka rasaasta

Afkeeda hore

Gantaal layskala hortago

Gantaal = Leeb, gamuun

Sawaariikhdaan ka gadi

Markuu gawracu ku fido

Gondaha lays wada qabsado

Gondaha = cagaha,

boqnaha laga socdo

Dagaal foodda is-geshaan

Goob doogliyo gole dugsoon

Inay geeddiga u rarin

Innana guudka an ka joogo

Ragbaa taladaa gorfeeyey

Gorfeeyey = gorgortan

Haddaan taariikhda guud
Gadaal ugu soo noqdana
Gumaadka halbawlihiyo

Gujadu meeshay ka timid
Shirkii "Baarliin" la galay
Gayigan lagu qaybtamee

Guddoonkii lagu dhigtiyo

Warkii lagu gaadhay iyo
Go'aankii baa ahaa :
Ayey danahooda garan
Gadh-qaadhkiyo heeryadiyo

Ayay gibisha iska rogin
Hadday weligeed guddido
Gartaba yaan lagu heshiin

Muxuu geesigu ku toosay "
Garaadkeennoon adkaan
Gumeysiga noo tashaday
Go'aankiisii ahaa
Sidii ad u garan lahayd
Markay guuli uga timid
Gedduu rabay noo qabsaday
Halyeeyada godob la'aan

Markuu gawraca dul-dhigay

Gadaal = dib

Gumaad = xasuuq

*Hal-bawle = halka ugu
mudan*

Gayigan = dhulkan,

Qayb-tan = saanyad

*Dhigtay = Lagu heshiiyey
gaadhey*

Gadh-qaad = hoggaamin,

Heeryo = rarka

Gibisha = hagoogta

Guddido = shirto

II.

Gedduu = siduu, habkuu

*Halyey. = geesi, hor-
mood*

*Godob la'aan = cabsi
la'aan*

Ee uu gorgorkiyo tukaha

*Gorgor, tuke = noocyo
haadda ka mid ah*

Intuu gegida ugu wadhay
Gadoobba mar qaado yidhi
Agoontii golon-goshiyo

*Agoon = ubadkaan
aabbaha lahayn*

Galaa-yuuskaa haweenka
Ayuu geesigu ku toosay
Gefkii buu qaadan waayey
Guntiga maradu adkaystay

*Gef = qalad
Adkaystay = xejistay,
giijistay
Dhab-siiyay = gacanta
ku qabsaday, qaatay*

Aqoontiisiyo garaadka
Ilaahay gaar u siiyey
Inuu geerida horteed
Afriikada uga gurmado
Ayuu geesigu ku dhaartay
Ma gaabinne wuu dhaqaaqay
Afriikada kala go'doontay
Gumeysigu kala halleeyey
Mid iyo gees lagu xayiray
Inuu isku geeyo uu
Midnimo ku gardaadiyana
Go'aankiisaa ahaa
Ma gaabinnee wuu ku dhaartay
Afriikadan lagu galgalan
Inuu geesigu xoreeyo
Ilaahay baa gargaaray
Gumeysiga weerarkiisa
Gaashaan adag buu hordhigay

Walaalii laysku gubey
Dhammaantoodba igu gee
Gantaalii buu ka guray
Wixii godob kala dhex-taalley
Gar iyo xeer buu ku naqay
Guddoomoo lagu heshii
Inay is-gargaarsadaan
Go'aankaygiyo warkii
Anoo soo goynayoo
Murtida soo gororinaaya
Waxay tahay gogol-dhiggii
Xaqii goostee la waayey
IGADD iyo guurtidii
Gardaadshee soo heloow
Gabaahiirtiyo abaarta
Sidii looga guuri-laa
Hayaankiyo geeddiguna
U degi-laa goob barwaaqo
Go'aankoodaa ahaa

Hees

MAXAAD U HABRANAYSAA

Namiibiya halaaggiyo
Holoc baa ka taagane
Sawd afriika waa halis
Haddaan dhiigga loo hurin
Hiyigooda waxa galay
Xornimada hadhkeedii
Waa kuwaa halgamayee
Hilbahooda nacabbaa
Ku haleela-quutee
Huulaha dul-joogaa
Hambo kama tegaayee
Haddii aan halyeeyiyo
Heegan gobannimaw kicin

Afrikaay dagaal holli
Maxaa kuu hadhood
U habranaysaa

Hayaay, Afrikaay hayaay
Hubka qaata maantoo
Ka hareer u leexdana
Hoos wax ugu sheegoo
Hadal lagu dagiigiyo
Afna hiillimaad ma leh
Hayaay, Afrikaay, hayaay

(Hees)

BI'I WAA AFRIKAY

Bi'i-waa Afrikaay
Kama baydho halistee
Booraan loo qodaayoo
Buste loo dul-saaray
Badhtanka u fadhiisteen
Bawdyaha ka wada jabe
Bi'i-waa Afriikaay
Badhaadhaha dhulkeediyo
Khayraadka buuxsamay
Ka-il-dedan barwaaqada
Baahi iyo sabool bay
Buuraha la jiiftaa
Bi'i-waa Afriikaay
Boogaha qabiilkiyo
Biilida walaalaha
Isku baashanaayiyo
Dhiigaysku wada baxay
Goormaa la baajini
Bi'i-waa Afriikaay
Baylahdaada kii raba
Xume-buufiyaashiyo
Bunduqa isu siiyaha
Goormaa la beenayn
Bilicdiyo aqoontana
Hadmaa loo baraarugi
Afrikaay lagaa badi

(Hees)

AFRIKAY GOBBAAD TAHAY

Adduunyadan galgaladkee,
kala go'dee

Xaqa laga gudbaayee

Gardarradu af-dheer tahay

Nabaddu geed saaran tahay
Gumeysigu ka taliyee,
kala go'dee

Gaadmadiyo xeeshiyo

Gujada iyo tuuryada

Laysla goobayaa

Inta gacan-ku-dhiigluhu

Dadka kala gadaayana

Guul lama sugaayee

Gebagebada "Beyruut"

Goob lagu dagaaliyo

Sawta noqotay gole-baas

Gardarrooyin "Falastiin"

Sawtan lagu gubaayee

Lagu goynayee maa...

Sawtan Carabtii gama'dee

Lagu guud ciyaareen

Lays garwaaqsanayn maa

Dibiga labadiisa gees

Dadbaa gudin ula tegaayee

Hadallada god-dhaafka ah

Galgaladka = rafaadka

*Gudbaayo =laga
tallaabsanayo*

*Af-dheer tahay =
horrays*

gaadmada = dagidda

Gujada = hoos ka feedh

Goobayo = raadinayo

*Gacan ku dhiigle =
dhagar qabe*

Gadaayo =kala iibinayo

*Gebagebada = guluf
weerar*

Gardarro = daandaansi

Gama' = hurdo dheer

God-dhaafka =kiil bood

Geeraarrada is-daba yaal
Godol-reenka heesaha
Gobo'dii hor-socotaa
Ninka garanayoow maqal
Kaan garannimoow arag...!
Waqtiga labada garab saarani
Inta u gilgilashada
Hadba gebi-dhacaayee
Afrikada gurracanee
La goofaadhiyaayee
Maskaxdeed la gororsaday
Nafta gadawga saarane
Kolley guumin mayside
Guuguulaa sidiisii
Gawraca ku nooloow
Dayaxaa la guud tegey
Samadaa lagu gooli-baadhaa
Afrikaay gobbaad tahay
Waana lagu gumeystaa
Faca meeshu gaadhana
Adigu waad ka gudantee
Guuguulaa sidiisii
Gawraca ku nooloow

*is-daba-yaal =
xidhiidhsan
Reen = dunuunuc*

(Hees)

"*GEESIGA CARTAMAYAA"

Caloolxumida raagtiyo

Cudurkii Afriikada

Cawo-seejiyee dilay

*Cawo seejiyey = qayrkeed
ka reebay*

Geesiga cartamayaa

Maskaxdiisa culus iyo

Cilmi kaga daweeyee

Ciiradii dhexaalliyo

Coorigii bakhtiiyee

Ciir-ciirki noloshiyo

Cudurkiyo abaarti

Afrikada cuskadayee

Coobbaha u saarnaa

Geesiga cartamayaa

Halka ay ka curatiyo

Cadawga isku dirayee

Caydhiyo fakhriga baday

Cashar adag ka siiyoo

Cuurkii is-dili jirey

*Ciir = siigo, madmadow
Cooriga = colaaddii
Ciir-ciir = daalaa-dhac*

*Cuskaday = haleelay
Coobbada = tunga, degta*

*Caydha = saboolnimo
Cashar = dersii, tilmaan
Cuurkii = dadkii wada
dhashay*

Inay maanta caanaha

Cadho li'i wadaagaan

Ciiddaa ka maragee

Cidkastiba ha baantee

Ciil-tire waxaad tahay

Cadce'iddii Jabbuutiyo

Curad aan u aynoo

Ummaddaad culayskiyo

*Wadaag = qaybtan, guul
Marag = markhaati
Baantee = gar-hadashee
Ciil-tire = aar-gude*

u Aynay = mahadinnay

Cidhiidhiga ka saartiyo

Carradaadii baa ku leh

Caynaanshihiyoow

Cawadaan ku waarniyo

Calankaad u sababtoo

Cosob iyo tigaad buu

Cuudku noogu soofee

Cidhiidhi = kiil, diiqad

*Cawada = nasiibka,
ayaanka*

*Cosob = daaqa cusub,
Tigaad = doog, daaq
Cuudka = xoolaha nool
Soofee = foofee, daaq
tagee*

Caynaashihiiyoow

Ifka caafimaad iyo

Cimri dherer ku nooloo

Aakhirana ciil-tire

Jannadii cuddoonayd

Kuwa lagu casuumee

Cadaab aan arkaynnee

Camalkooda mahadshee

Caaddilkeen ha kaa dhigo

Geesiga cartamayaa

Cadawgiisu badan yahay

Cawo iyo nasiibba leh

Waxay caadadii tahay

Ragannimo caddanoo

Cabsi aan lahayn iyo

Ciiddii dhulkiisiyo

Calanka u shaqeeyaa

Intuu curadku nool yahay

Cimrigiisu taliyaa,

Maxaa ciil ku gudhay nacab

Cadadkii dadweynuhu

Cuddoonayd = wanaagsanayd

Casuumee = marti-qaadee

*Mahadshay = u aayey
Caaddilkeen = Ilaaheen*

Cawo = hoodo

Cabsi = baqdin

Curadka = duqa, mudanaha

*Gudhay = baaba'ay
Cadadkii = dhammaantii*

Ilaaheenna caaddila	
Waxay ka codsanaayaan	
Carrabkoodu leeyahay	
Curadkii midnimadoow	
Cisi iyo wanaag iyo	<i>Cisi = karaamo</i>
Cimri dherer ku nooloow	
Inta ay cir-jiidhiyo	<i>Cir-jiidh = xiddigaha</i>
Xiddiggii cilaan yahay	<i>Cilaan = naafo</i>
Inta uu carruurtiyo	
Caammo yahay dadkeennii	<i>Caammo = wax ma garato, indhoole</i>
Cilmigoodu liitaa	<i>Liita = yar yahay, koobar</i>
Inta ay cumaaddigu	<i>Cumaaddi (coomaadde) = haad, horor</i>
Na cawaansanaayaan	<i>Cawaansanaya = tun-jilicsanayaan, na addoonsanayaan</i>
Afrikaanka cunayaan	
Inta cudurku nagu jireen	
La carraabin gaajada	<i>Carraabin = laga adkaan</i>
Geesiga cartamayaa	
Caynaanka yuu furi	<i>Caynaanka = hoggaanka</i>
Cutubyada is-weeraray	<i>Cutubyada = guutooyinka</i>
Cidhib-gooyihii dhacay	<i>Cidhib-gooye = dabar-gooye, gumaade</i>
Ciil joogti qaylada	
Ku calaacalaysiyo	
Nabaad-guurkii ciiddiyo	<i>nabaad-guur = abaaroobid</i>
Colaaddii la kala baxay	
Calool-xumadi raagtee	<i>Calool-xumo = uur-ku-taallo</i>

Cudhka layska gawracay

*Cudhka = surka, qoorta,
hunguriga*

Waxa kuu caddayn kara

Geesiga cartamayaa

Afrikadi colka ahayd

Nabadduu ka curiyee

Curiyey = dhaliyey, unkay

Cirkoo aad u da'ay oo

inta cuudku wada dhalo

Laga maalin caanaha

Markaan curuqyadeenniyo

Curuqyada = waaxyaha

Cududdeenna maallee

Cududda = awoodda, xoogga

Ciiddeenna qodannee

Canba uu ka soo baxo

Ceeryoomo dahabkeen

Dhammaan caafimaadnee

Nabad lagu caweeyana

Geesiga cartamayaa

Caynaanka furayaa.

QAYBTA LABAAD

SAMATALIS I

Inta aynaan u gonda-degin murtida arartan, waxaan jecelahay inaan iftiimiyo in yar kooban sabta keentay inay qaybaha 1 aad iyo 2 aad isku hor-dhac qudha yeeshaan, oo midiba gaarkeed aan ugu samayn waayey arar goonni ah. Ma aha in loo qaato sababta inay ka dambayso labada oo isku mawduuc qudha ka hadkaaya keliya ee waxay ahaayeen furitaankii iyo xidhitaankii shirkii dibu heshiisiinta Soomaaliyeedee Jabbuuti lagu martiqaaday, June 5 dii ilaa 11 di 1991 kii.

Inay soomaaliya u kala daadato, kaddib ridistii taliskii Maxamed Siyaad Barre ka madaxda ahaa, qurub-qurub wada col ah oo dagaallo iskula wadajira, dagaalkii ay jabhado dhaw ahi kula soo jireen taliskii Soomaaliya muddada dheer, oo aan keliya kuma fashilin inay ummadda u horseedaan nolol ka door roon tii hore, balse waxay tahli kari waayeen, midmidkood iyo guud ahanntoodba inay ummaddooda ka baajiyaan saymaha cofaabeed ee dhexdooda ka dillaacay oo wax kastoo soo maray salleello ka dhigay

Jamhuuriyadda iyo ummadda Reer Jabbuuti oo dareensan xidhiidhka walaaltinimo ee dhaqan-wadaagaa ah iskuna xidha dadka walaalahooda ah, isla mar ahaanna xusuusan is taageeriddii ka dhaxaysey, gacantii ay shacbiga Soomaaliyeed ka geysteen muddadii ay u halgamayeer gobanima dooda, isla mar ahaanna ka feejigan halista qalalaasaha soomaaliya ka bilaabmay oo sii daba-dheer aadaa cawaaqib xumida tooska ah iyo halista ay u yeelan karto nolosheeda inaanay sina uga badbaadi karin waxay dunida ugu baaqday sidii loo daba-qabatayn lahaa intaan xeedhiyo fandhaal kala dhicin, gaar ahaanna, waxay isugu yeedhay dhinacyadii is-hayay kuna guulaysatay in ay shir isasoo hor-

fadhiistaan iyagoon cidi u kala turjubaanin, kuna martigelisay
dalkeeda ilaa ay ka heshiinayeen
Maansooyinka riwaayadahanina waxay cabbirayeen
dareenkaa isaga ah oo ka dhignaa baruurdiiq, caloolyow,
murugo waayaha ku gawdiidsaday iyo kuwo baraarujin, baaq,
dhalliil iyo dhawraarimo isugu jirey, taageero iyo dhiirri-
gelin, talo waano iyo tusaalayn intii-loo hidin karayey waxba
lagala hadhin dardaraan, afeef iyo digniinba, soo-dhoweyn,
marti-soor, sahay iyo diiqaba ...

HEESTA

SOO DHAWEYN

Soo dhowaada

Soo, soo dhowaadaay

Soo, soo dhowaadaay ...

Aa, aarxibaa-ahaay

Aa, aa, aarxibaa-ahaay,

Maa, marxabbaan bikuum

Suwayee, lee biyaan feenii

Guddi yahay dhammaantiin

Soo dhowaada

Ubax dhud* iyo baar baxay

Soomaalida dhulkeedaa

Dhibta maanta taallaa

Dawladaha dhammaantood

Dhexdhexaadinaayoow:

Soo dhowaada

Talo ma dhaafaan

Ku soo dhowaada

GARBA-WEYNE LIBAAX

Godob-qabe libaax baa
Goor aanan beegayn

*Godob = dakanno, aano
Beegayn = dhaadayn, fil-
aynin*

Geed iigu dhuuntoo

*Dhuuntay = gabbaday,
dhabbaray*

Garbaha i haleeloo
Ila gaadhay micdiyada
Inta u i gilgilay buu

Haleelay = qabsaday

Iga guud abraaroo
Geelii an dhaqay iyo
Gabannadii an dhalay buu
Giddigood kaxaystuu

Abraar = booddo

Geedkaa la hoos galay
Anna gocasho iyo ciil

*Giddigood = gebigood,
dhammaantood*

Gego madhan la joogaa
Gardarrada intaa le'eg
Gumaadaysa maatida
Sidaan uga gilgilan-laa
Inaan goosto weeyaan
Waa ged aniga ii taal ...

*Gocasho = ciil-kaambi,
hibasho*

Goosto = go'aansado

II

Waheey guul-darridayda
Godob aanan hadhayniyo
Ma gef baan dugsadaa ?

Guul-darro = jab

Gardarrooyin badheedhiyo

*gef = qalad
dugsadaa = eegtaa
badheedh-caddaan, aan
geed loogu soo gabban*

Ma ciilbaa igu gaaxdeyoon
Hurdadii gam'i waayey?
Ma geydh baa igu raagtayoon
Intaan guuxay la reemay?
Ma geelaan dhaqanaayiyo
Lo'dii giirka lahayd iyo

*Geydh = ciil, cadho
Guuxay = taahay, goohay*

Idihii goroddii iyo
Awrkii goolka ahaayee

*Giir = midab is-ku-
dhafan
Gorodda = madax-madoow*

Uu ku guurayey reerku baa
Garba-weyne libaax
Miciidii godgodnayd iyo
Intuu gawsaha saaray
Halkaa geedka guntiisa
Ku gumaaday dorraad?
Ma gaaridii an qabaayiyo
Gabdhihii aan dhalayee

*Guntiisa-jirridiisa
Qabaayey = ii dhaxday*

Guulle uu iga beeriyo
Gabannadii an jeclaabaa

*Gabannadii = wiilal,
innammo*

Geeriyooday dhammaan?
Ma odayadii gar yaqaankiyo
Gacalkii an lahaa baa
Gebigoodba la waayey?
Waxba yaanan ku goohine
Garba-weyne libaax
Ilaa qoorta la gooyo

Illeyn gaabsani maayoo

*Gaabsan = joogsan
maayo*

Guushii buu la hurdaa
Halkaa geedka guntiisee
Geddii aan ka falaayo
Anigaa garanaayee
Waa inaan gudintaydiyo
Golxadkayga afaystoo

*Gol-xad = billaawe,
abley*

Gantaashaan ku ridaayiyo
Gumucii u diyaarshoo
Halkaa geedka guntiisa
Godka uu ka samaystay
Galabta ugu dhacaa

godka = hogga

III

Aabbahay goblanyeey
Aarka gaaddada weyn-leh

*goblan = ubad la'aan
gaaddo = qaarka sare,
shafka*

Intuu geedkan xeraystuu
Gaaridii an qabaayiyo
Gabadhii iyo wiilkiyo
Idihii iyo geeli
Gebigoodba shidhaystuu

*Shidhaystay = qashay,
dubaaxsaday,
dubtey = soshay*

Golahaa ku dubtey
Anna guul-darridayda
Ma ciil baan gami'i waayey?
Waa inaan guntadaayoon
Gaashaankayga safaystoon
Gamuunkayga afaystoon
Geesaha dhiigga daraa ...!
Aabbahay goblanyeey

IV

Maahmaahbaa ku go'nayd
 Ragba raasa ka guur
 Marbay taladii go'dee
 Rag uun gaarka u ahayd
 Niyada soo geli jirtiyo
 Hammadi kugu gaagaxdaa

Raaso = qormo, guri

Sidii waxad goommantoo
 Xiniinyihi kaa go'een
 Naftaada guhaadisaa
 Waqtigu gees kaa maraa
 Marbay guul gudashadeed
 Shaqada gees uga baxdaa
 Gasiinkiyo dhuunigaad

*Gaagaaxdaa = cabbudha
 ceshada*

Goomman = dhufaanan

guhaadisaa = canaanataa

Afkaa soo gelin lahayd
 Gacmaha uga dhaarataa
 Gaajadu kugu raasuqdaa
 Ha qado gaws-kani tidhaa
 Marbaa guri inad dhistiyo
 Jacayl gabadh lala galaa
 Guur xaaraan kaa noqdaa
 Wax kale gorodda u lushaa
 Wixii tiisu ay gashee
 Geeriyooni dantiisee
 Madaafiic aan ku garaacnoo
 Geedka xoog kaga saarno

*Gasiin-cunto, dheef,
 dhuuni*

dhaarataa = u diiddaa

raasuqdaa = khamiirtaa

Ha qado = yaanu wax cunin

galaa-dhex maraa

xaaraan-bannaanayn, kaa

xarriman yahay

*madaafiic = hubka cul-
 culus*

GABAY
DHALIIL

1) Afriikada garaadkeedu waa
 Gaajo-beel doone
 Gobanimo ma sooryeyso iyo
 Gogol xalaaleede
 Ninkastaa wuxuu gaadayaa
 Googo' lacageede
 Gaawaha inay buuxisay Gaadh
 is-leedahaye

*Gaajo-beel-doon =
dhadhamo raadis*

Sooryeeyo = ciseeyo

Gaadayaa = u gabbanayaa

*Gaawe = dhiil, doobi,
hadhuub*

Iyadoon galley beerannoon
 Hawl u gaballaaxsan
 Gawsaha markay cadayatiyo
 Micida gayr-gayran
 Garaw aanay qodan bay rabtaa
 Inay ku goysaaye
 Waxay gacanta hoos haysataa
 Guri shisheeyaade
 Adawgeed ninkii gawracee
 Gooyey hilibkeeda
 Iyadana godkeeda u qoday
 Daba guclaysaaye
 Dhawrtadu markay gaabatay
 Ini ka gaajooto
 Iyadaysku wada gaydhatoo
 Waa geddaan rabaye
 Kumanyaal markay gawracdee
 Gawda laga saaro

*Gaballaaxsan = u
dhaqaaqin, qabanin*

Qodan = beeranin

Adawgeed = aabbaheed

Godkeeda = xabaasheeda

Guclaysaa = oroddaa

Dhawrto = kaalmo,

*Gaydhata = cadho-
burburta*

Anna googgo'ii soo hadhaan	<i>Googo' = wax yar</i>
Dibu gardaadshaaye	<i>Gardaadshaa =</i> <i>barbaariyaa</i>
Go'yaal iyo gasiin iyo markaan	<i>Guunyo = xoolo, hanti,</i>
Guunyo badan siiyo	<i>lacag</i>
Ninba geenyadii uu dhaluu	
Golaha keenaaye	<i>Golaha = fagaaraha,</i> <i>madasha</i>
Anigaa geblaha lay tumaa Goor	
iyo ayaane	
Garsooraan haddeed u dallacoo	<i>Garsoore = xaakim, gar-</i>
Layma guud maro e	<i>yaqaanka</i>
Goconsada markii an u tumee	
Laysla garanwaayo	
Jannaaliyo Gadiid iyo markii	
Gaydhba loo yeedho	
Gadh-caddaadiyaashii markaan	<i>Shawro = shiro, faqo</i>
Goonni ula shawro	
Warkii gudaha reeraha markii	<i>Gaacsho = taabto,</i>
Laygu wada gaacsho	<i>dhiibo</i>
Ninkastaa wuxuu gocan	<i>gocan = tabanayo</i>
markaan Geliyo dooseega*	
Usha geedka laga goynayaan	<i>usha (ul) = dhengedda,</i>
Gibir* ka qaadaaye	<i>laanta</i>
Hadal iyo go'aankii waxaan	<i>Gooyey = dhammeeyey</i>
Talo ku soo gooyey	
Guntimahaan Afriikada u	<i>Guntimaha = dabinnada</i>
xidhay Way ku googo'ie	
Gu'yaal iyo gu'yaal badan	
hadday Baadho gudaheeda	
Gantaalaha halkii an kaga ridi	
Waanay garanaynne	

Ilaa suurto gaadhayso oo
Laysla gubanaayo
Go'ayeey Afriikaanka waa
nood* u goonniyahe
Siday nolol u goobaabiyaan
Gool* ma dhaliyaane

*gubanaayo = shuf-
beelayo*

AFRIKADA SADKEEDII

2) Afriikada sadkeedii

*Sadkeedii = saamigeedii,
qaybteedii*

Waa horaa la soortee

*Soortay = saanyaday,
qaybsaday*

Samir qaata baan idhi

Dabaylaha dhacaayiyo

Dilka iyo masiibada

Masiibada = qalalaasaha

U diyaar noqdaan idhi

Tab-qabyaaladeediyo

Taariikh ninkii wada

Isagaa ku-taagane

Ha la tiiriyaan idhi

*Tiiriyo = taageero,
caawiyo*

Biyo ma leh dhulkiinnuye

Haddaad beero qodataan

Noloshaa ba'aysee

*Qodataan = falataan
Ba'aysa = xumaanaysa*

Ka banbaansadaan idhi

Banbaansada-iska jira

Lacagtiyo mushaaradu

Hadday idinku fillaanayn

*fillaanayn = deeqaynin,
kefaynaynin*

Hadba qolo an siiyee

Isku deysta baan idhi

Haddii uu dagaal dhaco

Lagu dilo rag kaa mida

Anigaa ka dooxiye

Ha u diririnaan idhi

Dariiqaa runteen furay

Kuwa imminka diiddani

Bal maxay dareemeen?

*ka dooxiye = ka matajinne**Diririna = dagaallamina**imminka = hadda, xilligan**dareemeen = dhaadeen*

HUNGURI WAD MA ARKO

Waqti aad u gun-dheer iyo
 Ka gu'aal ka gu'aal baan
 Libaaxii geedkan gelaayee
 Guunyadaydii idleeyey
 Gallad kuuma samaynnoo
 Hawl yaraan kama guurine
 Gumucyo aan ku asqeeyiyo
 Gantaal baan kaga saaray
 Madfacaan ku genaayey baa
 Ummaaddii geyigeenna
 Dhammaantood gam ka siiyey
 Maydka goobaha yaallana
 Gebigood anigaa lehe
 Hadhkan gooddiyadiisiyo

 Gudihiiisa qabaw
 Goonni baan u mutaystoo

 Layla soo geli maayo
 Inta reer Garab-Daaq
 Maanta geeridu qaadeey
 Goblameen dumarkoodu
 Tiradadood garan maayo
 Aaway faarax Gadh Weyne
 Sawtan qoortu gamuuntee
 Gaskii meeshani yaallo

 Lugihii Gorod aaway
 Gacmihii Cabdi Buuxna

*idleeyey = dhammaayey**gallad = waxtar**asqeeyey = u nacay**gemaayey = ridayey**gayiga = waddanka**gam = ibir*

*gooddiyada =
 cidhifyada, dacallada*

*goonni = gaar**mutaystay = xaq, yeeshay**gamuuntay = go'day*

*gaskii = sayntii,
 timihii*

Saw kuwaa gummudmee
Garbaa ay ku sinmeen
Wixii aan ka gubtey
Eey galiilyootay naftaydu
Ma gadaala dhalkii
Reer Galool iyo Faarax
Shalay aan gacan haynee
Na gaadhayn weligood
Garabkayga is-taaginee
Aan gumeysan jirnaa
Annagoo reer Garas ahoo
Waxa Geeska ku nool
Gebigood u adkaynoo
Ugu guunyo badhnaynoon
Cidi aan nala guulin baa

Galabta noo bu'aya
Anoo taa ka gubtay
Geedkaa raaxada weyn leh
Goonni baan u mutaystoo
Layla soo geli maayee
Nin waloowba go'aankan
Dhegahaaga gasho
Ninkii soo gardarroodee
Inuu geedkan fadhiisto
Damaciisu u geeyoow

Innagaysla go 'aynnee
Dubaaqaaga gasho
Geeribaan ka xigaaye
Guul ciyaar lagu taabo

gummudmay = gammuurmay

Galiilyo = jidhiidhico

*Guulin = wadaagin, nagu
qordinin*

Bu'aya = qudhinaya

gasho = u raarid

*Damaciisu = hunguri ka
galo*

*Dubaaqa = niyada,
Ka xigaa = ka door
bidayaa
taabo = lagu helo*

Hawlyari loogu gam'o
Goormaynoogu dambaysey
Go'i waa doqoneey

II

Gurboodkii yaryaraa iyo

*gurbood = ciyaal,
barbaar*

Dhallintii gebigeedba

Ummaddii gayigaygu

Geedkan bay ku dhinteene

Inaan gooni u sheegtoo

Gudihiisa fadhiistana

Anigaa gar u yeeshay

Ninkii soo gal-yidhaana

Inaan qoorta ka gooyaan

Taladii ku guddoontay

guddoon = go'aan

III

Nimankaan gurbamaayoow

Gudcurbaad socotanne

Giddiigiin i dhegeysta

Anigaa guyaal badan

Cidla-gale ahaan jirey

Anigay guyaal badan

Dhibaatadu i guud tiil

Cidla-gale anaahaa

Geeridu ku badan tahay

Gees kastoo la eegana

Geedkani anayska leh

Niinna iima soo galo

Qofna ilama soo galo

*gurxan = qawdhan
gudcur = habeen madaw*

*cidla gale = dibad,
gale dibad joog*

guud tiil = i haysatey

eegana = dayaba

Gogol ilama dhigan karo

IV

Gurboodkii yaryaraayoow
Taariikhdaad u gefteene
Anaa geedkan lahaa
Kuwii ii goglayee
Gogosha ii dhigayoow
Ma geydaan taladiisoo
Ma gaadhaan malihiisoo

Aniga waa gurigaygiyo
Aqalkii aan gelayey
Markii geedka wanaagsan
Shalay loo gurmanaayeyna
Anaa ciidammo gaariyo
Intoon guuto kaxaystay
Keliday gabban waayoo

Libaaxii geedka ka saaray
Ninkii soo gal yidhaahdoow
Hooyadaa gacaloo
Dambarkii godalkeeda

Gu' hore aad ka jaqday
Baad gadaal ka xusuusan
Xorriyooy goblantay
Gobanimoooy hoyatay
Gayigoow samir qaado
Gambooleyda ku nooleey

geydaan = uma qalantaan

*Gaadhdhaan = ma fulin
kartaan*

Gelayey = u hoyanayey

*gabbasho = laabasho,
waabasho*

saaray = bixiyey, eryey

*dambar = caanaha ugu
horreeya ee neefka
dhalay laga liso*

Jaqday = nuugtay

hoyatay = god gashay

samir = quus qaado

*gambooley = haweenka la
qabo*

Goosta weerka asayda

*weerka asayda = marada
hengesha, marada oorida
saygeedu dhintay ay
xidhato*

U guddoonta belaayo
Kol haddii gudahaaga
Garanwaa ku murmaayo
Ninba meelay u gaadho waa
inoo gumucaa
Ninba waxay u goysaba waa
inoo gubasho
Ninba heeru ku gaadho waa
inoo kala go'
Ninba geesu u eertaba waa
inoo kala guur

eerto = ciirsado

(Hees)

SOOMAALI BAA TIDHI

I

Gobannimo tis-qaaddoo

tis-qaad = taabba-gal

Adduunyada la taaloo

Tirsan baan ahaa

Sharaf taabba qaaddoo

Tog barwaaqo joogtoo

tog = doox

Tiigsanaysa nololoo

tiigsanaysa = higsanaysa

Toosan baan ahaa

toosan = qumman, hagaagsan

Dadkaa kala tegaa

Kala tega = kala firdha

Tabaalada iigu wacan

tabaalo = taws, waxyeello

Tummaataa igu fogaatay

tummaati = nabarka eebada

gacantu la socoto

Laftii taaggaa i jaban

Tintayda dabbaa ka bixi

Taftaydaa bannaanka taal

taftayda = cawradayda

Waxaan tebayaa aqoon

tebayaa = waxa iga maqan

Dadkoo isku tiirsadoo

tiirsada = is-cuskada

Wanaag lagu toosiye

toosiyo = hagaajiyo

Waaxaad talo iga qortaan:

"Markaan taag yaray

taag = itaal, tamar

Ninkii wax i tara

tara = gacansiiya,

gargaara

Waxan ku tashaday

Markan tamar-galo

tamar-gal = taabbaqaad

Inaan anna taakuleeyaa"

taakuleeyaa = gargaaraa

Soomaali baa tidhi

II

Midnimo tamaraysatoo

tamaraysatay =

Tusmada loo xaadhayoo

xoogaysatey

*tusmada = qormada, guriga
ay degeysey*

Geesi tamaro waaweyn

Dhexdooda ka toosiyoo

toosi = kacdo, ka dhalato

Soomaali ku tiirsatoon

La taaban haddaan ahaa

*la taaban = laga baqo,
laga dambeeyo*

Maantooy talo iga xun tahay

iga xuntay = iga baahdey

Waqtigu tiir igu xidhxidhay

Tabcada ay igu rogeen

tabco = mija xaabo

Kuwii aan taba baree

Tacsiinta u soo dhigeen

Tunkayga ku qaadi jirey

*tunkayga = degtayda,
dushayda*

Taariikhdaan eegayaa

eegayaa = dhawrayaa

Runbaan tuurka u fadhiyi

tuurka = taagga

fadhiyi = ku sugi

Waxaad talo iga qortaan:

"Markaan taag yaray

Ninkii wax i tara

Waxan ku tashaday

Markaan tamar-galo

Inaan anna taakuleeyaa"

Soomaali baa tidhi

TIX
TIRTIRSIIN

Cilmigiisu badnaa
Cimrigaaga oo raagay
Cayn kastuu ku tusaaye
Soomaalaay cawadaadi
Cisigaagiyo nuurki

raagay = in badan jira
cayn = nooc
cawadaadi = ayaankaagi
cisigaa = sharaftaa,
karaamadaa

Calankaagii adkaadee
Caan baxee la yaqaanney
Waxaad cooddi lahayd
Iyaba waa calafe
Ma caynkanuu ku dambeeyey
Anaa caaro ku dheeriyo
Annagaa curad ahoo

cooddi = xoog, tamar
calafe = nasiibe
caynkan = sidan

Cid kastaw talinayna
Soomaali waa cilladdeeda
Waana caado ay dhaafin

curad = walaalaha ka
ugu da' weyn

Waana tay ku curyaantee
Caynkaa maanta ka yeeshay
Ilaaheenu cadaab iyo
Badi maayo cidhiidhiyoo
Jannaduu ku casuumiye

cillad = iin, nuqsan
dhaafin = daynin, ka
waantoobin
curyaantay = naafawday

Abwaankii caanka ahaayee
Cabdillahi Suldaan
Codkiisii loo bogayee

cidhiidhi = diiqad
casuumi = martiqaadi,
ka waraabin

loo bogey = la
jeclaaday

Intuu ciid nala joogey
Qabiil waa cuduroo
Soomaalaay waa cadawgaa
Immisuu ku cabaaduu
Carrabkiisa ku daashey
Ceebtuu kaaga digaayey

Ma caadhdhaad geliseen
Wuxuu kuu cabbiraayey

Caddaan maw aragteen
Aaway ciidammadii
Cuddoodu adkaatee
Cadawgoodu ka waabtay

Aaway cuurki barbaartiyo
Culimadii waddanku

Aaway ciil-tireyaashi
Culuunta heer fog ka gaadhee
Cilmiga fiican lahaa
Aaway cawradihii
Aaway cuudki badnaayeey

Caanihiisu ku deeqiyo
Carradii dihinayd

Waxba yaanan calaacal

Calooshayda ku hiifine
Ninka aan cawadaadiyo
Cisigaaga jeclayni
Ceebtuu kaa arkayo

ciid = ifka, noolaa

cadaw = nacab

cabaaduu = dhawaaquu

*kaaga digaayey = kaa
waaninayey*

caadhdhaad =

*cabbiraayey =
sheegayey, tilmaamayey*

*waabtay = weeday
mildhaawayey*

*culimadii = aqoon -
yahankii*

cawrado = gabdho

*cuudkii = xoolihii
noolaa*

deeqay = fillaaday

*dihinayd = aan la
maalin*

*calaacal = hiirtaanyo,
hiif-hiif*

Hiifin = canaanan

Caddaan kuuguma sheegee
Waxaan caawa ahaan
Codkaydiinku gubaayo
Ceeb la'aan u hadlaayo

gubaayo = kulaylinayo
ceeb = fadeexad,
cambaar

Cadkeennaa isku yaalloo
Canaantu waa tirtirsiin

tirtirsiin = dhiirri-
gelin

(Hees)
XUJO

Wixii dhacay

Waxa aad dhigteen

*dhigteen = samayseen,
yeesheen*

Hadallada la soo dhuray

Dhegihiinna geliyoo, dhegeysta

Dhallintii waddankiinniyo

Hooyaadii dhabarka

Dhallaankay ku siddey

dhallaanka = ubadka

Odayaashii dhulkiinna

Bal maxay ku dhinteen?

Maxaa dhiiggu ku daatay?

Dhismahaw dumiseen?

dumiseen = burburiseen

Dhaqankii u rogteen?

rogteen = dooriseen

Dheemmankii iyo luulki

Dhoobadiinnu lahayd

Bal maxaad u dhacdeen?

dacdeen = boobteen

Dhaxalkiinna dambe

*dhaxalkiina =
aayihiinnaa dambe*

Bal maxaad u dhigteen?

Kuwa dhalani dooneen

Dhibta taalla ogeyn

taalla = jirta, joogta

Dheef maxaa u taal?

Xoolo dhaqatadiinnii

*xoolo-dhaqato = xoolo
jir*

Dhankay maanta jiraan?

Gabay
GOL DALOOL

I

Gaadiidku heeryada marbuu
Gees u badiyaaye
Nin guhaad qabaayina marbuu   *Guhaad = gawdh, canaan*
Xadhiga goostaaye
Afrikaay cadaawaha na galay   *Cadaawaha = colka*
Ee na kala goostay
Ee geesiyaashaan dhalliyo
Guraya maahayska
Ee guunyadeennii dhashiyo   *Ganida =*
Ganida maalaaya
Gayigana intuu gebi hantiyey
Guraya maadhkiisa
Gol-daloolo badaneey Afriik   *Maadhkiisa = hantida*
Waanaad garanayne   *khayraadkiisa*
Innagoo dhammaan goommanoo   *goomman = goolmoon*
Gaajo macaluullay   *macaluullay = u*
Bahalkaa gujada nagu hayee   *dhimanaya*
Ganacu weynaadey   *ganacu = calooshu*
Ninna kama galiilyoon xumaha
Gogosha noo yaalle
Mar haddaan gumawnoon
dagaal Galabta qaadaynin
Gaashaan haddaan ula tegeyn
Gamasyo dhiigaysan   *Gamas = hubka lagu*
Xiniinyaa in laynaga guraa   *dagaallmo*
Nagu gar weeyaane

Inaynaan haween guur ku deyin
Nagu gar weeyaane
Gabdho iyo inaan wiil la dhalin
Nagu gar weeyaane
Maxaad guri yagleeshaa adaa
Gabay xilkaaggiye

Yagleel = ood
Gabay = gudan kari
waayey

Geeraar

II

Maa adigaa wax taraayoo
Raggan aad u tayiisteed
Ku talbiistay gidaarka
Toosinaaya in dhoow
Tafahaaga bal eed

Taraya = qabanaya,
kordhinaya
Tayiistay = yaraysatay,
xaqirtay

tafaha = taagta,
itaalka

Toosin baa kugu fiicane
Raggii aan is guraynee
Godobtu ay na dhex taallee
Gu'yaal aan ku maqnaayee
Inaan guusha ka hooyo

ka hooyo = ka helo,
libaysto

Go'aankaygu ahaaye
Ilma guud mad madoobe
Sidii geenyo xarraantay

Xarraantay =
talaxgabtay, dekaantey
la cuno

Sanka goolka lahaayee
Garas-geed midhihiisa
Gasiinkooda cunaayey

Midhaa geedka ku yaalliyo
Garaskaw karinaayayee
Garra-seegga ahaayeen
Macdantooda guraayaye
Gannoodeen indhahoodu

*Gannoodeen = foororeen,
wax arakaynin*

Gees kaleeto arkaynin
Loo gurguurtay habeenno
Gooni loogu wax sheegoo
Intoo loo gogol xaadhay
Galiilyooday dhammaanoo
Gibishii iska tuurayoo
Labada gees u yar joogtiba
Anay ii guddiyaanoo

Gibishii = heeryadii

*Guddiyaanoo =
tashadaan, shawraa*

Maalin aan yar guhaadshay
Ilaah baa i gargaaraye
Gacan baa dhici gaadhey
Ninka gaystay xumaantee
Ina giig la yidhaana
Anigaa garanaayee
Waa inaan la giriifoon
Golaha weyne adduunka
Geeyo oon ku ciqaabo
Maxkamad gaar ah la saaroo
Guusha aan ka helaaye
Ma gu' baa iga dhacaaya

Giriif = shaqo joojin

Dhacaaya = yaraanaya

(Hees)

SOOMAALIYEY MAQAL

Soomaaliyeey
Soomaaliyeey maqal
Waa talo sokeeyee
Soomaaliyeey maqal
Geesigu siduu yidhi
Soomaaliyeey maqal
Sannadahan intii dhimatayee
Saantooda lagu aasay siigada
Soomali ugu filan
Intii socotay waa hore
Soomaali ugu filan
Sabadaad qaxootiga
Saxariir dhibaatiyo
Inta silic la joogtaa
Soomaali ugu filan
Colaad laysku seegiyo
Wixii sebenkan ka tegey
Waa xumo socdee tuur
Beesha nabad u sahamiya
Maanta' nabad u sahamiya
Ilamaa sinnaan iyo
Samo laysku raacana
Seexan maayo geesigu

Sokeeye = gacal, xigto

Saantooda = haraggocda

sabada = agagaarka

saxariir = silic

Soomaaliyeey maqal
Waa talo sokeeyee
Soomaaliyeey maqal
Geesigu siduu yidhi

Soomaaliyeey maqal
 Inta sebi la waayey
 Soddon jire la gawfacay
 Surka odayo laga jaray
 Inta dumar sadkoodiyo
 Adduunyada la seejiyo
 Aqoon yahan la soocoo
 Cilmi laga sugaayey
 Sabab li'i ku dhimatay
 Soomaali ugu filan
 Inta sacabbo caydheed
 Saakadan la joogtee

 Surmi iyo harraad iyo
 Inta gaajo solantay
 Tobankiiba waa sagaaloo
 Malyuumaad sare u dhaafe
 Colaad laysku seegiyo

 Wixii sebenkan kaa tegey

 Waa xumo socdee tuur
 Beesha nabad u sahamiya
 Maanta nabad u sahamiya
 Ilamaa sinnaan iyo
 Samo laysku raacana
 Seexan maayo geesigu

sebi = dhallaan, cayddi

surka = qoorta, madaxa
sadkoodii = calafkoodii
seejiyey = kadab-gooyey
soocay = miidhay

caydh = saboolnimo
saakadan = subaxan aynu
joogno
surmi = oon, harraad
solantay = dubantay

seegay = lagu kala
dhintay
sebankan = xilligan
kaa tegey = ku dhaafay
tuur = ka hadh, illaw

TIX
XAAL ADDUUN

"Innalladiina Farraquu Diinahum
 wa kaanuu siican lasta minhum"
 Sadaqallaahul Cadiim.

Addunyada oogadeeda
 Dhammaan aadmiga ku nooli
 Kuwaan iriqays xignee
 Ul iyo diirkeed nahoow
 Ayaantay iga xumayd

oogada = korka, dusha

iriqa = isir, dhalsho

ayaan = dharaar, maalin
iga xumayd = dhibtu i
haysatey

Awooddayduna yarayd
 Kuwii abtirsiimo iyo
 Abnimo iigu hiiliyoow

abnimo = ehelnimo

Aboodiga dhacay xaqayga
 Ableydii aan ku diley
 Afeeyee ii lisee
 Addoonsiga ii nacoow
 Sidaa ani oohintayda
 Shalay uga uur kacdeen

uur-kacdeen = uga jiidh-
naxdeen

alan-ba' = eedaad

Inay anna alan-ba'iinna
 Naftaydu adkaysan weydey
 Kolley waad i ogthiine
 Awooddaydiyo kartida
 Aqoontiyo garashadayda
 Intuu Alle igu-ogyahay
 Anoon irbad idinka dhimin

kartida = karaanka

Agtiinna inaan is-taago
Inaan adhaxdiinna jaban
Ogaadoon idiin gurmado
Idiin soo ururiyoo
Shirkani u abaabuloo
Ujeeddadu kama fogee
Ergaan ahay nabad siddee
Arliga Soomaaliyeed
Ayaamo dhoweyd horteed
Raggii u arrimini jirey
Kuwii eedeeyayee
Iblays weeyaan yidhee
Awoodda ka qaadayoow
Dadkiinnii kala ambaday
Intaad soo ururisaan
Inaad uur-ku-taalladiyo
Iimihii hore baanataan
Ayaan idinka eegayee
Ammuur aan hore u dhicin
Ayaan-darro tii ka weyn
Intood ummaddii baddeen
Ayaad arligii gubteen
Indheer-garad iyo nin raga
Aqoontiyo garashadii
Dalkiinnu u aayi laa
Unuunka intood jarteen
Miyaad ummul taag-darrayd
Ilmaha weydaariseen

*adhax = laf-dhabarta
gurmado = kaco
u abaabulay = u qaban-
qaabiyey
sidda = wadda, doonaysa
arliga = gayiga, carrada
u arrimini = ka talini
eedeeyey = ku kacay
ambaday = lumay
baanataan = dawaysaan
eegayey = sugayey
ammuur = arrin
ayaan-darro = nasiib
xumo
baddeen = u horseeddeen,
ku gasabteen
aayi-laa = dhaxli lahaa
unuunka = kurka, madaxa
taag-darrayd = itaal
xumayd, jilicsanayd
weydaariseen =
dhaafiseen, seejiseen*

Miyaad tii uur lahayd
Abley kaga soo riddeen
Curyaan iyo ruux indha-la
Oo aan orodkaba karayn
Miyaad eebada darteen
Awooddaad ku loollanteen
Alle idinku dhaariyee
Arsaacaqday leedahoo
Muxuu aayaheedu noqon
Haween wada agal-cad iyo
Agoon daadduun ahoo
Ardaa kale kuududdoo
Dad aan asalkood ahayn
Anfaaciyo quud ka sugi
Ummadda Soomaaliyeed
Addoonsina soo martee
Ammuurtaa weli ma arag
Adduunyada laguma maqal!
Ajooy dhadhankaa mid noqoy
Shaydaan wuu na ambiyee
Ibleys muu noo beddelo
Ummadi weli kuma ducaysan
Ninkii aaminaa yaqaanne
Aniga aar iyo shabeel
Dugaag baan u arkayaa
Abeesiyo beyda jiifta
Markaan labadaba arkeen
Ogaadey waxay yihiin
Ammaan midna waan u waayey

*riddeen = dooxdeen,
tuurteen
curyaan = cagooleh
eebo = hubka
loollanteen = hirdanteen
arsaaq = dheef
aayaheedu = duuggeedu
agal-cad = weercad
asay, hengel, hengef
kuudud = yuurur
asal = isir, walcan
quud = cunto
ajo = biyaha uskag ah oo
urayya*

Dhigtaan udub tiirinayn
Alool iyo kebed dul saar
Aqliga yidhi baa gabno ah
Halkaa aan oodda dhigay
Ujeeddadu waxa ay tahay
Indheer-garad kama ambado
Masgiid qudha uun ku jira
Eedaankuna uu u dhacay
Allaa la hortaagan-yee
Kiiyoo isu uur fayow
Imaam qudhi inu tujiyo
Ayuunbaa la ogolyee
intoo lays wada ag-kaco
Haddii mid kastaa iskii
Aayaadka u jiihiyuu

tiirinayn = taagerayn

gabno = caana yar

ambado = habaabo

u dhacay- = loo addimay

uur-fayaw = calool-san

tujiyo = tukiyo

ag-kaco = baal yaaco

*u jiihiyo = kor uga daba
akhriyo*

Dhankuu doono u addimo
Islaannimo kuma jirtee
Ujeeday leeyihiin
Salaaddaa lama aqbalo

*aqbalo = oggolaado, ma
qunto*

Ilaahay baa yidhee
Miyaa la illawsan yahay
Mid taa u egoo ag-taal
Aqoon-yare yeelkadii

u eg = la mid ah

*yeelkadii = isagay
jirtaa*

Nin ragi waa ila arkaa
Addoonku hadduu dambaabo

*addoonku = qofku
dambaabo = gefo, qaldamo*

Adduunka intuu dul-joogo
Ee aan ajashiisu gelin
Istaaq furallaw bannaan

ajasha = hedda

bannaan = furan

Allena wuu ka aqbalaa
Arkaantana lama beddelo
Araarta an gabiyoona

*araarta = hadalka
hordhaca*

guda-galee = gonda-dego

Ujeeddada guda-galee
Soomaalaay aayahaaga
Ha aasine aayar garo
Ilaahaagana u noqo
Qabiil iyo ololihiisa
Ayaad eedaye ka joog
Awooddiyo wadajirkaa
Ayaad ku ammaanantee
Ninkii kuu uur-xumaa
Itaal aad kaga adkayd
Ayaan uun kula sugaayey
Albaab haysugu balliqin

eedday = ku jabtay

balliqin = furin

II

Aammin kii iigu dhowaayee
Ilaahbaygu ogaaye
Uurka aan ka jeclaayoow
Waqtigaa ad arkaysee
Arammideeda belaayo
Ayaanba meel irkataa
Darraad adigay ahayd
Anna maanta ahaanbay
Umalka iyo dhibteedu
Oogadayda dul-taal
Waddankaa ololaayiyo
Adhaxda liicday darteed
haddii aad aragteenoo

arammideeda = iinteeda

irkataa = cuskataa

umal = hiirtaanyo

liicday = wiiqantay

ka adkaysani waydood
Awooddaada dul-saartay
Arrin weeye wanaagsane
Anna waan oggolaaday
Halkaa taa an ku oodee
Arriin sheekhu lahaa iyo
Intii aad na farten

Annana waan oggolaannay
Arrin laysku lahaa iyo
Waa abaal gacaltooyo
Ballanteenu Isniin

oodee- = xidhee

*na farten = nagula
dardaaranteen*

Hees
RAGANNIMO

Adduunka haddii la rogayo
Miyey guntu soo ruqaysaa
Dadkaa raarida la dhigay
Haddaan laga deyn rag-ragashada

Raadkooda miyaa la baabiin
Ciiddooda miyaa la rarayaa
Runtii way gudhdhoo
Been baa rugaha

Reeraha furtee
Ragannimo rakay,

Ku jirtaa wallee

Waqti raaxa-laan
Weli raadiyaa
Raacdo goobayaa

Ribbataye dadoow
Ragaaddaye ayaa

Maruun soo rogaal-celin

Ragannimo rakay
Ku jirtaa wallee

Rasaasta haddaanad joojin
Miyaad rajo yeelanaysaan

*rogayo = gembiyayo
ruqaysaa = fuqaysaa
dhigay = wadhay
ragragasho = ku
digashada*

*gudhdhey = abaaddey
rugaha = guryaha,
qormada
fuurta = dejisa
rako = meel
cidhiidhyoon, adag*

*raacd-goob = baadi-
doon
ribbaataye = rikatay
ragaaddey = naafawdey,
wiiqday
rogaal-celi = soo
laaban*

rasaasta = xabbadda

Ninkaan roonaansho kuu qabin
Reerkaaga miyuu u tudhayaa?
Raqdaada miyuu ka naxayaa?
Inuu riiqdo wuu ku dhaartee
Raran lagu beddelay
Ramadkiyo nimcadi

Ragannimo rakay ku jirtaa,
Wallee

Nabsi raarmay baan
Weli raadinnaa
Raad-goobayoo
Waannu raagsannee

Yaa soo rogaal-celin?
Ragannimo rakay
Ku jirtaa
wallee

roonaansho = wanaag
u tudhayaa = u naxayaa
raqdaada = maydhkaaga
riiqdo = rafto, jabo
raran = carrada kulayl
ramadka = xoolaha
dhalay

raarmay = xannibmay

raagsannay = nagu
dheeraaday

TIX
SOOMAALIYEY HA HESHIIN

Soomaaliyeey ha heshiin
Ma habboona sidaasi

Taladaa isla huursani

Horay idiin boqna-goysoo
Dabkaa maanta huraaya

Waa halkuu ka bilaabmee
Hantaaqadaa idiinku wacnayd
Nin qudhoo wax hoggaanshey
Hambadii waddankiinniyo

Hantiduu wada qaadannoo
Inta uuna hurayn iyo
tolkii buu ku hagaajinnoo

hanjabo goor kasta joogtiyo

harraad buu idinku laynne
maantaad hawlkar tihiinoo
waqti fiican hesheene
idinkoo isku heer ah
nin walawba halkii
horjooge aad ka ahayd
weligaaba ku heesoo
calankaaga ku hayso
heshiis aan soconayn iyo
shirku yuu idin habsaaminne
hawlihiinna ku toosa

ma habboona = ma
hagaagsana
huursan = degebsan,
dedan
boqna-goysey = kadday
huraaya = shidmaaya,
reeraa-baya

hantaaqo = nitaakho
qudha = keliya
hambadii = intii
hadhay

hagaajin = ekeyn, u
duwi
hanjabo = hatidaad,
caga juglayn

is-ku-heer = siman

ku toosa = ku hagaaga

GABAY
H I D D E

Hiddahay ahayd iyo markaad
 eegto dhaqankeeda
 Asalkeeda Soomaaliyoo *Awrran = xoog weyn*
 sharaflehoo awrran
 Ubad wada walaaliyo iyadoo ul *ubad = carruur*
 iyo diirkeeda
 Abtirsiinyo iyadoo gudboon odiyo *gudboon = maso ah*
 wiilkiiba
 Oo aynigay tahay dhammaan lagu *ayniga = da'da, ganka*
 ammaanaayo
 Ololaha qabiilkiyo waxaad ku
 ambaqaaddaanba
 Aalad iyo xumaan iyo waxaad
 arammi beertaanba
 Aabbo iyo hooyiyo waxaad
 ubaxa laysaanba
 Arrafada dharaartii salaad
 uunku wada iidey
 ummaddii waraabe ka dhergee
 aarku ku casheeyey
 Maydkii ardaayada ku go'een
 cidina aasaynnin
 Ooryaha raggooddii lumee agasha *lumee = la waayey,*
 loo saaray *dhintay*
 Goortuu af-garadkii dhintee lays *agal = asay, hengef*
 aqbali waayey

Waayeel itaal-daran kolkii loo
 arxami waayey *arxami = waayey-*
 Aqallada burburay daarahaan *naxariisan waayey*
 idhan ka noolayn day *idhan = in yari*

Aroorida dhulkaa laga dhigeen *aroorida = bannaanka*
 udub ka taagnayn day
 Hiddahaa indhaa laga ridee *oofa = feedha, docda*
 oofa laga toogtey
 Adduun-dhaqatadaa maalka iyo
 awrta laga boobay
 Urugadiyo ciilkii markii *urugada = ciilka*
 dumarku aanyaabay *aanyaabay = anfariiray*
 Eelaha xanuunkiyo markay *iintu = nuqsaanta*
 iintu wada gaadhey
 Ammaanka iyo nabaddiyo markii *iimoobay = naafoobey*
 samuhu iimoobey
 Arladaba markii laga qaxee
 ubadku daadduumay
 Ummadduba markay kala diddee
 gobol agoomoobay
 Gaajada dadkii la ambadee
 oonku wada laayey
 Idinkaa belaayada unkoo
 eedda ku lahaaye *eedda = canaanta*
 Arlada idinkaa baaba'shoo
 eedda ku lahaaye
 Dabkaa ololi idinkaa shidoo *shiday = huriyey*
 eedda ku lahaaye

Taariikhda idinkaa ba'shoo
eedda ku lahaaye
Idinkays ugaadhaye nin kale
idin ma aafeynne
Aniga iyo anigiyo anaad
ku amba seegteene
Anaa qaban anaa qabani baad
ubad ku layseene
Calankii afkiinnii lahaa
waad ka oroddeene
Nin waliba amaarad u toshaad
ku arrin weydeene
Islaamnimo ka gudubtoo ifkiyo
seegte aakhiro e
Ubadkeeda gooshaa cuntee
in isma dhantaane
Afartaa odhaahdayda iyo erey
canaaneed dheh
Araarteeda maansada haddaan
talo ku soo oodo
Inay ururto Soomaalidii kala
ugaadhawdey
Oo uursamaan lagu tashado
way ekoon tahay dheh
Wixii hore illooba idinkoo
Ehel walaaloobay
Aarmiga intaad tuurtid iyo
Eebadaad sidatid
Inaad dibu abuurtaan nabadi
Way ekoon tahay dheh

ba'shay = tirtiray

amba-seeg = dan-seeg

oroddeen = irdhawdeen

*amaarad = astaan,
calaamad*

gudubte = kabaxde

*goosha = libaaxa
dheddig*

canaan = hiif

oodo = xidho

ugaadhaw = irdhaw

*uur-samo = niyad
wanaag*

ekoon tahay = habboon

*aarmiga = hub casri
eebada = hubka gacan*

Is raac iyo midnimo inad dhistaan
Way ekoon tahay dheh
Aayahiinna oo laga tashado
Way ekoon tahay dheh
Inaad dibu aglooshaan nololi
Way ekoon tahay dheh
Gobannimada oydee arradan
Inad dhistaan weeye
Ummaddii horuu kala tagtood
Ururisaan weeye
Ballanka idinkoo oofinnoo
axad ku qaadaaya
Arrin mida inaad yeelataan
Way ekoon tahay dheh
Adduunyadu dhammaanteedba
way idin sugaysaaye
Eedaad inta idiinku filan
Waana aragteene
Usha dhiga is-aammina tashada
Arammidii maydha
Is aqbala is raacaa xumaan
diinka aya roone

*aglool = abuur,
yagleel*

arradan = qaawan

*oofin = fulinaya,
kasoo baxaya*

*eedaad = rafaad,
kadeed*

roon = dhaama

TIX
SAMO GOOB

Guurtida aqoontiyo	<i>Guurti = waayeel samo ah</i>
Indheer garatadiisiyo	
Sama goobayaashoow	<i>sama-goob = nabad- doon</i>
Guddiyahay salaan guud	
Maamuus an gaagixin	<i>maamuus = xurmo, qaddarin</i>
Gobannimo ku ladhan tahay	<i>ku ladhan = weheliso, ku dheehan</i>
Gacmo furan guddoonsada	
Guddiyahay ma kala ihin	
Laba geeddi dheer iyo	<i>geeddi-dheer = qayaad dhulal kala fog</i>
Gebiyo u dhexeeyaan	<i>gebiyo = hataqyo, jarar</i>
Goobtana isugu yimid	
Guddiyahay ma kala ihin	
Gaal iyo islaamnimo	
Laba kala geddiyanoo	<i>geddiyan = kala jaad</i>
Midba diin u gaara leh	
Goobtana isugu yimid	
Guddiyahay waxaan nahay	
Geeskani Afriikaad	
Laba Guulle wada furay	<i>furay = dejiyey</i>
Guddi yahay waxaan nahay	
Laba goof wadaagtoo	<i>goof = ceel gudhay, guri</i>
Gallinkaba isugu xiga	<i>gallinka = degmada</i>
Guddiyahay waxaan nahay	

Hilbo aanan kala go'in	<i>hilbo = jiidh isku yaal</i>
Guddiyahay waxaan nahay	
Geed iyo caleentii	
Garashiyo xigtaan nahay	<i>xigto = gacal, walaal</i>
Girridkeennu waa meel	<i>girrid = jirrid</i>
Gayigaad timaaddeen	
Golihiinni weeyaan	
Ma tihiin Giriig iyo	
Ummad aan la garanayn	
Mar labaad salaan guud	
Maamuus an gaagixin	
Gobannimo ku ladhan tahay	
Gacmo furan guddoonsada	
Immikana go'aankiyo	
Shirka goobta loo yimid	
Waxa gooha keeniyo	<i>gooha = reenka, guuxa</i>
Aan u gudubno sheekada	
Goodaha colloobiyo	<i>goodaha = beelaha</i>
Gacalkiyo xigaalada	
Sharafkii ka guuriyo	
Gabadh laysa siiyiyo	
Guur loo xishaa jirin	<i>xishaa = hungureeyaa</i>
Gulufkiyo dagaallada	<i>gulufka = weerarka</i>
Goosatada ableeydiyo	
Gudintiyo billaawaha	
Waran gees biciidle ah	<i>gees-biciidle = af dhuuban</i>
Gaashaanka dirireed	
Hubka laysu wada guray	

Gawraca walaalaha	
Gumuca is-la beegsaday	<i>beegsaday = isku quudhay</i>
Gabbalkii dhacaayiyo	
Waagii guduutaba	
Malyuumaadka go'ayyee.	
Gar la'aanta lagu dilo	
Gasariirka maydkee	<i>gasariirka = darxumada</i>
Isagoon god lagu ridin	
Weli guudka yaallee	
Gorgorkiyo waraabuhu	<i>gorgorka = haadka weyn</i>
Goosiga ku naaxeen	<i>goosiga = quudashada</i>
Galaayuuska ciilkiyo	<i>galaayuus = sawaxan</i>
Gocashada raggoodii	
ilmo gabaxda naagaha	
Gondahooda qoysee	<i>gondaha = qoobka</i>
Gambadii caddayd sida	
Gosha ubadka lagu sido	
Kuwa aan wax galabsane	<i>galabsan = geysan</i>
Kuway laysay gaajadu	
Harraadkana la golongolay	<i>golongolay = gotay</i>
Garashada aqoontiyo	
Tacliintiinna guurtee	
Geba gebaha laga dhigay	
Gabbalkeedi uu dumay	<i>gabbalkeedii = xiddigeedii</i>
Guntimaha dhaqaalaha	
Taariikhda gadantee	<i>gadantay = aasantay, luntay</i>
Gunta xididka loo jaray	

Geddiyaasha soo dumey	<i>geddiyaasha = gebiyada</i>
Daaraha geddoomee	<i>geddoomay = dumay, burburay</i>
Madaafiicda lagu ganay	
Dhulka ciiddu gubatee	
Dhirta gaasti lagu shubay	
Beerihi gabnoobeen	<i>gabnoobeen = dhalmo daayeen</i>
Midhihiina ka guureen	<i>ka guureen = dhalmo daayeen</i>
Geyigii idlaayoon	<i>idlaa = dhammaa</i>
Guri maanta nool iyo	
Geed la hadhsadaa jirin	
Bulshada is-gumaaddiyo	
Geerida la yaabka leh	
Gobannimada ooydiyo	
Soomaali kala go'a	
Warka sida galiilyada	<i>galiilyada = naxdinta,</i>
GUULEED maruu helay	
Cabbaar buu gannoodsaday	<i>Cabbaar = rabbac, qaddar</i>
Gadhka saaray lawyada	<i>gannood = fadhi foorar ah</i>
Talo maaro goobkeed	
Markii uu u kuur galay	<i>kuur-gal = ka baaraan deg</i>
Galiilyada la soo toos	
Labadiisa garab iyo	
Geesaha intuu deyey	<i>deyey = eegay, fiiriyey</i>
Dabadeed guntiga xidhay	
Geesigu wuxuu yidhi	

Gobollada Jabbuutiyo
 Markii uu gumeysigu
 Goobtani ka talin jirey
 Iyagoo gefkii iyo

Gardarrada badheedhka ah
 Dadka lagu garaacoo
 Ninba goonni loo furay
 Gondahana ka xidhan yahay
 Noloshuna go'doontahay
 Gole habar dugaagiyo
 God waraabe hoos taal
 Ragannimadu gudhan tahay
 Runtu geed xadhaadhiyo
 Iyaduna gammoor tahay

Dharaartii gilgilashada
 Calan guudka saaroo
 Gunnimada ka hoos baxa

Aan u qaadnay geeddiga
 Kuwii hawsha nala galay
 Gacantaydii midig iyo
 Garabkaan ku tiirsaday
 Gaashaanki cadawgiyo
 Iiga hiishey gaalada

Go'ayeeey asaaggay
 Beeshii gadaannayd
 Gabbalkeed miyuu dumey

*gefki = tacaddigii,
 joor-falkii*

*gammoor = gamboor,
 geed xoolaha daaqaa
 ku dhintaan*

*gunnimada =
 midiidinsiga*

tiirsaday = cuskaday

*hiishey (hiil) =
 dhiciyey
 asaaggey = qayrkay,
 facay
 gadaanneyd =
 dhisnayd
 dumey = dhacay*

Ma sidii gelgelintiyo
 Goob laga hayaamaa

Isagoo gasiinkiyo
 Gogol uu ku seexdiyo
 Gama'aba ka saahiday

Nafta goonni ula shawr
 Dabadeed go'aansiga
 "Galbataye Allahayoow
 Gurmada baa habboon "yidhi
 Jabhadaha war loo gee
 "Gawda aan maqlaayiyo
 Gumuciyo rasaasaa
 Dadka lagu gumaadiyo
 Gantaalaha dhiguu " yidhi
 Iyaguna garawsade
 Gadh wadeenno beeleed

Guddiyaal la soo xulay
 Goob loogu wada yeedh
 Isu-geynta beeshiyo
 Gogol-xaadhka nabadeed

Isagoo ku guda jira
 GUULEED wuxuu yidhi
 " Gardarrooyinkii hore
 Godobtiyo xasaasiga
 Gunta reerka loo dhigay
 Wixii dhacay gu'yaalladan
 Idinkoon guntima furfn

*laga hayaamay = laga
 guuray*

*ka saahiday = ka
 soomay ka caagay
 shawr = shir*

galbatay = tagtay

gumaad = xasuug

*gadh-wadeen =
 hoggaa-miye
 xulay = miidhay,
 soocay*

*Gogol-xaadh =
 diyaarin,
 qabanqaabin*

Ila-guud ha laga maro
Go'aan lagu daweeeyo

Samo lagu gunaanado

Waa in laysla gaadhaa
Guday waajibkiisii
Guddiyahay wanaagsani
Idinkoo guddoonsaday
Taladaad gorfayseen

Is-af-garanshadiinnii

Guulaha ka soo baxay
Hawraarta loo guux

Ujeeddada godkeedii

Allaylehe ma gees-marin
Waa gob iyo caadkeed
Immikana go'aankiyo
Gebagebada maansadu
Waxay gobo' ku soo tidhi

Guubaabo wada jira
Waanooyin dhaxal gala

Midnimadu u gole tahay
Guddiyahay wanaagsani
Gacmaha is qabsada oo
Guul iyo walaalnimo
Ha u gurato sheekadu

*daweeyo = baanto,
bogsiiyo
gunaanado =
dhammeeyo*

*gorfayseen = ka
baanteen*

*loo guux = loo
riyaaq, lagu farxo
godkeedi =
dulucdeedii*

*gobo'-tidhi =
ururtay*

*waanooyin =
dardaaranno*

gurato = ha noqoto

TIX WAX SHEEG;

I

Nimanyohow shilkii dhacay

Sharka iyo waxyeellada

Soomaali lagu shiday

Shoorkii ibliiskee

Shanta meel u kala raray

Belaayada shirrabanee

Dalka shirixa loo dhigay

Shiidkiyo dagaallada

Shaygii xumaayee

Sharafkeeda lumiye

Afrikada ku shaac baxay

isagoo shamaal dhebey

Beeshani shuq soo yidhi

Shaasheeyey nabaddii

Ina laga shakaalaa

Shirka loo haloosiyey

Shaydaanka laga naar

Immikana sharmaarkaa

Sheekada inoo furi

*shil = dacdo
waxyeello wadata
sharka = xumaha*

shoorkii = taladii

*shirraban = dardarta
qabta*

shirixa = gondaha

*shaac baxay =
caanbaxay
shamal-dhebey =
cartamaya*

*shaashee = sadhee,
xumee*

*shakaalaa = dabraa
loo haloosiyey = loo
qabtay*

furi = bilaabi

II

Wafdiyohow warraaqa codkayga

Maansadan walaaca ku dheehan

warraaq = qaylada

Waydiyo baroorta la weeran *weeran = hengelan*
 Wawleyda ciilka la jiipta
 Waqtigiyo wax jooga ku saabsan
 Wafdiyoow adaan kuu wadaaye
 Waatane waraysi la yeelo
 Wayddii waxay ka hadlayso *wayddii = su'aal, warso*
 Ujeeddada markaad ku wereegto
 Wejigiyo salkeeda ogaato *salkeeda = dabadeeda*
 Ha waabanne jawaabta wax soo dheh
 Adduunyadan wanaagga ka* *soontay = suurday diidday*
 soontay
 Wanaag lama wadee laga weecay *weecay = leexay ka beydhay*
 Runi waa horay wehel beeshay
 Waydiyo xumaanta wareegi
 Oday baa wadoo ka wakiil ah
 Isagaa wadoo ka mas'uul ah
 Wadaaddadiina ka waabte
 Wacdi iyo xadiis lama sheego
 Waayeel ma waansho dadkiisa *waayeel = oday*
 Wafidiyohow Ujeeddada Weedha *weedha = ereyga*
 Halkii aan kuu wadey aan ku *ku weecsho = ku duwo*
 weecsho
 Soomaali weyn waddankeeda
 Waayadan walaaca ka taagan *waayadan = beryahan*
 Waydiyo xumaanta war beeshay
 Warshadaa gubtiyo wax-ku-oolka
 Beeraha warkooda la dhaafay *dhaafay = daayey*
 Waddankiyo dadkii wada gaadhay
 Idinkaa wadoo ka-mas'uul ah

Weligood dad aan kala weecan
 Waddan keliya weyne ku uumay *uumay = abuuray, alkumay*
 Diintooda wacan ku walaala
 Weel qudhana dheef ku wadaaga *dheef = cunto, quud*
 Idinkaa walaac ku abuuray
 Idinkaa wanaagga ka leexshey *ka leexshey = ka duwey*
 Idinkaa warmaa u afeeyey
 Idinkaa ku waansha is-laaya *waansha = hanuuniya*
 Walcan-go'a agoonta warraaqday
 Weerkiyo baroorta haweenka
 Idinkaa wadoo ka mas'uula
 Waayeelka soodh-ku-wabsiinta
 Waracyada la laayiyó maydka
 Waraabuu cunuu ku wishiirrin *wishiirin = golomisi, goohi*
 Weligiyo musheekhda la laayey *musheekh = culimo*
 Idinkaa wadkooda u sababa *wadkooda = dhima-shadooda*
 Weji dadab walaal kala jeestay *kala jeestay = is-nacay*
 Midnimada qabiilku wareemay *wareemay = dhaawacay*
 Qarannimada weydey wax-dhawra *dhawra = ilaasha*
 Nimanyohow wanaag ku daweeya
 Nimaanyohow wax-yeellada joogta
 Lama waaraye wax-u-kaadsha *u kaadsha = hambeeya*
 Wehel iyo wadaage ahaada
 Wejigiyo qalbiga isku weecsha
 Aniguna warkii an ku koobo *koobo = gabagabeeyo*
 Walaalnimada yaan la illoobin
 Waana waajib kaasi i saaran
 Waaniyo wax-sheegna u qaata.

HEES
SOOMAALIYEEY DAA ...

Soomaaliyeey daa,
Guddiyahay ha dagannina
Ha dagan, ha daganninaa
Doorashada kursigu
Waa derejo naar ahe
Guddiyahay ha dagnnina
Doorashada kursigu
Waa qabiil dantiisee
Doorashada kursigu
Waa dira-diraalee
Guddi yahay, ha dagannina

kursigu = derejadu

Hilbihii dadkiinnaa
Meydkii dorraad go'ay
Sawkan dibadda yaallee
Ku daboolin ciidda,
Durba inad illoowdaan
Ma dabeeccaddiinnaa?
Isha kii daba
Xumaa uga dambeeyee
Maxaa keenay dooddiyo
Reer hebel halkuu degi?
Way yaabtay duniduye
Ma dilkaad ku naaxdaan?
Ma dhiiggaa durduurataan?
Ma dagaal sokeeyaa.
Dabka aad ku hurisaan?

daboolin = aasin, dedin

dooddiyo = murankiyo

hurisaan = shiddaan

Dulligiyo xumaatada
Aan daboolka saarnee
Danta guud ka wada mara.
Waxa aad ku dooddaan
Dalka yaa u talin jirey
Kee daacadoo aan doorannaa?
Sidaasay dadweynaha
Dantu ugu jirtaa ...

QAYBTA SADDEXAAD

SAMATALIS II

(HEES)
DOOR-ROONEYAAL

Door-rooneyaal	<i>door-roone = hor-muud, foolaad, mudan</i>
Laba dar-u-heshiisoo	
Derisaynu nahaye	<i>deris = jaar</i>
Duul wada dhashoo	<i>duul = dad, qoon</i>
Dusha hooyo saartiyo	
Inaan nahay dad mida	
Daah nagama saarree.	<i>daah = dabool, caad</i>
Duul wada dhashoo	
Is-ku-diir aho	<i>isku-diir = is-ku-midab ah</i>
Dan-wadaag ah baan nahay	
Degmadeennu waa meel	<i>degmada = deegaanka</i>
Degel baynu wada naal.	<i>degel = rug, qormo, guu</i>
Waxaad diiddan tahay buu	
Jidhkayguna dareemaa.	
Miyey daacadnimadiyo	
Duugoobi dhalashadu	<i>duugoobi = gaboobi</i>
Waxaan uga dan-leeyahay	
Kuwa naga dambeeyiyo	
Soomaali dul ahaan	<i>dul ahaan = guud ahaan</i>
Salaan lagu dawoobiyo	<i>dawoobo = caafimaado, bogsado, reeyo'</i>
Dareensiiya xiisaha	<i>dareensii = gaadhsii, usheeg</i>
Dalkayaga ku aragtaan.	

TIX
GUUBAABO

Guuleed wuxuu yidhi :	
"Guddiyahay warbixin guud	
Gellimmada shirkeenniyo	<i>gellimada = wakhtiyada</i>
Guubaabo lagu daray	<i>guubaabo = dhiirrigelin baraarujin</i>
Iyo hadal garawsi leh	
Guurtida Oroobbiyo	
Golihii Amriikiyo	
Gadh-wadeenka Aasiya	
Guud ahaan adduunyadu	
Gebigeed ka siman tahay	<i>gebigeed = dhammaanteed</i>
Wuxu yidhi" go'aankii	
Garta lagu dhammaystiray	
Waa maalin guushii	
Geeridu ag-taaloo	<i>ag-taal = u dhawdahay, waxba ka xigin</i>
Dalka loo gurmanayee	
Gacmaha isu-dhiiboo	
Soomaalaay is-garabsada	<i>is-garabsada = is-kaashada</i>
Dabadeed gargaariyo	
Guunyo aan dhammaannoo	<i>guunyo = mooro</i>
Gorofkiinna lagu shubo	
Gallad iyo wanaag suga.	
Wixii taa ka goonniya	<i>goonni = gaar ah, is ahaan</i>
La garwaaqsan maayee	<i>gar-waqsan maayo = yeeli maayo, aqbali maayo</i>
Ha ku geeddi-seegina	
Anoo gaabshey maansada	

Murtidana an gees marin
Hadal wuxu ku go'an yahay
Kuwa libinta gaadhee
Nabaddii guddoomee
Guulaystey maantoow
Geeddiga horuu-wada
Gun-dhiggii waddaniga

libin = guul

gun-dhig = sees, asaas

II
Ragoow qalalaasihiyo
Qabyada sebenkaa watoo

qalalaase = tala-murug

*qabyada = hawl aan
dhammayn, dhiman*

Markaad qaladdada dhaciyo
Qisooyinka eegto qaar
Qarnigii yeygii ka dhaartay
Qiyaas inan taagannahay
Quraankeenna fasisiray.

taagannahay = joognaa

Qisada aan uga socdana
Haddii an idiin qayaxo
Soomaaloo qiimaheediyo
Halkay qaayo taagan tahay
Allaha Qaaddiri og-yahay
Siday u qayirantay iyo

*uga socdana = uga jeedo
qayaxo = caddeeyo*

qaayo = haybad, sharaf

*qayirantay = beddelan-tay,
doorsoontay*

Qasaaraha maanta gaadhay
Qareen mida inaynu nahay
Qalbiga tebayee xusuusan
Qiirada beer-laxawsigiyo
Qandhada haba ii burshee

qareen = qaraabo, ehel

*qiirro = qoomammo,
tiiraanyo
qandhaha = xummadda,
kaarka*

Quruumaha taabtayoo
Qof nooliba kuma farxine
Qalkii qiimaha lahaa
Markii qiiq lagu shareeray
Raggii aan u qaylinnoow
"Qorshaha nabad-
raadintiinna
Guddida loo qaybiyee

*bursho (buriyo) = badsho
shareeray = shaqlay*

*qaybiyey = qoondeeyey, loo
xil
saaray*

qalad-tirno = saxno, hufno

Qoreysey haddaan ahayn
Murtida aan qalad-tirniyo
Halkaan runta qaabbilsinnay
Haddaad nala qaadateen
Qadderin bay noo tahoo
Walaaloo is-qaban jiriyo
Qareen run ah inaynu nahay
Idinkaa qun-u-muujiyee
Qormada Soomaaliyeed
Nabaddii ka qaxdee luntay
Dadkoo kala qaybsan iyo
Qas iyo xumo lagu beddelay
Haddii Qaadirkeennu keenay
La'aanteed lama qoslee
Qaaliga nabaddii ahayd
Idinkoo qawlkiinna iyo
Qalbigu meel keliya yahay
Qaadoo waatane guddooma.

*qaadateen = heshiiseen
qadderin = xushmo, xurmo*

*qormada = dalka
qaxday = tagtey*

Dadkii u qulbee u oomay
Wax badan qiir-qiir ku jirey
Iyadaa qiimahoodi iyo
U soo celin quruxdiyoo

u qulbay = u baahday

Qasaaraha uga gurmane
Qalbiga jecel ee u baahan
Qaadoo waatane u geeya.

Midday qarannimadu eedday
Midnimo ay qoonsatee

Dalkii qalabaa-geddiyey

Qabiillo is-weerariyo
Qaxootiyo baahi iyo
Qudh-gooyiyo dhiigga keentay

Qabiil weeyee ka taga
Wanaagga mid qoonsadoo

Isagu qalba-qaatamiyo
Kolleey qarad-laa jiree

Qabyaalad intoo dishaan
Qabriga ku ridoo ka taga
Naftiisa ha quusiye

III

Quruxdaan arkaayiyo
Sheekadan la qoofalay
Qasdigiyo ujeeddada
Marka aan qiyaastay
Qalbiyaal walaala ah

Waa qawl ka soo baxay
Waa hadal qummaatiya

Shirkii qaylo-dhaantee
Qaban-qaabadiisii

Qorshihii ka soo baxay

eedday = ku baaba'day
qoonsatay = ka xumaatay,
diiddey
qalabaa-geddi = gembiday,
rogtay

qarad-le = danayste,
dhuuni-raac

qabriga = xabaasha
quusiye = samriye

qoofalay = taxay, xardhay

qawl = hadal
qummaati = toosan, gar ah

qaban-qaabo = diyaarin

Qadobbada heshiiskii
Lagu duugay qalimmada
Nabad qiima-weynliyo
Waa hadiyad qaaliya
Qaadannoo guddoonsannay.

Mar ay qodax sarmaaneed
Qoobkaaga hoos taal
Maalin qaabka noloshiyo
Qabyo xaalku kaa yahay
Qarannimo habawdiyo
Qalalaase dirireed
Qiil lagu daweeyiyo

Mar ay talo qadhaadhahay

Qulub iyo caloolyoow
Qalbigaagu rogan yahay
Qareen iyo sokeeyaa
Qaylada yimaaddoo
Nin ragaa ku qaabbila

Dhibta kaala qayb-gala.
Qummanoow walaaloow
Sidaad noo qadderiseen
Qiirada la yaabka leh
Mahad weeye qurux badan
Annaguna qubuul nidhi.

duugay = saxeeaxay

hadiyad = deeq, kaalmo

qoobka = raafka

xaalku = arrintu

habawday = luntay

daweeyo = bogsiiyo, baanto
Qiil = maaro

qadhaadhahay = ribbatay,
adag-tahay

qulub = walba-haar, welwel

qaabbila = soo dhoweeya,
ku marti-qaada

qurux-badan = bilicsan
qubuul = oggol

(HEES)
HAMBALYO

Shirkii heeryada duleed
Shaydaanku hal buu lahaa
Hantaaqda hoggaan u qoday
Habaarkii waalidkood
Hiddaha liitee ka kacay
Soomaali habeen u galay
Hurdada kama toosayaan
Habaar-qabe wuxu lahaa
Hawraarta dhexdooda taal
Hangoolka anoon u qaban
Miyey is-la-heli karaan?
Halyeeyada noo kacee

hantaaq = dalluun
habaar = inkaar

hawraar = hadalka

halyeeyada =
geesiyaasha, hanaddada

GUULEED u horseedka yahay
Ujeeddada hadafka iyo

hadafka = yoolka,
himilada

Habkoodu wuxuu ahaa
Dhibaataada had iyò jeer
Inaa laga wada hadlaa
Walaalnimo heer saroo
Midnimo ku habaysantiyo
Inaa nabad lagu hirtaa

hirta = beegsadaa

Waxa hoogle
Cadawiyo wixii la hal-
maalaa, hoogle
Waxa hiil-leh
Walaalaha heshiiyaa, hiil-leh

Geesiga halgamayoow
Faariikhda hodankaad
Kaga taal halbawloo
La hilmaami maayee
Hawshii ad wadatana
Ku hungoobi mayside

hilmaami = seegi

hungoobi = khasaari,
waayi

Waxan kula hor-joognaa,
Guul habboon
Hambalyiyo salaan wacan.

TIX
CALOOLYOW

Aw-good ma daarine
Wuxu sii ad-adagaa
Ma aarbaa badhkood dhalay?
Sawnigii indhaa xidhay?
Een idhi ha eegina
Meel ubax ka muuqdiyo
Dhulka aad u qurux-badan?
Ururrada heshiiskiyo
Nabad loo arrimiyo
Is-afgaradka yaa wada
Ka uraaya meelahan?
Waa sidee ujeeddadu?
Afrikaay gammoor iyo
Geed lagu halaagmiyo
Gocondhiyo sunbaad tahay.
Caqligaagu waa gidir
Sallax-gaw ah weeyaan
Biyo kaama gororaan
Golihinna sare iyo
Ilaa kiinna guunka ah
Is-ma garasho dhaantaan
Waxan uga gol-leeyahay
Geed baa hadloo yidhi
"Gudimooy adoo qudhi
Ima goyn karteene
Gobolkay baa kugu jira."

badhkood = qaarkood

*arrimiyo = taliyo
is-af-garad = heshiis*

gidir = gabno, gudhan

gororaan = dhiiqaan

*guunka ah = gaboobay
dhaantaan = ma kala
wanaagsanidin*

Mahmaahdaa gundheertaad
Afrikaay ku gadantoo
Ninba goob u joogaba
Awr goola weeyaan
Waa lagu gabraartaa
Is-ma gacashataanoo
Gobannimiyo sharafiyo
Calanka uma guuxdaan
Cadawgiin wixii gubey
Kama gacan sarreeyaan
Kolba kii wax-garadiyo
Geesigeeda qalatooy!
Gosha tii ku haysee
Naaska u goglaysiyo

gadantay = la mid ah

*gabraartaa = ugaadhsadaa
gacashataan = garabsataan*

guuxdaan = riyaaqdaan

qalato = shidhaysato

*goglaysey = u dhigaysey,
jaqsiinaysey*

Gabdhaheeda dooxaay.
Gooruu habeen galay
Gudcurkuna madow yahay
Gurigiinna laga ooy.
Goormaad ogaataan
Gantaalaa idinku maqan
Cadawgaagu kugu ganay?

*Kugu ganay = kugu taagay,
kugu riday*

Waxay gurato mooyee
Cidna uma gargaartooy
Waxay gabasho mooyee
Cidna uma garawdooy.

gabasho = qariso, gaddo

Hadba dawlad garaw iyo
Galley iyo hadhuudh badan
li gooda haysooy.

Yaa gogogo' lacageed
Gosha iigu shuba oo
Maanta ii gurmada oo
Anna gacashadaayoon
Gogosha u dhigaayoon
Gabdahayga siiyaa
Ku gunaanad seegaay!

iigu shuba = i siiya
ii gurmada = ii kaca

Ga'da kalena waxay tahay
Dhulka gooro laga tegey
Dayaxana la guud baxay
Afrikaay gadh-weyneey
Adduunbaa galool iyo
Gole sare u waashee
Gunta hoose madhaneey
Gayigaagi hooyoo
Nimco lagu galladayoo
Macdan galalacayn iyo
Webiyadu geddoomaan
Wax ka goosan mayside
Idinkaa galaas madhan
La gaalaa-baxaayoo
U go'doomay dhawrtee
Goob lagu barbaariyo
Guri nabada diiddooy
Gabbalkaagi wuu dhacay
Sida adhiga gorodda leh
Is-ka gura madooboow ...
Taa halkaa ku gooyee

gooro = beryo aan dhaweyn

galladay = mannaystay

gooso = qabso

galaas = koob

*dhawrto = dewero,
qarafaysi*

*gabbalkaagi' =
cadceeddaadi*

Ga'da kalena waxay tahay
Godka ay ku hoyatiyo
Gurigeeda dumisooy
Gaadoow shabeel iyo
Gucummaale aariyo
Gool iyo dhasheedaay
Hadba kaw garnaqayee
Geedka uga baanee
Godobteeda diidiyo
Gacalkeeda heeraay
Gabdhaheeda ugubiyo
Gaarida haweenkee
Gurigeeda joogtiyo
Gadh-castiyo duqaydii
Garashada lahayd iyo
Aaway gabannadaadii?
Waxba yaan ku goohine
Gaaraa bidhaan iyo
Goob lagu habsaamaay...

gucummaale = shaashle

Gool = libaax dhiddig

godobteeda = xumaanteeda

heera = dhaawaca, dila

*ugub = gabadha aan curan
ama dhalin*

Gumuciyo rasaatiyo
Middiyaha ku gawraca
Gacantaad ku sidataa
Ruuxii gar-waaqsada
God-madaw ku dubatooy
Waad wada gumawdee,
Adduunyada is-kaga guur
Geeridu xaq-weeyee
Godka aakhiraw hoyo
Gegidii xisaabtiyo

gegidii = bannaankii

Geliddii qiyaamaha
Goor ay ahaataba
Nin waliba wuxuu galay
Ilaahbaa ka goyniye
Adigoon garraba jirin
Ku sug guul-darriyo ciil.

Taa halkaa ku gooyaye
Ga'da kalena waxay tahay
Gar-yaqaanno taliyiyo
Guurtida aqoontee
Gurmaddada culculusee
Ninba gees ka yimiddee
Gacal iyo xigaaliyo
Garashada luntée maqan
Walaalaha is-gawracay
Soomaali kala-go'a
Intaanay guntu u ruqin
Ha la gaadho yidhiyoow
Go'aannada heshiiskiyo
Shirkii golaha loo yimid
Nin waliba garaadkii
Waydinkii ka geystaye
Anigana war iga gura :
Gebigeed Afriikaa
Gudinta isu sidatoo
Isku wada gumaaddoo
Waagii gariirraadan
Gaadhsiiyey cudurkoo
Ku gardaadshey xumahee

*ka goyni = ganaaxi
garraba = dhannaba*

ruqin = fuqin, bixin

*geystey = falay
gura = dhegeysta*

gumaadda = xasuugda

gardaadshey = barbaariyey

Nabaddaad u guuxdeen
Haddii loo gudboonyoo
Loo geyn Afriikada
Iyana ay garwaaqsani
Anna hay gagabisee
Guul iyo badh weeyaan.
Hadday se reer u gaartooy
Inta kale is-gubayaan
Anigaa geddiyayoo
Ninna kuma gam'aayee
Nabaddaad guntaysaan
Gabadh uguba weeyoo
Gedefaysey timahoo
Naasuhu gimeenoo
Ninka geyaba waa ani
Iyadoon gabbaatiyo
Cidna guunyo uga sidin
Guga soo socdee dhow
Anigaaba guursane
Gogol-xaadhka nabaddiyo
Guuxiinnu waa been
Aan is-garanno goor kale

*guuxdeen = riyaaqdeen
gudboon = siman*

gagabiso = dawikhiso

geddiyaga = gembiyaya

gam'aayo = ledaayo

guntaysaan = dhisaysaan

gedefaysey = feedhatay

*geya = guurku u bannaan
yahay*

*gabbaati = xoolaha
gabadha*

HEES
GEEDDIGA HORU UWADA

Guga-kani shirkii dhacay
 Geesiyada heshiiyee
 Gacal iyo walaal iyo
 Isku raacay gaashaan
 Gebigeed adduunyada
 Ha u gacan sarreeyaan
 Indheer-garadka xaajada
 Gunta hoose taabtee
 Hawlaha u gogol-dhigay
 Ha noolaado GUULEED.
 Gacalkii colloobee

*colloobay = kala
 irdhookey*

Gantaaluu ka hurayeen
 Gadh-wadeennadoodiyo

*gadhwaadeen =
 hoggaamiye*

Guddigii midnimadaa
 Gocondhadii dhextaalliyo

*gocondho = qodax
 yaryar oo badan*

Godobtii daweyoon
 Galbataye, yaanay gaaggixin.
 Ka ilaasha gamashiga
 Geeddiga horuu-wada.

gamashiga = gudhista

Geesiyada heshiiyoow
 Garab qudha ahaada
 Soomaali gobannimo
 Gu'gu hawgu hooree
 Nacabkii gumaadiyo
 Ka ilaasha gaadaha

*hooree = da'ee
 nacab = cadaw
 gaadaha = tuugga*

(GABAY)
BOGAADIN

Garabkaygan midigta iyo bidix
 Gacal wadaagaynno
 Idinkiyo guddida iyo khalqiga
 Goobtan wada jooga
 Waxaad iga guddoontaan salaan
 Gebi ahaantiinna
 Afartaa salaan gaaban iyo
 Garashadaydii dheh
 Maansadan go'aankeeda iyo
 Gob iyo xaalkeed dheh
 Waxaan uga gol-leeyahayna waan
 Idin garwaaqsiinne
 Gu'yaalkani wixii dhacay haddaan
 Gobol ka soo qaato
 Soomaali kala goosantoo
 Waayo kala guurtay
 Golxad iyo billaawiyo waxay
 Gudin afaysaaba
 Gawraca dhexdeediyo waxay
 Gudurta beertaaba
 Waxa geesiyaashii la diley
 Galawgu feentaaba
 Gaarida haweenkiyo waxay
 Gabadhi ooydaaba
 Gayiguba markuu baaba'ee
 Garabku naafoobey

xaalkeed = caadadeed

gobol = qayb, in-yar

*goosantay = kala
 luntay*

gudur = naxli

*feentaa = gigaa,
 cunaa*

Gurmadka iyo qaylada wafdiga   *wafdiga = ergada*
 Loogu gacan-haadshey
 Isagoo garwaaqsaday shirkaa
 Loogu gogol xaadhey
 Geeridii hadday tabatay iyo
 Maydka gudaheeda
 Gocashada xanuunkiyo hadday   *gudimadii = hubkii*
 Gudimadii tuurtay
 Soomaali gucun iyo hadday
 Garatay xeerkeeda
 Gardarradii hadday maydhay iyo   *maydhay = gilgilatay*
 Godobti hoos taalley
 Oo ay isu-guuxeen sidii   *Gol iyo neefkeeda =*
 Gol iyo neefkeeda   *neef, xoola ah iyo*
    ilmahii
 Gacal iyo walaalnimo haddii
 Laysu gacan qaaday
 Galladdaa Ilaah baa lehoo
 Mahadi gaadhaaye
 Gudatay waajibkiinniyo wixii
 Kula gudboonaaye
 Idinkay gartiin tahay inaad
 Talo guddoontaane
 Waa inaad gaggaabtaan xornimo   *gaggaabta = yagleesha*
 Gadantayee liicday   *liicday = wiiqantay*
 Soo gardaadsha calankii gu'yaal
 Badan agoomoobey
 Geeddiga horuuwada runtay
 Gobi jalleecdaaye
 Guddigii heshiiskani galee   *goobta = madasha,*
 Goobta kula joogey   *meesha*

Iyo wuxu guddoonsuhu yidhuu
 Idinku guubaabshey
 Godlataye waraabaha ka dhaba   *godlatay = darartay,*
 Yuu gabbaanadine   *maggawday, maalis u*
    diyaar ah
 Taariikh wixii gaaggaxiyo
 Gooba noloshiinna
 Hurdadaa habeen lagu gam'aa
 Gees ka wada jeesta
 Gamcaha is-qabsada ragannimay   *hadhisaa = magan u*
 Guushu hadhisaaye.   *tahay, jamataa*

HEES
SOKEEYAHAYOW

Sokeeyahayoow

Sad walaalku leeyahay

Sad = saami, qurus

Kii ugu sarreeyee

Laysa siin lahaabaan

Sahay kaaga dhigayaa

sahay = jid-mar

Suuradaha quraankiyo

Salaamiyo sidii roon

Ayaan kugu sagootiyey

*sagootiyey =
dardaarmay kambalka
sabada = firkada,
duleedka guriga,
kambalka*

Sabadiinna roob iyo

Saxan-saxo udgoon iyo

Sinnaan iyo walaalnimo

Sal-dhiggiinna weeyaan

Magaca Soomaaliyeed

Intoo aad sare u qaaddaan

Sidaadii hore ku noqo

Sideeda u dhawra oo

Samaantu inay negaato

*dhawra = ilaaliya
negaato = xasisho sal
dhigto*

Salaamee waa dardaaran.

TIX
GOBANIMO

Su'aal gaaban iga hoo

Gobannimadu waa maxay?

Gobannimadu waa guul

Sida aad u garateen.

Gobannimadu waa guul

Geed midho leh weeyaan

Waa meel gashiiniyo

gashiin = tayo, taransi

Nimco lagu galladayoo

Gaajadu ka dheer-tahay

Marna gu'iyo Jiilaal

Waa ceel an gudhiniyo

Webiyaal gurxamayoo

Haro wada gingiman iyo

*haro = waro, balliyo
gingiman = buuxa,
haahanaya*

Gal xareeda weeyaan

Marna guri dugsoonoo

Guduhuna xariir yahay

Gabaddanada Jiilaal

*gabaddanada = dhaxanta,
qabawga*

Go'a laga huwanayiyo

Gal xareeda weeyaan.

Marna waa gammaan faras

Adhi iyo lo'iyo geel

Meel guunyadaadii

Inba gees u daaqdoo

Waa godin barwaaqo ah.

godin = gotin, dooxo

Marna gooda kala tegey
Gacalkiyo xigaalada
Isu-geeya weeyaan
Marna goobta dirireed
Gardarrada shisheeyaha
Gaashaankii libintiyo
Gumuc lagaga aarsado
Gudin loo afeeyoo
Wax gumaadda weeyaan.
Marna magaca guud eed
Dadka kula gudboon tahay

Waa sharafti gaaroo
Gayigaagu leeyahay
Gobannimadu waa taas.

dirireed = dagaaleed
shisheeyaha = nacabka

aarsado = cad-goosto
loo afeeyo = loo listo

gudboon tahay = kuu eg
tahay

II

Soomaaloo milgaheediyo
Maamuusteedi luntoo
Magicii ay lahayd iyo
Muruqeedi adkaaday

Is-maandhaafka qabiilku

Masaxuu lumiyoo
Calankeedi mudnaayee
Muuqday ee la yaqaannay
Magallooti ka yeelay
Masiibadii kala geysey
Kol haddii laga maydhoo
Midnimo loogu yaboohay

milgaha = sharafta

adkaaday = xoogaystey,
riiray, gaammurey
is-maan-dhaaf = is-af
garan-waa

magallooti = naf la'aan

yaboohay = deeqay, lagu
kaalmeeyey

Waa Ilaah mahaddii,
Majaraheeda hoggaanka
Ninka loo magacaabee
Mas'uulka looga dhigoow :
Ummad maamul qalloocan
Muddo dheer ku jirto
Macaluul iyo gaajiyo
Miidhana uga dambaysoo

qalloocan = gurracan
muddo = waqti
macaluul = gaajo raagtey
miidho = quudsi,
dala'si, xoogid
waaqle = madfaca jibka
saaran
asqeeyey = dhawaweley,
waaley

Madaafiic iyo waaqliyo
Moortiyeeegu asqeeyoo

Maskaxdoodu duntay
Sida loogu maleeyee

maleeyo = taliyo,
hoogaamiyo

Madax loogu noqdaa
Mashaakil weeye runtiiye
Mawjadii u xumaabaad
Muquuratood ku jirtaaye
La malayso dadkaaga
Macbuudkii na abuuray
Murtidiisa quraankaan
Miciin kaaga dhignee

murtiyee (latin) = madfac

muquuratey = quustay

miciin = tsageero,
gargaarsi

Midigtaada ku qaado
Diinteennaan musuq-maasuq
Madmadoow la dhalliiliyo
Midhif aanan lahayne
Mabda'aaga dul-saaroo
Ummaddaa murugsan
Si wanaagsan u moolis.

midhif = qalad, saxar

murugsan = qasan

III

Haddii uu malahaagiyo
Mabda'aagu xumaadoo
Maskaxdaadu habawdo
Nin ragaad mudataayoo,

*mudataa = u irkataa, u
aydaa, kuu baxaa
marinka = jidka, hilinka*

Marinka kuu bixiya
Haddii u midigtaada
Muruqeedu xumaadoo

*muruguedu = lixaadkeedu,
itaalkeedu
maaro = xal, taag*

Waxaad maaro u weydo
Bidixdaad mudataayood
Ku miciinsan kartaa

Middaan taa uga jeediyo
Murtideeda an sheego

Markii ay magacaygiyo

Milgihii waddankaygiyo

Midnimadiisu dumeen

dumeen = burbureen

Walaalkaygan macaan iyo

Mataankaygi labaadee

*mataano = mar calool ka
soo wala baxay
marooro-dillaac = hammad
jab, niyad-jab*

Ka marooro-dillaacee

Madal-weynta aqoontee

Arrintii murugsan iyo

Mashkalad oo dhan dawaysa

Qayladii maqashiiyee

masuuliin kala qaybsanoo

Shan* meelood ka socdiyo

Martiqaaday Adduunkee

Murugadayda darteed

Madashiisii gogloow.

*murugadayda = dhibaataada
madashiisi = gurigiisi,
golihiisi*

Miciinkii i gargaaree
Madalweynta Jabbuuti
Malahayga shirkan
Lagu maamulay maanta
Madaxiisa ka keenayoow
Madaxweyne qudhaadiyo
Mas'uuliinta kaleetaba
Abaalkii u mudnaa iyo
Mahadhooyin hadhayn iyo
Buugga meera adduunkee
Ma dhaafaanka xusuusta
Sharaf aadmi mutaystaa
Magaciinnu ku yaalloo
Waa sidaa mabda'aygu

madaxiisa = garaadkiisa

qudhdhaada = laftaada

Madaxweynuu kelidii
Maamka weyne adduunkuu
Ka muuqdaa kelidii
Mawlahaan baryayaaye
Madaxiinnuu ha raago
Magaciinnu ha waaro.

maamka = dhul-bare

raago = waaro

HEES

YIDIDILLO NABADEED

Waxaan urinayaa nabad
Ardaayadii gubtiyo

*Ardaayo = goleyaal,
garab-dhig, faafyo*

Aqalladii dumoo

Dib loo agloolay baan arkayaa *Aglool = dayac-tir, kab-*
kabid, dib u dhis
 Dhulkii ololayoo *ololayey = gubtey*
 Ubax ka soo baxaan eegayaa
 Waxaan urinayaa nabad
 Dadkii kala ambadayee
 Isu oommanaayoo *isu oommanaa =isu*
boholyoobay
 Isku soo ordaan arkayaa
 Ayaankii lumiyo *ayaankii = xiddiggii,*
nasiibkii
 Aayihii dhulkeenoo
 Indheer-garadku soo sidaan
 Eegayaa
 Inaa eed la dhaafoo *dhaafo = waantoobo*
 In xun laga gudboo
 Lays aaminaa buu
 Uurku doonayaa
 Uur-ku-taallo iyo
 Eeddii la soo maray
 Dadkii ka ooyayoo
 Anfariirsan baan *anfariir = amakaag,*
yaab, argaggax
 Aammusiinayaa
 Nuurkiyo astaantii *astaan = calaamad,*
summad
 Ummaddu ay lahaydoo
 Alle keenay baan
 Wax kaloo ajala *ajala = dhaawaca,*
waxyeello ah, ku'gu dhaca
 Ka adkaynayaa
 AAMMIIN DUCADA

QAYBTA AFRAAD

SAMATALIS III

Hees

KU SALAANNAY CALANYOW

Allaah, Allaah, Allaahu Akbar
Allaah, Allaah, Allaahu Akbar
Allaah, Allaah, Allaahu Akbar

Soddonkii quraankiiyo
Salligiyo tasbiixdaan
Kugu saarnay calanyohow

Madaxdaada sare
Culimada sujuuddiyo
Sebigiyo haweenkiyo
Xoogga qalabka noo sidaa
Kuu sara-kacoo
Ku salaamay calanyohow

Wuu guurey saxalkiye

Samo noogu waar
Aan sidigta maallee
Samo noogu waar

Xiddigtaa sare u jeeddee
Dhiig lagu sameeyee
Shanta lagu sawiray iyo
Midabkaagu waa saddex
Sabadoo barwaaqo ah
KOOW DHEH

Biyo saxar ku dhicin
LABA DHEH
Samada oon caad lahayn

sebiga = dhallaanka

*saxalki = xumihi,
cirirki*

dhiig = midabka cas ee

saxar = xashiish, wasakh

*samada = cirka
caad = daruur khafiifa*

Kii lagu sameeyoow

Saableyda feedhaha iyo

Siddig dheh

Siddig dheh calanyohow

Lugahaan ku soconniyo

Siddig dheh calanyohow

Sabarkaad ku taaloo

sabarka = dhexda

Gacmahaan kugu sidaynaa

Siddig dheh

Siddig dheh calanyohow

Sannad-guuradaadii

Toban iyo shan-weeyaan

Saacad weeye toosane

toosan = qumman, habboon

Bishu juun sareedoo

sareedo = barwaaqo

Waa toddobiyo labataan soohan

soohan = isku buuxa

Dadkaagii ku sugayaa

Saaddiyo ishaartii

saaddii = saadaashii

U suurtaawdayoo

Hurdo seexan waayoo

Sacab kuu tumaayee

Samo noogu waar.

TIX

BAL DHARAARA KU HEESA

I

Hadday gobannimo helaan?

Ha soo qaadaane yaw hayn?

Hays raacaane, yaw heshiin?

II

Maahmaah sii qoto dheeriyo

qoto-dheer = gun-dheer

Qisadaan ka hadlaayo

qisada = sheekada

Qasdigeeda dhegeysta

qasdi = ujeedo

Daacad lays qaddershiyo

qaddersho = xurmeeyo

Midnimaan u qalmaa

qalmaa = mudanahay

Qawl midaan ku farxaa

qawl = hadal, mabda'

Qorshihii nabadeediyo

Sharafbaan ku qancaa

ku qancaa = i deeqda

Waa sidaa quruxdaydu

quruxdaydu =

bilicdaydu

Qoysku waa igu ceeb

ceeb = qiime-dhaac,

sharaf-jab

Qolona waa ka dhintaayoo

qolo-qabiilo

Ima qaadi karaysoo

qaadi karayso = ka

sarreeyaa, ka cusli

Qodobkayga labaad

Qalinka laygu saxeexiyo

Waa sinnaan quruxdaydu

Qareenkaygu run weeye

qareenkaygu =

ehelkaygu

Qabiilna waa cadawgayga

III

Marka wiilku dhashee
Dhabarkiisu adkaannin

*adkaan = gahayrin,
itaalsan*

Dhaylo weeye illaynoo
Haddaan dhawr sannadood
Hooyadii dhab ku haynoo
Naaska ay u dhigaynnin
Ma dhaqaaqi kareene
Wax kastoo la dhisaayaba
Sidaasay u dhigmaanoo

dhaylo = mujo, curdin

*dhabta = laabta, gosha
dhigayn = jaqsiinayn*

*u dhigmaan = la mid
yihiin*

Taladii dhici weyda
Haddii aad u dhaqaaqdoo
Nafta dhaaxa hallaysood
Dhaawac baa kugu gaadhiye
Dhaxalka waa la helaaye
Haddii aad dhan tihiinoo
Calankaa ku dhegteeniyo
Dhulkiinnii hantideen
Dhuumaalaysi ma fiicnee
Dhibi waa ta dambaysee
Calankaa dheeha madaw leh
Haddii aan dhisme xoogliyo
Lagu tiirin dhaqaale

dhaaxa = in badan

dhaxalka = aayaha

*dhegteen = cuskateen
hantideen = hesheen*

dheeha = midabka

*lagu tiirin = kaabin,
adkayn*

*dheelliyo = dhaco
dhicisoobi = fashili*

*bidjeega (latin) =
miisaaniyad-*

Inuu dheelliyo weeyoo
Xorriyaddaa dhicisoobiye
Dhuunigii la cunaayiyo
Dhaqaalihiyo bidjeegana
Anaa dhiibi xaggaygee

Cid kale yaan la dhaweysan
Dhumucdaydiyo xooggiyo
Ciidankaygan la dhaarshey baa
Idiin ilaalin dhulkiinnoo
Dhufayskawgu jiraayoo
Ma qusayso dhankiinnee

*ma qusayso = xil kama
saarna*

Dherga oo iska seexdaan
Taladii ku dhammeeyee
Hadday taasi dhacaynnin
Ood i dhaafsan tihiin
Afrikaan dhaka buuriyo
Ilma Reer-Dhanna seegoow
Hashan dheegga xardhanee
Dhashayee is-lisaysuu
Ninna dhiil u hogaystuu
Qabiil laysugu dhaartiyo
Ma dhex joogto xumaane
Dhanka aad u riddaan baan
Sugayaa waqti dhoowe
Bal dharaaro ku heesa

CAAWA WAA HABEENKII

Caawa waa habeenkii

Cadawgeen jabee-

Gobannimo cuddoon

Aan curinnayee

Dadkii ciilka qabey

Caasha uu la soo kacay.

Caawa waa habeenkii

Geesigaan cabsoon

Aan caleemo-saarree

Caawa waa habeenkii

Waa ciidayada

Caawa waa habeen

Dadka cuunkan iyo

Carradani degaa

Dawo caafimaad

Ay ku ciidayaan.

Caawa waa habeen

Cadceeddiyo dayaxa

Iyo ciriradii

Soo caan baxeen

Caawa waa habeen

Uu calankayagu

Caadkiyo daruuraha

La cawaynayaa.

Caawa waa habeen

Waa ciidayada

*cuddoon = luxdan, xooggan**curinnay = dhalinnay**caasha = hanqalka, madaxa**caleemo-saar = cugasho,
doorasho**cuunkan = gallinkan**ciidayaan = dabbaal-
degayaan*

BEEN DARIIQ HA U FURIN

Ha beddelannin sheekada

Been dariiqa haw furin

Badbaad gudhini hays-odhan

Nafataadana ha biimayn....

Bulsho waxay ku negi-dahay

Beeshuna ku dhaqantaa

Badhaadhaha midnimadee

Nin ibliis u baabtaan

Bohoshu is-ka eegiyo

Soo baydha lagu karin.

An kuu biirsho waanee

Bunduqa samo laguma helo

Sidii loo baaba'ayna

Bari iyo galbeed iyo

Adduunyada badhkood eeg.

Ninka belo horseedaa

Nabad lagu bariistayo

Bar inaanu maalayn

Beelaha agteennee

Baahaysanaayiyo

Afrikada badhkeed eeg ...

Baaddil sacabka haw tumin

Gar-darrana ha baayicin

*dariiq- = jid, waddo**gudhin = dhamayn**biimayn = khatar gelin**negi = deggan,
xasillan**badhaadhe = barwaaqo**baabtay = fashay,
duufsatay**bohoshu = godka**biirsho = kordhiyo**bunduq = dunbuq,
goriga (hub)**badhkood = qaarkood**horseeda = hor-kaca**bariisto = beryo, waa
bariisto**bar = xoolo, maal**baahayso = dewerso,
qarafayso*

Boogaha qabiilnimo

*boogaha = iimaha,
nabarrada*

Haddii beerku kala go'o

Lama baanan karayee

*baanan = dawayn,
bogsiin*

Midnimood u baydhaa

Buruudkaa ku sugan yahay ...

*buruudka = karaamada
sugan yahay =
xidhanyay*

TIX

XUMA DUUG

Dadka Reer Jabbuutoow

Isku duubni iyo

*is-ku-duubni = wada-
jir*

Daacadnimo wax loo waa

Kala doca-docayn iyo

*doca-docayn = kala-
qaybin*

Qabiil baa inoo daran

Dirir iyo colaad iyo

daran = xun

Duullaan ha laga baxo

duullaan = weerar

Wanaag lagu dedaaliyo

Nabad baa dalkaw wacan

Deggenaansho

Waxba laguma doorsado

*doorsado = beddesho,
siisto,
dhaafsado*

Deggenaansho

Wax ka doora lama helo

doora = roon, wacan

Dawladnimada hodanka ah

Ciiddeenna dahabka ah

Wixii dibad ka soo gala

In la daafacaa qoran...

hodan = qani, xoola le

Dantay naga dhaxaysana

Inaa laysla dayo oo

Dariiq loo baxshaa furan

Wixii dibadda yaallana

dayo = garto, eego

Dabayluu ha qaadeen

Wixii dixaha yaallana

dixaha = dooxyada

Ha xambaaro daadkuye

In xumaa la duugoo

La daboolo weeyaan.

Duul walaalo ahoo

Iska diir-naxaayana

Ninka kala dillaalee

Dab ka shidaya beeshuna

Waa dira-diraalee

Danaystuhu ha naga baxo

*xambaaro = qaado, la
tago*

*duugo = aaso, la
tirtiro*

*Diir = midab, dub
kala dillaala = kala
xada*

*dira-diraalee = fidna-
wale, isku dire*

TIX

DARDAARAN

I

Ciidankayga la dhaarshee

Waddankay u dhasheen

Ka daboolay dhurwaagee

Qaylo dhaanta baxaysa

Dhegtaw raaricinaayee

Sida dhiiddada roobka

Dhibicda iyo dabaysha

Ka dhignaa

gurmalkooduoyow.

Salaan dhuuxiyo laabta

Wadnaa dhiigga maraaya

Ka soo dheegay mudkiisa

Dhammaantiin iga hooya

daboolay = adkeeyey

dhiiddada = dhibicda

*dheegay = jeemay
mudkiisa = jiidhkiisa*

II

Ciidankii guntanaayoow

Gaashaan-dhiggii cadawgoow

Gurmaadkii arligoow

Gargaarkii ummaddoow

Abaalkaad gudateen

Dhulka aad u gasheen

Mid go'doomaya maahee

Taariikhduu gelayaa

Gurmalkaad ku jirtaan

Guunyo reer laga qaadiyo

Wax qabiilo u gaariyo

*go'doomaya =
baaqsanaya*

*qaado = dhaco
u gaara = goonniya*

Ma ahayn gundhiggiisuye
Waa inaad garataan.
Haddaad weerar gashaanna
Weligiin gef xumaantiyo

*gef = qalad, deel-
qaaf, godob*

Eed ayaanan la geysan-
Yaan la laynnin gurboodka
Waayeelkeenna gaboobayna
Ka ilaasha guhaadda

gurbood = carruurta

*guhaadda =
hanjabaadda, gaw
dhiska*

Giddigoodba haweenka
Ganbo tay ku xidhnayd iyo
Gabdhaa yaan laga oohin
Guryaha yaanan la baadhan
Nabaddaa geyigeenna
Kii ku soo gar-darrooda
Inaad gaadh ka tihiin
Waa inaad garataane
Dubaaqiinna gesha.

*dubaaqiinna =
niyaddiinna*

III

Gurmade soo gaadhayaal
Guddoonsada waxa tihiin
Gayigan cududdiisa iyo

*cududdiisa =
muruqiisa, awooddiisa*

Gaashaanka runtaa tihiin.
Ilaalada gobannimada
Kuwaa guntigaw xidhiyo
Garabka midig baad tihiin
Geeshkii xaqa eegayee

Dhammaan lagu wada gam'iyoo
Gaadhkii calankaad tihiin
Afriikada waxa gubee
Sidaa u go'doomiyiyo
Qabiilna ma geli kartaan
Wixii gardarroonayee
Nabadda u gefaaya baad
Xilkiinna ka gudan kartaan
Sidaa ku guddooma talo.

gam'o = ledoo

xilkiinna = waajibkiin

(Hees)
DABLE DHAARSAN

Dable dhaarsan baan ahay

Xooggii dalkaan ahay

Derbi aan la marin iyo

Waxaan ahay duubi adag

*derbi = gidaar
duubi = xoog, muruq,
cudud*

Waxaan ahay waran wax dila.

Dabkoo ololayaan

Dalaq idhaahdaa.

*dalaq = daf, ku
dhacaa*

Daljirkaan baqaynninee

Dib u laaban baan ahay

*laaban = waaban,
joogsan
dalawda = galawda,
baqdin*

Wadnahaygu dalawdiyo

Ma yaqaanno digigixa

Ninka neceb danaystahee

*digigixa = naxdinta
neceb = diiddan, la
cola*

Wanaag doonayaan ahay

Dan wadaag nin jeceloo

Qabiil diiddan baan ahay...

Geesigaan la daginee

Ka-digtoon tukaha ee

Dardartii shabeelkiyo

dagin = sirin, gaadin

*dardarta = jaan-
fudaydka,
firfircoonida
daymada = jaaha,
eegmada*

Daymada libaaxa-lee

Lagu diirsadaan ahay...

Gobannimada dayrkiyo

diirsado = ididiisho

Daryeelkeedi baan ahay

*daryeel = xannaano,
dayactir*

Dawliskii midnimadiyo

Dawankeedi baan ahay

*dawan = koor bir ah
dugsi = gabbood,
dadab*

Dugsi nabadduu huruddoo

Dejinaaya baan ahay.

Hadday taladu durugtana

Cirka danab ka soo dhiciyo

Duufaan qarxaan ahay

*duufaan = dabayl
xooggan*

Weli duula baan ahay

duula = lala, haada

Ninka ugu dul-qaad badan

Dunidoo dhan baan ahay

Ninka ugu dedaal badan

Dunidoo dhan baan ahay

Ninka ugu dareen badan

Dunidoo dhan baan ahay

Daafaca dhulkaan ahay

daafaca = badbaadiya

Diintaan ku dhaartee

Qalbi daacadaan ahay.

JOOJIS

GABAY

WALAAL INUU MACAAN YAHAY

Walaal inu macaan yahay ninkii	<i>madi = ninka rag</i>
Madi ahaa baa og	<i>kale ay la dhalan</i>
Inay gaajo malag tahay ninkii	<i>malag = dilaa</i>
Mooro daran baa og	<i>mooro daran = caydh</i>
Middaan uga gol-leeyahay haddaan	
Idin mushaaxsiiyo	
Nin mucaaridiyo xaafidkoow	<i>xaafid = mu'ayid,</i>
Waa mid kula taalle	<i>muxaafid</i>
Maqaniyo ka joogoow anaa	<i>mahiibsiin = idin</i>
Idin mahiibsiinne	<i>guddoonsiin</i>
Nin xumaan maddaystaa xornimo	<i>maddaystaa =</i>
Maalin kari waaye	<i>maaxsadaa</i>
Magligiyo haddaan waranka iyo	<i>magli = billaawe</i>
Mudaca soofaynno	<i>mudaca = bir af</i>
	<i>fiiqan</i>
Maamuusta gobannimo haddaan	<i>dhawrin-ilaalin</i>
Dhawrin magaceeda	
Haddii calanka meel lagaga dhacoo	<i>lagu miiso = lagu</i>
Weerar lagu miiso	<i>qaado</i>
Afrikada wixii madhiyey baan	<i>milicsanaysaan</i>
Milicsanaynaaye	<i>dusanaysaan</i>
Maashii bukootiyo haddaynaan	<i>maashii = nabarkii</i>
Arammidii maydhiin	<i>arammi = dhullux,</i>
	<i>iin</i>
Masiibada haddaan daawanniyo	
Maydka garabkeenna	
Murugtiyo haddaan godobta iyo	<i>manuda = diiddada</i>
Manuda xoogaynno	

maatida halkaan dhigi lahayn Mal	
aan is-weyddiinno	
Halkaan maalka daaqsiin lahayn	<i>daaqsiin = foofin</i>
Mal aan is-weydiinno	
malkadaa sidii looga bixi Mal aan	<i>malko = marin</i>
is-weydiinno	
Maqalka iyo araggaba runtay Gobi	<i>macaashtaa-u aydaa</i>
macaashtaaye	
Markii aan samaantiyo xumaha	
Labada miisaamey	
Macbuudkaan ku dhaartiyo Allii	
Mawlaha ahaaye	
Mawlaha qabiilkiyo fidnadu Ma	
laha liibaane	
Midnimiyo sinnaan baa malkada	<i>moodaa = dhaafaa,</i>
Lagaga moodaaye	<i>baxaa</i>
Tashi mida inaan yeelannaa Noo	
martabad roone	
Waxaan nahay mataanaha gacmaha	
Meel ku wada yaalle	
carradkaba marbay labada daan	
Miley is-diidaane	
Walaal kala maqnaan jirey dibbuu	
Mar u heshiiaaye	
Milliqsiga colaaddiyo dagaal Libin	
ma muujaane	
Midnimiyo sinnaan baa qabiil	
Nooga magac roone	
Xumaan murugtey taariikh madaw	
Qabali maan-raaca	

Meel laguma gaadhiyo hir aad
Maadh ka gurataane
Xeer meel la dhigay baa jiroon
Cidina moogayne
Lama mahadsho weligeed ibtilo
Loo mashxaradaaye
Midnimiyo sinnaan baa qabiil
Nooga magac roone
Mirro ma leh belaayadu ninkii
Mililicaayoowe
Deriskeenna tii madhisay baad
Magansanaysaane

*maadh = xoolo,
hanti*

*mahadsho = reeyo,
nasto*

*mirro = wanaag,
aaye, abdo*

*madhisay = dabar,
goysey*

*magansanaysaan =
dugsanaysaan*

Ninba meel haddaan joogsanaa
Mahadho weeyaane
Is-maan dhaafka aadami Afriik Buu
maqooradaye
Madnimiyo sinnaan baa qabiil
Nooga magac roone
Maro iyo dunteedaan nahiyo
Kalama maarmaane
Ninba waajibkiisuu maraa Waa
midda u roone
Ninse midiidin taladaw hayaa
Maanshe degi waaye
Muslinimo innagoo sheegannoo
Meelna wada naalla
Inaa layna kala maadiyaa Miinka
kuma taalle

*maqooraday =
halligay*

maaraa = gadaa

midiidin = addoon

*maadiyaa =
ilaaliyaa*

Shaydaan marooliyo ibliis Yuu'na
 maamuliné
 Innagoo is-maqallaa nin kale
 Nooga magac-roone
 Maslaxiyo heshiis baa nin kale
 Nooga magac-roone
 Midig bidixba nabadbaa colaad
 Nooga magac-roone
 Male laysku raacaa nin kale Nooga *male = talo, arrin*
 magac-roone
 Muruq laysu geeyaa nin kale
 Nooga magac roone
 Isku miirankeedii haddaan kuu
 masalo sheego
 Nin walawba maqal waano waa
 Lagama maarmaane
 Midnimiyo sinnaaniyo xornimaa
 Sidig la maalaa leh
 Malko caano buuxiyo nimciyo *maax = tar, madhax*
 Gabanimaa maax leh
 Murti daacadiyo wadajirbaa Midho
 la goostaa leh
 Midigta is-qabsada dawladnimo
 Way macaan tahaye
 Murtidu waa dardaarane ninnaan
 Yay ku hoos-marin dheh

Walaal inuu macaan yahay
Ninkii madi ahuun baa og
Inay gaajo malag tahay
Ninkii mooro daranoow
Anigaa manfaca garan

*manfaca = dheefta,
raandhiisi*

Inay nabaddu marinkii xornimo
Jidkii loo maraayiyo
Tiirkii midnimadiyo
Nolosha u magaal tahay

*magaal tahay = hogor,
hooy, sal-dhig*

Dawladaa horuu-maray
Sida ay u maalaan
Iyagaa ka marag furi
Middiyaha colaadeed
Dagaal laysku madhiyaa
Maydka aan la kala garan

maggoobay = godladay

Dhulka oo muggooboo
Maadh kasoo baxaayiyo
Laga waayo midhihii
Meehannawga gaajada
Afrikada madoobee
Isku meherad seegtiyo
Kuwa soo maraa garan
Murtida iyo heesaha
Waxa loo maldahayaa
Maan-garatadiinnee

meehannaw = silica

*meherad = hawl, dan
maraa = arkaa, mutay*

Dalka kii ka maqanoow naga maqal
Kuwa maanta joogoow
Waad aragtay maansada

maldahay = sarbeebay

Mas'uulkii u sarreeyee
Maskaxda iyo aqoonta
Taladii murugtee
Maaro loo heli waayo
Muftaaxeeda hayiyo

*muftaaxeeda =
furaheeda*

Macallinkii ani weeye.

Mooraalkaygu sagaashan buu
Miridhkii dallacaayoo

*miridh = midhidh,
daqiiqad*

Afrikaan mad-madoobiyo
Ilma Reer-ma-Tudhaan

*ma tudhaan = ma
naxaan*

Haddii ay is-maqlaanooy
Talo meel mariyaan

*meel-mariya = suurto-
geliya*

mijaxaabsho = legdo

Sida loo mija-xaabshee
Maqluub loogu rogaan
Milay aanan dhoweyn
Meedeey buuxda ku qaatay.

meedeey = shahaadad

Anigu waa macallin
Macal-qabadkii adi weeye
Kaana waaba masiibo oo
Nabad meel lagu maaliyo
Midnimo wuu ka dhintaayoo
Dunidaa mugga weyn leh

macal-qabad = dillaal

*mugga = qaadka,
buuxsiinta*

Hadduu meel u cadhoodo

Makhrib-buu oloshaayoo
 Laba meel wada joogtoo
 Mabaadii' ku heshiisina
 Uma muuqan karaan....
 Sheekadii melmellayd baan
 Madaafiicda ka aa'iyee
 Mar kalayga dhegeysta :
 Macal-qabadkii birta seeftiyo
 Boqno-goynta aan siiyee
 Malkadii aan ku beego
 Ban-doodu ay ku dhacaysayoow
 Baashahaan ku gamaa'yayoow
 Tanaa maanta u baahan
 Bayl inaa la hunqaacee
 Barnaamijkayga dhegeyso...
 Dadka baadi-hallaabay baad
 Xagga baararka suuqa
 Kala doodi bawaaddadood
 Kuwa biiraha qooqa
 Badsadee is-illaaway baad
 Marka ay beddelmaanee
 Maskaxdoodu biyawdaa
 Qabayaaladdoo buqshadaysan
 Baar atasyoo kaga iibin.
 Inta kiin lagu baabiyo

makhrib = fiid

*' melmel = maroor, rog
 ka aa'iyee = ka ridiye*

*boqno-goynta = gonda-
 goyn, heerid
 beego = u diro, ku
 hagaajiyo
 bandoo = xayiraad
 socod
 baashe = halyey,
 geesi
 hunqaaco = matago*

baar = makhaayad

*biiraha = khamriga
 qooqa = xumbeeya*

*biyawdo = isku
 qasanto
 buqshadaysan =
 xidhxidhan*

Bulshadii turubleydiyo
 Bahalluulka khammaarkana
 Baaqigaad ku macsuumi.
 Intaw baahan qabiilkee
 Beer-xanuunka la taahina
 Markay boogtu dillaacdo
 Iyagaa bixi doonoo
 Beelahoo dhan gelaayee
 Shaqadaa bud-dhiggeedu
 Haddii ay bixi weydo
 Idinkaan idin beegsannoon
 Buuryadaydinka goyn
 Baxa oo ku dhaqaaqa.
 Anna aan masaloodee
 Afrikaan madmadoobiyo
 Ilma Reer Maca-Naas
 Maskaxdaan ka ataagiyoo
 Mishiinkay dhigayaane
 Maalin dhow igu eeg.

*turubleiy = turubka
 ciyaarta*

*macsuumi = ku
 martiqaadi*

baxa-taga, orda

*ataagi (laatiin) =
 weerari, qabsani*

(Hees)

COLAAD HA KU DEGDEGIN

Waar hooy dadoow
Hooy, dadoow, dadoow
Maahmaah dureedoo

*dureed = sula, seben
hore soo jirtay*

Duqaytidu tidhoo
Diirran baan hayaa

*diirran = fiican,
wacan*

Bal aan kula dayee
Soo dabab-dhigoo
Dibnahana ka sheeg

Wax-la-yidhi dagaal
Inaan lagu degdegin
Waa laga digoo
Ta sokeeyahana
Haku darina baa la yidhi.
Waa loo dagtee

digay = dardaaray

*loo dagtee = la
sahashaday, la
fududaystay*

Nabad iyo darkeed
Lama daadiyee
Qabiil iyo dirkii

*dirkii = jaadkii,
dhiggii*

Waxay doonayaan
Qarannimo duntée ...

*dunta = burburta,
dhacda*

Dusdus iyo afmiinshaar
Iyagaa dirtee
Iska diida baa la yidhi.

dirta = ku adeegta

Hasha dibad u hoyataa
Burka iyo dareemaday
Geela kaga dambaysey
Soo daaq is-leeduhuu
Ku dilaa waraabuhu
Dilmo iyo colaad
Duullaan ka kacay
Waa dabar-go'iinnee
Iska daaya baa la yidhi.

QAYBTA SHANAAD

SAMATALIS IV

HEESTII FURINTAANKA

NOO MALEE

Noo malee *malee = tali*
Aabbo, noo malee
Noo maleeyoo
Marinka toosan *marinka = hilinka,
dawga*
Nagu hagaaji *hagaaji = toosi,*
Mooliskii xorriyaddoow
Noo malee
Tiirkii midnimadoow *tiir = udub, dhidib*
Noo malee
Ma huraankii guushoow *ma huraan = ma dhaafaan
lagama maarmaarn*
Noo malee
Noo malee
Aabbo noo malee
Noo maleeyoo
Marinka toosan
Nagu hagaaji
Madaxweyne-yaashuu
Madashii ay joogaan *madasha = golaha shirka*
Geesiga ka muuqdoow
Noo malee
Noo malee
Aabbo noo malee
Noo maleeyoo
Marinka toosan
Nagu hagaaji
"Nabaddu way macaantee

Is-moodsiis hadduu jiro
Majaraha hoggaankiyo *majaraha = hannaanka*
Martabada ka taliyoo
Miyir-diid ha laga baxo"
Murti kii ku yidhiyee
Maqashiiyey Dunidoow *maqashiiyey = ku
dhawaaqay*

Noo malee
Noo malee
Aabbo noo malee
Noo maleeyoo
Marinka toosan
Nagu hagaaji
Jabbuutoo midawdoo
Magaceedu kor-u-kaco
Geesiga mabda'iisu
yahayoow
Noo malee
Noo malee
Aabbo noo malee
Noo maleeyoo
Marinka toosan
Nagu hagaaji

TIX
BADDA QAAD

Dhaqaalahan ololayee	
Oogadan guradeenna koray	<i>oogada = dusha, guudka</i>
Waqtiga adagee na helay	<i>koray = fuulay</i>
Abaaraha laga fajacay	<i>fajacay = yaabay</i>
Dantani laga ooyayiyo	
Dadkani kala aammin-baxay	<i>aammin bax = shaki</i>
Waxay ka aleeggadeen	<i>aleeggad = qaylo</i>
Markaan eegeen akhriyey	
Waxaan ku idleeyey talo	<i>idleeyey = dhammeeyey</i>
Wixii iimahan wadee	<i>Iimahan = cudurradan</i>
ujeeddadu ay ku timid	
Si buuxda ha loo arkee	
Orda oo badda qaada	
Biyo eebbe dhigay iyo	
Badda lama cantoobee	<i>cantoobo = xantoobo, gacan muggeed</i>
Maxay kaaga badan tahay?	
Barbarkaaba kama deyin	
Waan u bogey ujeeddada	<i>u bogey = la dhacay, u qushuucay</i>
Waana taan u baahnaa	
Rag hadduu badheedhuu	<i>badheedho = caadaya, u, u babac dhigo</i>
Siyaasado badhkood galo	<i>badhkood = qaarkood</i>
Baddan aad arkaysaan	
Sidii booyada biyo-daran	<i>booyad = taangiga biyaha lagu kaydiyo</i>
Baaldi bay ku dhurantaa	
Xaraf sabadii waa dedan	<i>dedan = qarsoon, daahan</i>
Waa daahan kala maqan	

Dabool baa ku xidhan adag	<i>dabool = af-saat, fur</i>
Nin dibloomyo haystoo	
Cilmi-saynis daadshiyo	<i>daadshey = qalin-jabiyey</i>
Indheer-garadka duniduba	
Doc-kastooy ka baadheen	
Shibbanaha ma daaliicin	<i>daalicin = bayaaminnin</i>
Dulucdeeda ma akhriyin	<i>dulucda = mucda, nuxurka</i>
Haddaan shaqalka lagu darin	
Dusha kama xidhiidhsamo	
Rajo lagu dawoobiyo	
Danina way ku xidhantoo	
Duruustiyo qoraallada	
Iska daaya lama odhan	<i>iska-daaya = dhaafa</i>
Anna daba lugeeyee	
Halka ay ku daadegi	<i>daadegi = dhaadhici</i>
Dib ha loogu fiirsado	<i>fiirsado = daymo lahaado</i>
Dadkana nin iyo aragtidi	
Sheekadu ma daahana	
Doc kastay u furan-tahay	
Dayaxiyo cadceeddana	
Nuurkeed ka daalacan	<i>nuurka = iftiinka</i>
Daal iyo harraad ma leh	<i>daal = dekaan, caato</i>
Wax kastoo dawaafiyo	<i>dawaafa = wareega,</i>
Dabayshana ka orod badan.	
"Na'dan" daahan lagu qoray	
Aa'duna" la deris tahay	<i>deris = jaarka</i>
Xarfihi ku daba jirey	<i>ku daba-jirey = ku xigey</i>
Doondoona oo hela	

4(Hees)
DARKA NABADDA

Duul wada dhashoo
 Degmo qudha ku wada nool
 Ninka kala dillaalaa
 Dan muxuu ka helayaa

Dawladnimada iyo
 Daaruhu dhammaan   *daaraha = aqallada*
    dhagaxa ah

Hadday dambas noqdaan   *dambas noqdaan = bes*
    beelaan

Kee bay u darantoo   *daran = xun*

Laga daadshey caanaha   *daadshey = qubay,*
    saydhiyey, rogay

Dulucdeeda sheekada
 Doqoneey ma garatide
 Dibaddaad ka tahay marag

Nin ragoow ha daymoon   *daymoon = jalleecin,*
    eegin

Debnahaaga ka adkaw
 Darka nabadda soo xidho   *darka = weelka*

TIX
BAHARDAAD

Waxba hay bahardaadine   *bahardaad = fadhiga*
    weyn, barraah

Halkaasood barafaysood   *barafayso = qaboojiso*

Bal ku jiipto dhammaatay   *Bal = salli, darmo*

Bisinkee maxaa dhacay?
 Nabaddaan ku badhaadhnee
 Ku negaa beledkeennuyee
 Beeshu ay dugsanayseyeen   *dugsanaysey = ku*
    gabbanaysay

Weligeen barkanayn
 Way buquujinayaanoo   *buquujin = xuurtayn*
 Halkanoo bed-qabteyna   *bed-qabtay =*
    nabdoonayd

Colaad baa laga beeray   *beeray = shiday,*

Ee Afrikaan bogsanaynoo
 Abidkood ka baxaynin   *abidkood = weligood*

Hadba reer burburkii iyo
 Qabiil la isku bireeyiyo   *bireeyo = dawraco*

Boqna-goynta dadkoodoo
 Ku dhammaata bilaashe   *bilaasn = mada la'aan*

Halkanaa bed-qabtee
 Ma hadday belbesheen?   *belbesheen = besneen*

HEES
RARAN COLAADEED

Colaadeey dab iyo raran	
Adaa daadduunka dhala	<i>daadduun = habqan</i>
	<i>socod, qax</i>
Adaa dadka laaya oo	<i>laaya = dila</i>
Gu'yaal, beel deris ahayd	
Adaa kala dayriyoo	<i>dayriya = irdheeya,</i>
	<i>erya</i>
Is-dooxa yidhaahda oo	
Xumaan duddadooda dhiga	<i>duddadooda = dhexdooda,</i>
	<i>raartooda</i>
Dagaalku hadduu kacoo	<i>kaco = qarxo, dhaco</i>
Ka dhaco meel doog lahayd	<i>doog = daaq, tigaad,</i>
	<i>baad</i>
Adaa midab dooriyoo	
Dabeecadihii baddela	
Haddaad degganaanshihii	<i>degganaansho =</i>
	<i>xasillooni</i>
Dhammaanba u diiddatiin	
Xumaanta ku diirsataan	<i>diirsataan = ku</i>
	<i>faraxdaan</i>
Dad aan garan baa jiree	
Maxay ku dambaynayaan?	<i>ku dambayn = duuggoodu</i>
	<i>noqon</i>

GEERAAR
DANTAADA KA RAAC

I)Annagu waan ka duqoownee	<i>duqowney = gabawney</i>
Da'da maanta kacaysaay	
Xumaa gaadhay dalkeenna	
Idinkaa dusha saari.	<i>dusha saari = dhabarka</i>
	<i>u ridan</i>
Maahmaah dooraa ku tidhi	
Midha daray adoon kala dooxin	
Duuduub u liq baa la yidhi	
Walaalkaa duubigiisu	<i>duubiga = xoogga,</i>
	<i>muruga</i>
Dhagaxa uu kugu dakhraa	<i>dakhar = nabarka</i>
	<i>madaxa</i>
Digo u qaadaa la yidhi	<i>digo = saalada xoolaha</i>
Haddii aad daacad tahay	
Ilaah baa daayinoo	
Dariiq kuu baxshaa la yidhi	<i>baxsha = kugu toosiya</i>
Su'aalahan dabaqa saar	<i>dabaqa saar = dabool</i>
Midhkii kuu dan ah ka raax	
II)Siman iyo Siciid, Saafi iyo	
Saalax gebigiinna	
Sahan iyo ergaan nii diriye	
Qaata sahaydiinna	

Soddonkii qur'aankiyo ducaan
nigu sagootiyaye

*sagootiyey = idin
raaciye*

Surinkaad maraysaan belada
Saatir niga qariye

*surin = hilinka,
sursuurta*

Halka aad ku socotaan markaad
Sabadi gaadhaanba

sabadi = meeshii

Salaan laysu diro ta ugu weyn
Sooryo ugu geeya

sooryo = deeq

Geeraar
DOOD

I)Dood baan jeedinayaayoo
Arrimaan daaha ka faydi
Danta beesha ku saabsane
Diyaar iiga dhegeysta.

faydi = laabi, qaadi

Baaqii dawladdu tuurtayee

*tuurtay = ka soco
yeedhay*

Door dhoweyd la ogaa iyo
Dalabkii aftintiiyee

Dadka loo fidiyey baan
ka dab-qaadanayaayoo

fidiyey = jeediyey

*ka dab-qaado = ka
fikrad qaado*

dul yaallaa mabda'aygu

Taa waxaan u daleeyey
Waddani wuu danqadaaye
Diif colloga sokeeye

diif = suluf

durugto = fogar

Hadday sii durugto
Adoon faallo ka doonin
Dawladii xoogga lahaa iyo
Deriskeenna xusuuso
la doondoonaayo maanta

Xaggee buu ku dambeeyey?
Taa halkaa ku daboollee
Rag hadduu arrin dooriyo
Xaajo uu isku diidoo

*isku-diido = is-maan-
dhaafo*

Dani ay dhex marto
Dunida xeerka u yaalliyo
Dacwad baa u bannaan

u bannaan = u furan,

Odayaal wax dareemiyo	
Maskax baa dalka joogtee	<i>maskax = wax-garad</i>
Guddi buu dalbadaayoo	
Habeennaw dibad seexdoo	
Ninba dawgi u sheegtoo	<i>dawgii = gartiisa</i>
Arrintiisa dawaysa	<i>dawaysa = xallisha</i>
Dacar hadday ka qadhaadhooy	
Daran tahay aad u cüslaatay	<i>darantay = adagtay</i>
Labadeenna debnood baa	
Dawadu ay ku jirtaa	
Cadho se waa doqonniimo	
Dacwaddaadooy hallaysiyo	<i>hallayso = lumiso</i>
Dawgay kaa lumisaaye	
Adoo jooga dalkaaga	
Lagu duudsiyi maayee	<i>duudsiyi = deedafayn, miidhi</i>
Xeer ku doono waxaaga	
Taa halkaa ku dabooloo	
Dib anaysugu laabmiye	
Waddani baan ahay doora	<i>doora = weyn</i>
Degelkaan ku barbaareen	<i>degel = guri, baro</i>
Cammuuddiisa dul joogana	<i>cammuud = carro, ciid</i>
Daayin baa igu abuurayoo	<i>abuuray = beeray, uumay</i>
Degmadan baan ku dhashay	
Noqon maayo danayste	
Nacas been ku dillaashoo	
Hadba Diin ku shaqaystoo	
Daanka xoolo ka buuxshoo	<i>daanka = canka</i>
Eryanaaya daruuriye	<i>eryanaaya = xarafsanaya</i>
Daw-cad baan jarayaa	<i>jarayaa = bannaynayaa</i>
Waxba yaanan ku daaline	

Dibad kii ku maqnaa iyo	
Dudda-weynta ka joogaba	<i>dudda-weynta = dadka</i>
Aan u baaqno dadkeenna	
Ha dhammaado dagaalku	<i>dhammaado = istaago, joogsado</i>
Dood wixii na dhex yaalley	
Hadal aan ku dawayno	<i>dawayno = dhammayno</i>
Deriskii kala guureyna	
Haysku soo darsamaan	<i>darsamaan = isu yimaaddaan</i>
Nabaddii degi-weydey	<i>degi-weydey = xasili weydey</i>
Darka aan u gaggaabnoo	<i>gaggaabno = u adkayno</i>
Taariikhda daw cad u jeexnee	
Dooddaydaa igu raaca	
II)Warqad baan dirayaaye	
Danta aan ka hadlaayo	
Iyadoon faallo ka doonin	
Dersikayga labaad	
Dulucdaa hadalkayga	
Duqaydu way fahmayaane	<i>fahmayaane = garanayaan</i>
Dib intaan u sugayneey	
Jawaab soo dirayaan	
Dadweynoow gebigaaba	
Degganaansho ogow	<i>ogow = lahaw</i>

Gabay
MAYDHDHAAN

Taariikh markaan maamiyeen	<i>maamiyey = sawiray</i>
Milicsadeen baadhay	<i>milicsaday = ka baaraan degey</i>
Murtaa tidhi nimaan kuu xidhini yaanu kuu rarine	<i>kuu xidhin = aan xidhihiisa ahayn</i>
Ficil baa Afriikada ka maqan	<i>ficil = xintan</i>
Iyo aqoon dheere	
Garaadkiina waa laga masaxay	<i>masaxay = maydhay</i>
Inay malaystaane	
Inta uu ku maqan yahay ninkii	
Cunayey maalkooda	
Intuu meheraddiisiyo sirtii	<i>meherad = shaqada</i>
Kula dul-meeraayo	<i>dul-meerayo = wareegayo</i>
Intaan muuto-muutada qarsoon	<i>muuto-muuto = muhmal</i>
Mar ay dareemaynin	
Inta dhegaha maar kaga jireey	<i>maar = fur, quful</i>
Maqan tahay joogin	
Maxaan gabay ku maaweeliyaa	
Maba yaqaanniine	
Afartaasi sheekada maldahan	<i>mal-dahan = sarbeeban</i>
Nin iyo maankii dheh	<i>maankii = garaadkii</i>
Marka xiga tilmaantii haddaan	
Idin mushaaxsiiyo	
Afrikada wuxuu macallinkii	
Magane doorshaaba	
Dhiiggeeda wuxuu maaxsaddu	<i>maaxsado = heensado</i>
Midab gumeystaaba	
Hadba kii malayn iyo wuxuu	
Maqasha laayaaba	<i>maqasha = ubadka</i>

Mirixeeda wuxu toogto ooy
Magan ahaadaanba
Xanuunkii markuu wada
danqiyo Muruqi naafoobey
Gobanimo waxay mililicdooy
Muhasho reentaaba
Xaqeedii maqnaa iyo markii
Dhaxalka loo meersho

Mulkigeeda goortay heshee
Midigta loo saaro
Kuma mahadiyaan Eebbihii
Mawlaha ahaaye
Ma mis-cirirto oo dawladnimo
Uma malkeeyaane

Nin walina inuu madax noqdaa
Loo miglanayaaye
Muraadkeedu waa ina kursiga
Lagu macsuumaaye
Wax ka mid ah ujeeddada haddii
Aan masala sheego
Mas'uul shalay ninkii loo gartee
Magane loo doortay
Isagoo midnimo toosan iyo
Marin u jeexaaya
Marxabbiyo guddoon kama
helee way makalayaane

Middi bay u qaataan berriyoo
Lagu mag-maagaave

*danqo = xanuunjiyo
naafoobey = wiigmay
muhasho = buseel,
yu'asho
meersho = la siiyo,
wareejiyo
mulki = xaqa
lahaanshaha
mis-cirirto =
yagleesho
malkeeyaan =
gardaadiyaan
miglanayaa = tafa-
xaydan yahay
muraad = ujeeddo
macsuum = sooryee
makalayaan =
dilayaan
mag-maagaa = lagu
gawracaa*

Muruqeeda kuma ciil-baxdoo
 Kuma macaashaane
 Maamuuska calankiyo xornimo
 Dawladnimo miiggan
 Waxa uga macaan dhawrto iyo
 Madhax la siiyaaye

 Abeeskiyo waxay mililicdaa
 Miciyihiisiiye
 Mawliid haddii loo dhigana
 Magansan maayaane
 Maxaa lagu dawweeyaa ducada
 Ma laha aammiine
 Afrikadu mudnaan way nacdiyo
 Inay midoobaane
 Kol hadday martabaddeeda iyo
 Diidi magaceeda
 Masiibada ninkii baday haddii
 Maragga loo haysto
 Dimuqraadinimadiyo* intay
 Nabadda miicayso??
 Inta laba mataana ah warmaha
 Loo mitirinaayo
 Inta weli la kala maadineey
 Midiyo buur joogto
 Ma marayso waanadu intay
 Meel wax ka arkaynne
 Maxaa lagu dawweeyaa ducada
 Ma laha aammiine
 Inta geesigeedii maqnaa Loo
 mashxaradaayo

*macaashaan =
 faa'iidaan*

miiggan = cuddoon

*dhawrto = dewero
 madhax = qudhun*

mililicdaa = eegtaa

*mawliid = duco,
 Alla-bari*

baday = ugu wacnaa

*mitirinaayo =
 dnuudhuminaayo*

Eenay mudanaheedi la diley
 Muran ka keenaynin
 Macdanteeda duul kale intuu
 Ugu malaynaayo
 Marriinkaa intay xidhan tahëey
 Meherka diidayso
 Maqaar saar intay jeceshihiyo
 Weliba maydhaanka
 Inta ay ka madhan tahay runtiyo
 Waxa inoo muuqda
 Mar hadday ka toosayn hurdoo
 Damaqsanayn miidha
 Markay garato way dheer tahooy
 Maya tidhaahdaaye
 Maydhaxdiyo dufkeedaa u daa
 Kuma maqlaayaane

muran = asaraar

Duf = cuf, guf

10 Gabay
GOCASHO

Arrin gadantay taariikh gundheer	<i>gadantay = qarsoontay</i>
Milay gaboobaa ah	
Waqti laga gudboo siibtayoon	<i>siibtey = jiitay</i>
Cidina gaadhaynin	
Anay gocasho-reen igu dishiyo	
Gaydh xusuus mudane	
Afrikada gawiran iyo Jinsiga	<i>gawiran = gabnada ah</i>
Uur-gubkay badaye	<i>uur-gub = caloolyow</i>
Bal aan soo gunaanado adduun	<i>gunaanado = gunto</i>
Galabba waa cayne	<i>soo gaabsho,</i>
	<i>gabagabeeyo</i>
	<i>abuuray = beeray</i>
Adduunyada naflaha guud	
socdee Guulle ku abuuray	
Bari iyo galbeed uumiyaha	<i>carari = ordi</i>
Carari guudkeeda	
Afarteeda geesood khalqiga	<i>gees = baal, cidhif</i>
Gelaya ee buuxa	
Ninba goob u joogiyo bulshada	
Gaar u dhaqankeeda	
Inkastoon ku kala goonninoon	<i>goonni = gaar</i>
Lays af garanaynin	
Haddana gumuc abuurkeenni	
hore Ma laha guuroowe	
Aadan baan ka soo wada go'niyo	
Xaawa gebigeene	
Sagaal dhalad gudboon inaynu	<i>sagaal-dhalad =</i>
nahay Wayla garateene	<i>sagaal bilood ku</i>
	<i>dhashay</i>
Markay nolosha guud taagantiyo	
Magaca kuu gaara	

Dhaqaalaha markii loo guntaday	<i>guntaday = loo tafaxaytey</i>
Nin iyo geestiisa	
Gun iyo baarba aadami wakaa	
Guusha weeraraye	
Dayaxuu u guuroo hawada	
Sahan ku goobaaye	
Shuhuuray ka kala gooshayaan	<i>gobolkood = qaarkood</i>
Maanta gobolkoode	
Afrikaay go'doontoo adaa	<i>yuurura = fadhiya</i>
Goobxun yuurura e	<i>kadallooba</i>
Gayigaad lahayd oo nimcadu	
Gubo'tidhooy buuxdo	
Gaajiyo harraad buu darteed	
Luun-ku-gawracaye	
Goblan foolxun gabadhaad	<i>goblan = ubad la'aan</i>
baddiyo Geeridiyo hoogga	<i>ku gaboobay</i>
	<i>hoogga = jabka</i>
	<i>mudid = dooxid,</i>
	<i>dilid</i>
Indheer-garatadaadood dishiyo	
Geesi mudiddiisa	
Gawraca walaalkaa ayaad Gob isku-	
mooddaaye	
Jaarkeenna nacabkii gembiyee	<i>nacab = cadaw</i>
JAAD gondaha gooyey	
Ee guudka kaa raran jireed Daba	<i>raran = heeryayn,</i>
guclaynaysey	<i>midiidinsan</i>
Wuxuu gebagebeeyaba tanuu	
Galabta joogaaye	
Garbahays-qabsada waxa tihiiin	
Gacal walaaleede	
Gurranuhu sidaa kuma tagee Gooya	<i>gurrane = waa</i>
xadhiggiisa	<i>gumeyste</i>
Gunta NABAD Jabbuutaay	
haddaad Libintii gaadheene	

MIDNIMADA U SOO BAYDH

Beeshani Jabbuutee

Badda xeebta

Badhtamaha ku nooleey

Inaan kala baxnaa

Waa baylahdeennee

Beenloow qabiil

Noogu baaqayaa

Maskaxdii baryoodkiyo

Qalbi baaryey weeyoo

Waa baabba'eennee

Berigii xorriyaddii

Isla baadidoonkii

Wixii aan ku badinniyo

Ba'e wada jirkeennii

midnimada u soo baydh

Inu belel innaga kaco

Basanbaas innagu dhaco

Ninka baadi-doonoow, buus

Bili Aadan weeyoo

Marka dhiilku buuxsamo

Isagaa is-buriyoo

Baallaha ka daatee

Waxaan kaga baxaynaa

*xeebta = dhulka**badda ku**xiga**kala baxnaa = kala**soocannaa,**qaybsannaa**baylah = dayacnimo**beenlow = beenaale**berigii = waagii**badinnay = guul**hellay**wada-jir = isku**duubni, midnimo**baydh = leexo, weeco**basanbaas = jaah-**wareer**dhiil = hadhuub,**doobi, gorof**is-buriya = is maax-**dumiya**baallaha = hareeraha,**shinacyada*

Buureey ha dumin iyo

Bismillaahi wada DHAHA

Afrikadu badhaadhaha

Uma wada bislaannoo

Wax baa uga ba'aayee

Boqorkii na uumoow

Allahayoow belaayada

Adigaa na baal-marin

Inta baalka sharafta leh

lagu wada bariisani

Barkin weeye nabadduye

Boqorkii na uumoow

Allahayoow belaayada

Adigaa na baal-marin Aammin

*bismillaahi = magaca**alle oo cuskado**badhaadhe = nimco**bislaan = diyaar uma**aha heer ay ku hanan**karto, may gaadhin**ba'aaya = ka hor**taagan**uumoow = abuuraw,**alkumow**baal-marin = naga**baydhiin**baalka = taashka**barkin = barkimo,**makhaddad*

TIX
AKAA MADOOBE.

I)Qorigaa Madoobee
Aa-kaa la magac baxay
Masiibada uu Aadmigu
Is-ku madhiyey weeyaan
Afrikada is-moogina
markay talo ku murantay   *muranto = asaraarto*
Mabda'aysku diidaan
Ka ay Maatidoodiyo
Mudanaha ku layseey   *mudanaha = hal-yeyga,
hanadka, geesiga*
Isku malagto weeyaan
Musaambiik* Angooliyo*   *malagto = madhiso*
Ruwaandada* ad maqashee
Maydku uu cidlada yaal   *cidla = waaqla*
Ka sidaa u madhiyee
Midab-doorshey weeyaan   *midab-doorshey =
dhalan-rogay*
Maqla reer Jabbuutoow
Ninka kaa miciinsaday   *miciinsaday =
ciirsaday*
Murugiyo dhib mooyee   *murugo = tiiraanyo,
uur-ku-taallo*
Macaash kama helaayee
Iska dhiga masiibadan
Waxa ay murtidu tahay
Intay kala maqnaan-layd
Kala maarmi maysee
Hays-maqasho weeyaan

II)Warshadaa Altaabee*

Soo saarta aa-kaa
ilaahay ha olooshee
Aasaaskii dhismaheeda   *aasaas = bilaw,
yagleel*
Markii loo amba-qaaday   *amba-qaad = qalqaalo*
Adduunku iskuma raacine
Rag adduunyo la siiyeyoo   *adduunyo = xoolo, maal*
Ujeedo gaara lahaa baa
Arrintaa ka dambeeyey   *ka dambeeyey = soo
abaabulay, u sabab
ahaa*
Markayse hawli idlaatee
La soo saaray aa-kayгаа
Arladaa lagu baahshoo   *arlada = dhulka,
adduunka*
Afrikuu wada gaadhay
Sida laysugu aa'een   *aa'een = rideen*
Uga iibsana lahaynee   *iibsana lahayn = gadan
lahayn*
U idlaado dadkeennuna
li-dheh bay u baxsheenoo
baxsheen??- u sameeyeen
Loo albaab-furayey
Wadkiyoo la arkaayaan   *wadkii = mawdkii,
geeridii*
Aqalka soo dhigannaayoo
Kol haddaan indhaheenu
Wixii muuqda arkaynin
Wixii yaalla agteennana
Ruuxna uu urinaynin
Waa ayaan-darro-weyne   *ayaan-darro = nasiib
xumo*

Nin madow addoonsiga waa *addoonsi = midiidinsi*
Waa wax loo abuurro
Ilamaa abid baa la *abid = weligood*
ugaadhsanayoo *ugaadhso = gabraaro*
Oday Biiqay weligeen *Biiqay = hagaagsan*
Ardaageenna kama tegin *ardaa = garab- dhig*
Kama fulo adeerkeen *fulo = kama quusto*
Intaasi waa arartiiye *arar = hor- dhac,*
gogol-xaadh
Aan u tago ujeeddada
Afrikada ta gaadhiyo *ta gaadhay = ta ku*
dhacday
Afar sanoo innaga tegey
Adduunyada wixii dhacay
Waa lama illoobaan
Ma idlayn karaayee *idlayn = dhammayn*
In-yaroo tusaala ah
Aan ka sheego dhawr Erey
Waddammadu ku oolee *ku oolay = ku negaaday*
Inta badan u haystee
Abadhkooda taxayuu *abadh kooda =*
abshaxooda
taxay = gooyey
Oday-biiqay soo maray
Iyagu way ogyiinoo *og-yiin = garanayaan*
musaambiik Angooliyo
Jabbuutiyo Aljeeriya
Wixii gaadhay eedaad
Ma illoobayaan Abid
Sawd Afriik ta gaadhiyo
Sidii loo addoonsaday
Weli way eggerantoo? *eggerantay=luggo'day*
Arligii burburay iyo

Ummaddii dhammaatayna
Aa-kaygaa u sababoo
Asbaabtiisa lagu lumay
Yamantaa agteennee
Eedaysay Cadanee
Arrin lagu dhammayn-laa
Is-af-garasho iyo nabad
Ololaha qabiil iyo
Ka aamminay dagaalkee
Arligoodu baaba'ay
Aa-kaygaa u sababoo
Asbaabtiisa lagu qoray
Ereteriya maqallee
Sidii looga ooyeen
Uga uur-xumaannee
Ummushooda loo qalay
Aa-kaygaa u sababoo
Asbaabtiisa lagu qoray
Soodaan Abaartiyo
Is-af-garansho li'idaa
Jabhadahay ka ooydee
Arligeeda wax-u-dhimay
Aa-kaygaa u sababoo
Asbaabtiisa lagu lumay
Dadkoodaa Ugaadhiyo
Buuraha ambanayiyo
Afartuu u qaybshiyo
Ammuurtuu dhex dhigay Jaad
Aa-kaygaa u sababoo
Asbaabtiisa lagu lumay
Soomaali urur iyo

ka aamminay = ka door-
biday

Awooddooda loo bogay
 Awaarii ku qiiqiyo
 Lama-arag dadkoodii
 Aa-kaygaa u sababoo
 Asbaabtiisa lagu lumay
 Af-guntane, inkaar-qabe
 Af-laaqaale qorigaa
 Ul-barde ah dhexdeeda-le
 Aboodiga sankiisa-le
 Adeeryada dhegteeda le

 Waa lagu idlaadee
 Innagana innaga dhiga
 Labada is-aqoonsane
 Anfac meel ku wada cunay
 Uur-qudha ka soo baxay

 Ee u aabbo wada dhalay
 Inay is-oggolaadaan
 Sida ul iyo diirkeed
 Abidkood ahaadaan

af-laaqaale = farraarro

*adeeryo = goodirka,
ugaadh waaweyn*

*dhiga = tuura, quba,
daadiya*

*is-aqoonsan = is-
ictiraafsan*

anfac = quud, dhuuni

*uur-qudha = hooyo
keliya,*

GEERAAR DEEXASHO

Kuwa beenta u deexda
 Haw dubaaxsho jidhkooduye
 Runtoon diirka ka qaadaa
 Dantu ay ku jirtaa
 Dulucdaa hadalkaygu
 Danaystooow kuma sheegin
 Doqoneey iska joog
 Nin ragoow dibnahayga
 Hadal weeye da'weyne
 Dooddu yaanay ku dhaafin
 Intaan joogno dabaysha

 Carrabkaa dacwiyaayee

 Saddex baa u darnayd
 Saddex baa ka dambaysey
 Saddex baa dalka joogtey
 Saddex baa lagu daayey
 Markii aan dirirayney
 Dhiiggii daadanayey
 Colaad baa u darnayd
 Ninka jooga docdaydee
 Anigoo an dareemin
 Dalluunta ii qodayey

 Xumaan baa ka dambaysey
 Haddaanay dawlad ahayn
 Wixii loogu dareeray
 Ma dul-qaadan karteene
 Nin da'weyn, Rag da'weyn

*dhaafin = seegin
joogno dabaysha =
ifka*

*dacwiyaya = doodaya,
garramaya
darnayd = xumayd*

*daayey = dhaafay
daadanaya = qubanaya*

docda = dhinaca

*dalluun = hoobaaq,
godka*

dareeray = talo galay

Aqoon baa dirka joogtey
Dorraato halkii an naalley

Inaan laga digo rogtaa

Markii dood lagu

dhammeeyey

Sidaasaa lagu daayey

Annagu waan ka duqoownee

Da'da maanta kacaysaay

Wixii gaadha dalkeenna

Idinkaa dusha saari

Maahmaah dooraa ku tidhi

Midhaha daray adiga oon

Adiga oon kala dooxin

Duudduub u liqbaa la yidhi

Walaalkaa duubigiisu

Dhagaxa uu kugu dakhraa

Digo u qaadaa la yidhi

Su'aalahan dabaqa saar

Midkii kuu daran ka raac

*naalley = oollayn,
degganayn*

*digo-rogta = laga
guuro*

duqoowney = gabawney

*kacaysaay = taabba-
gashay*

gaadha = ku dhaca

*dusha saari =
dummaaddiina*

weeye

*kala dooxin = kala
dillaacin*

14 HEES
SAHAY

Abwaannada sebenkan ee

*abwaannada = hal-
abuurka, maanso-
yahanka*

Waqtiga saadaaliyaa

Mariiqii sare tegee

*mariiq = xiddig (mars)
felegga ka tirsan*

Cirkiyo samadaa fadhiyey

Su'aalaha nooga yimid

Waxaa sabab looga dhigay

San-ku-neefle joogoow

*san-ku-neefle =
uummane, noole*

Maxaad nolol sugaysaa

Adduunyada samir ka qaad

Sadkaad ku lahayd ka bood

*samir = ka quuso
sad = calaf, gayb,
saami*

Sir baa ku jirtee wax maqal

Sagaalkii laba-ka-goo

Caqliga seeraha u daa

Aqoon baa nagu saddexan

Miyaa sidig kuu irmaan

sir = xog qarsoon

seere = dhul xidhan

*sidig = hal neef
aanay dhalin la
oggolaysiiyey*

Dadoow la sadqayn karaa

Idaa sumal-looma-dayo

Sarmaan geed lagu tilmaan

*sarmaan = geed
godxeed oo dhulka
jiifsada*

Cadceedda siraad-gabtiyo

*siraad gabtay = if-
tiin beeshay*

Dayaxa saab lagu dhex-ridey

" Waxbaa ka si'yaa ", la yidhi

Adduunyadu waa silloone

silloon = gurracan

Sidaad moodayso maahee

*moodayso = u
malaynayso*

Sadkii aakhiruu jiraa

Malaa lagu sii socdaa

Rabboow soonkiyo salaad

Adigu sahay nooga yeel.

sahay = jid-mar

15 GUUX
SARBEEB

I) Sarbeebtiyo hadalladayda

*sarbeeb = ereyo-
daahan*

Su'aashaa ninkii gartoow

Idaha sumalka an ku daray

*sumalka = wanka
goodha ah*

Sakada reeraha ka bixi

Taladu subaxday ka timid

Salaaddii duhur ka dood

Habeen bay saaran tahay

Carradu waa sabo udgoon

*udgoon = ur naftu
jeclaysato*

Barwaaqadu seer-ma-weydo

Roobkaa saani noogu da'ay

Xareedduna way sinsimi

*saani = qummaati
xareed = biyo roobka
sin-simi = dindimi
dur.duri*

Guddiga aad sara-kacdeen

Bil iyo sannad iyo habeen

Intaasay soo socdeen

"Sa'baa magacoodu yahay

Wax-weyn bay idiin sidaan

Haddii salaw iyo harraad

Dadkaagu la soogan yahay

*salaw = kulayl
soogan yahay = tuban
yahay*

Sufraarka biyaa ku jira

*sufraar = sibraar,
weel caanood haragga
xoolaha laga sameeyo*

Siddaha dhiishaa ku xidhan

Kalkii sidig laga lisiyo

Caanaha subag lagama bixin

*siddaha = xashigga
la*

Dhay weeye an saxar lahayn	<i>gabto marka weelka la</i>
Barkiga "siin" baa ku qoran Faruhu way siman yihiin	<i>dhiisha = haanta (weel)</i>
Sad weeyaan kaa maqnaa Marriinka Sareedo sii Inaad u xidhaa la sugi Ninkii sannadooyin badan Ilaahay saacidee	<i>dhay = caano lis ah marriin = arrad-beel u xidho = u labbisto</i>
Ku siibtay ayaanad noqon Salaamana waan ku idhi	<i>saacideeyey = karaameeyey siibte = simbiririxday salaama = nabadgeliyo, ammaano alla.</i>
II)Anaa shay qaaliyoo Shucuurtii walaalnimiyo Shifada dawo lagu guntiyo Wanaag lagu soo shaqlee Nin-yow sharaf iga guddoon Waxaa shandaddaa ku jira Aroos shin barwaaqo dhacay Marriin lagu soo sharraxo Shaygii ugu qurux badnaa Sidii shifo loogu xidhi Aduun baa sheegi kara	<i>shay = wax shucuur = dareen shifo = fayo, caafimaad shaqlay = huwiyeey, qariyeey shandad = waliinjo, sanduuq shin = gu' xilli sharraxo = qurxiyo qurux = bilic aduun = adiga uun</i>
III)Adduunyadu waa sagaal Ma dhaafsana sadar kalee Halkaasaa lagu sar-jaray	<i>ma dhaafsana = ma dheera sadar = saf, xarriiq</i>

Weligeed ku samaysan tahay. Inaa toban lagu sar-jarayna Dad baa saakadan u qaba Hawsheed ku saloogan weli Si kale u arkoo ka maqan Ujeeddadan uga socdaa Warkii ergadeed siddeen	<i>saakadan = subaxan saloogan = ku jira ergo = dhexshexaadin, gar- qaad sajilay = qoray sawiri = fasirkeeda bixin sixi kara = qalad tiri kara sooryo = marti-gelin casuumad sebenkan = xilligan surmiyeey = oomay, dayoobay saxal = cirir, seben xumaad suubban = wacan sikaday = lagu fogaadey saakumey = saahiday, suuray la seexday = la gam'ay</i>
Warqadaa lagu soo sajilay Wixii u ku saabsana Indheer-garad baa sawiri Abwaankaa sixi karee, Su'aashaa doqon ma garan Nin raga sooryey u tahay Wixii sebennada dhiciyo Dhibaataadi lala surmiyey Ayuun saxalkeeda maydha Ergadatani suubban iyo ka dhigan yahay sahanka yimid Belaayada lagu sikaday Inaa laga soo noqdaa Ujeeddadu saarantoooy Salaantu ku kooban tahay Hurdadii laga saakumee Waxa badan laga soommanaa La seexday sheegayaane,	

Warqaddan labadeeda sadar
Siinkiyo wawgaan ku qoray
Beelahan sahankawgu diray
Inay sacabkaw tumeen
La siistay sheegayaan

*la siistay = la
oggolaaday*

Saadaasha nin aamminoo
Xil-saaran yahaan ahee
Markaan saxay waan aqbalay
Sarbeebtiina waan ka baxay

Hees
GAR-DHIG

Giddigiin dadweynoow

*Giddigiin =
dhammaantiin*

Gar-yaqaan haddaadiin

guubaabo = baraarujin

Heesaha guubaabada

Gabaygiyo tusaalaha

Geedkii la joogaba

Haddaad maanta garateen

Haddii godka laygu rido

*godka = xabaasha
rido = aaso*

Geeridu waa ii xalaal

geeridu = dhimashadu

Walaalkaa kaa gar-daran

Hadduu ku gumaadayana

gumaadayo = dilayo

Adaa gacal ugu xigee.

u xiga = ugu dhow

Gartiisa tus baa la yidhi

Maxaan waano u guntoon

*ku goohay = ku
dhawaaqay*

Ku goohay tusaaladiinna

gadantay = libidhay

NABADDII gadantee la

waayey

Haddii aad u gogol dhigteen

Guulaysta walaallayaal

IGEERAAR
HA DABBAALINE DAA

I) Waxba laysma diyaarinne
Miyaad soo degdegteen?

II) Ha u soo degdegaane
Ha dabbaaline daa

I.) Ilaa ay degsanayso

Ku dabbaala halkaa

II) Ha dabbaaline daa

I.) Waxa aan u dabbaalay

Ilaa laysu diyaarshoo

Nabaddu daayacmin weeyoo

Dul ahaan Afrikaankaa

Dariiqii ka hallawsano

Dantoodii garanaynoo

Iyagaa isku duuloo

Daamankayska ridqaayoo

Reer dameero-la-joogoow

Ilma daaniye waashay baa

Maanta noo dadabuudhayee

Waa inaan is difaacnuu

Waqtigoodi ku daahayoo

Qabiil bay dugsadaanoo

*ha dabbaalin = ha
celin,
degsanayso =
xasilayso*

dayacmin = baylihin

*hallawsan = habawsan,
lunsan*

*is-ku-duula = is-
weerara*

ridqaa = burburiyaa

*dadabuudhay =
daandaan saday*

*difaacno = iska-
celinno*

*daahay = ku
habsaamay, ku
dhammaaday*

Nabadda way ku duryaanoo

*duryaan = duribay ka
qaadaan, way ku
bukoodaan*

Masiibadii derderraydee
Dam-ka-siisay Afriikana

Waxay soo debashaysaba

Tanay maanta duqaysoo

*dabashaysaba =
gaangaanbisaba
tanay = halkanay
duqaysay = ku
habsatay*

Jabbuutaa u dambaysaye

Ilaa ay degayaanooy

Dadnimadooda gartaanoo

Daacad laysku habeeyo

Dib inaan u cesho,

bal maxaad ugu diidi.

II.) Haddaanay dawlad ahayn

Ninkii diida wanaagga

Way ku duugi lahayde

Waxa ay ku dul-qaadan

Dadkeeday jeceshay

Nabad ooy ku daryeeshee

Dedaalkeed ku jirtaaye,

Ha u soo degdegtoo

Ha dawayso xumaantee

Ha dabbaaline daa

Abaartii iyo diiftiyo

Dakharkii iyo dhiiggii

Wixii gaadhey dalkiiyee

Magaalooyin dunshey

Nacas aan damqanayn iyo

daryeel- dayac- tirto

*damqanayn = jiidh-
naxaynin*

Doqon baan garanaynne
 Dadku way ogyihiine
 Ha usoo degdegtoo
 Ha dawayso xumaantee
 Ha dabbaaline daa ...
 Barbaartaa u duqawdoo
 Dadweynaw dhega-beeloo
 Ubad daa'imayaa
 Daraaddeed gam'i waayoo
 Dhallintii da'yarayd baa
 Daraaddeed indha-beeshoo
 Dadkanaa u harraddane
 Ha u soo degdegtoo
 Ha dawayso xumaantee
 Ha dabbaaline daa ...
 Ha ku degdegin ...
 Halkeedaa ku dabbaal !

duqawdey = gabawdey

harraaddan = u oomman

II.) Dadku wuu u bukaayoo
 Ummaddaw dacatayoo
 Dumarbaa u galgaaloo

*galgaalay = tebiyey,
 shinkii ay ubad dhalii
 lahaayeen seegay
 damalloosho = loo
 gangaamo,*

Aroos loo damalloosho
 Dhallintaa muddo diiddoo
 Daraaddeed uga soomaye
 Ha u soo degdegtoo
 Ha dawayso xumaantee
 Ha dabbaaline daa.

soomay = saahidey

I.) Waxan uga dan-leeyahay

I.) Waxan uga dan-leeyahay
 Diirka aan ka qaadee

*diirka = dubka
 qaado = rogo*

Dugsi nabadi, inay tahay
 Dagaalkuna qudhmuunyahay
 Waa inay dareemaan
 Doodaha qabiilkiyo
 Dakanada dhexdoodana

*dakanada = godobta
 aanadeeda*

Waa inay daweeyaan
 Adduunyada dhammaanteed
 Nabad baa u udubee
 Waa inay ogaadaan
 Ololaha qabiilkiyo
 Isku wada il-jebintay

udub = tiir

*il-jebin = sangasho,
 khaakhaayir
 baahnayd = tooggo-
 qabtey*

Afrikadu ku baabnayd

Waa inay illoobaan
 Dawladaha badanee
 Calankoodi duubee

*duubay = laabay,
 dhacay*

*dooryaan = diqsi
 waaweyn*

Dooryaanku buuxee

Dambaskiyo dirxigu hadhay

*dirxiga = cayayaan
 yaryar oo uskagga ka
 dhasha*

Dad wixii kasii jirey
 Daacuun calooliyo

*daacuun = cudur
 calooleed dilaa ah
 dawikhis = wareeris*

Gaajadu dawikhisee
 Is-ku wada dambaabee
 Dubanaaya maydkee
 Sharafkoodi dumiyeey
 Nimacadoodii daadshee

dambaabay = gefey

Magacoodii doorshee
Dadnimada ka baxayee
Dugaagoobey ee lumay

*dugaagoobey =
bahaloobey*

Wixii dilay ma moogee
Waa inay dareemaan
Ilaahbaa dul-qaadloo
Cadhadiisu darantoo
Halka uu dabka u shido
Ninna kuma dambeeyoo
Dubbihiisa kama baxo
La iskama difaacee
Intaan laysku wada darin
Dembiyada xumaantiyo
Qabiilada ha daayaan,
Isku duubnidooday
Dalka iyo dadkoodiyo
Midnnimada la daayacay
Waa inay daryeelaan
Diintana adkeeyaan
Nabaddana ku daaqaan
Waa sidaa dantooduye
Weli miyey dareemeen

dambeeyo = hadho

II.)Maanta waa la dareemoo
Samadaan dusheenniyo
Degelkaaba u baahane
Dawladda waa dawadeeda
Ummadda waa dawadeeda
Dhulka waa dawadiisa
NABADDU waa dawadeenna

TIX
WAAJIB

I.)Qof kastoo wax-garadaba
Waddankiisa hooyeed
Waajibkuu ku leeyahay

waajib = xaq

II.)Kama weecanaynee
Hawsha waan wadaynaa

*weecanayno =
leexanayno*

I.)Dunida markuu
weynaheen
Rag buu ku wareejiyoo

*ku wareejiyey = u
dhiibay
dego = yaallo,*

Midiba waaxduu ka dego
Waa kaa hawshiisa wada
Indheer-garatada waddanigaay
Wacdigii diintuu Alluhu

*wacdiga = waanada
diiniga ah*

Dadkiinna ku waansha yidhi
Maxaad uga weecateen?
Inaad waddo fiicaniyo
Wanaag iyo khayr fartaan
Maxaad uga waabateen ?
Wareerkani lagu jiriyo
inaydin ka weecisaan
Maxaad uga waabateen ?

*waabateen = gaabsateen
hakateen, joogsateen*

III)Waaxyaha haddaan
nahay
Wixii nala gudboon iyo
Waajibkii ma seegine

*ma seegin = ma
dhaafin, ma baal marin*

Kuwa weriya aadmiga
 Walaalnimada farayee
 Ku wacdiya midnimadee
 Ka wacdiya qabiilkee
 Uga diga waxyeellee
 Waddadaw tilmaamee
 Wax-u-sheega baan-nee
 Qalbi waano deeqdiyo
 Dad wax-qaadan baan jirin
 Waa beryiyo habeeniyo
 Waqtigii an joognaba
 Qofna waari maayoo
 Wadki deyni maayee
 Wuu idin hallaynnoo
 Wehel ma leh ibliiskuye
 Ka soo weecda baan nidhi
 Colaad laysku wiiqana
 Wanaag laguma gaadhee
 Waar daaya baan nidhi
 Sinnaan inan ku waarniyo
 Waxa fiican nabaddee
 U soo weecda baan nidhi
 Waayeel gaboobiyo
 Waaya-arag dardaarmiyo
 Aqoon-yahan waddaniyiyo
 Wadaaddada dhammaantood
 Wacdigiyo kitaabkiyo
 Warka waan u sheegnoo
 Waxba kama hambaynnine
 Qalbi waano deeqdiyo
 Dad wax qaadan baan jirin ..
 Wax-ka-siya dadkaa jira !

weriya = tebiya

Waqti aakhir-sebenoo
 Weliyada sirtoodiyo
 La waraysan diintoo
 Weynaha la caayoo
 Waalid lala collooboo

*waalid = aabbo iyo
hooyo*

Walaal kala dheqaaqoo
 Kii wax ad u sheegtee
 Wanaaggaw tilmaantaa
 Waran kuu afaystiyo
 Waxaa-soo dhan baa jira.
 Waqti aakhir-sebenoo
 Xumaa lagu walaalyoo

*tilmaanto = astayso
afaysto = listo*

Baaddil loo wan qalo oo
 Dulmi lagu werdiyo oo
 Xaqa laga warra'yoo

*lagu walaalyahay = la
isku raaco
baaddil = xag-darro
dulmi = xag-duudsi
warra'o = la iska
indha-tiro*

Runta laga walloodoo
 La wadaago beentoo

*walloodo = guulo
dido- saso, bayr laga
qabo*

Laga dido wanaaggiyo
 Waxaa soo dhan baa jira
 Dad wax qaadan baan jirin,
 Haddii weyne nagu simo

*nagu-simo = nolol nagu
gaadhsiiyo*

Waaxyuhu ma daaline
 Hawsha waan wadaynaa

*wadaynaa =
socodsiinaynaa*

Indhii waxay yidhaadeen
 Indhaa wax an ku aragneen
 Kaga baydhno ooddee
 U gargaara ruuxiyo
 Waxan nahay ilayskii

*ruuxo = nafta
ilays = iftiin, nuur*

Aqoontii dhulkeennee
Dadku eeganaayiyo
Waxan nahay abwaannada
Maansada abuuree

*abuura = sameeya,
curiya
u horseeda = ku ku
haga*

Irdihii la marayiyo
Ambadii la joogaba
Dhaqankiyo asluub wacan
Laga eegto baan nahay

*irdihii = albaalkii
kadin, illin
asluub = anshax, edeb
laga eegto = lagaga
daydo*

Muusikada ugbaadka ah

*ugbaad = cusub,
casriga
aglool = unka, curiya*

Kuwa soo agloolee
Ereyga u sameeyee
Kolka ay idleeyaan
Ididdiilo wacaniyo

*ididdiilo =
yididdiilo) rajo*

Heesaha ammaanta leh
Ummaddawgu baaqee
Soo abaabulaan nahay ...;
Erey-shaxan la sheegiyo

*erey-shaxan =
halabuure*

Suugaantu idilkeed
Aqalkay u hoyatee
Laga soo unkaan nahay
Indheer-garadka dunidee
Waxa dhaca og-baan nahay
Kuwa arad barwaaqiyo
Masnadii abaydina

*unko = curiyo, bilaabo

arad = arli, dhul
masno = dhul biyo leh
abaydin = ilmaha
naaska hooyadii gabay*

Illinkay u mari layd
Ummaddaw tilmaamee
U aaneeya baan nahay

*u aaneeya = farta ugu
fiiqa*

Aqoon-yahan waxaan nahay
Dadka kii ambanayiyo
Ummaddooda uga diga
Irgin lagu jabaayiyo

ambanaya = lumaya

*irgin = geed caano leh
oo sida ciinka u baxa
jabaayo = halaagmeyo*

Alhuumada qarsoon iyo
Halkay odaxdu taallee
Inniqday dareemaan
Gabaygiyo araartiyo
Ku asteeya heestee
Aadmiga faraan nahay ...
Uugaanka joogiyo
Aafiyo belaayada
Kuwa uriya baan nahay ...
Kuwa ugu il-dheeree
Kii eeqa-beeriyo
Eexiyo qabiil wada
Uubaha ka qodayiyo
Kii uurka timo ku leh
Ugu jira olola-xumo

*uugaanka = sawaxanka
aafu = belaayo*

*eeqa-beer = hiirtaanyo
eexasho = qaraabo kiil
uub = dalluun, hataq*

*olole-xumo = ficil
xumo*

*iimaanku = damiirku
qoonmay = dhaawacmay
ammin = waqti xun
duura = wareega*

Ka iimaanku qoonmee
Ammin-qayska duuree

Waa hore la iibsaday
Af-miinshaarka loo diray
Inu uunka kala dilo

*uunka = dadka,
khalqiga*

Intaasoo ujeedda leh
Kolkaan aragnay gebigood
Kama aammusnaanee

Kuwa uunka weriyee
Ummaddooda shiriyee
Intaan ololku dheeraan
Ayaantiiba toban jeer
Ogeysiya baan nahay ...
Dad la eeday weeyaan
Markaan u andacoonnee
Agtayada ay joogaan
Way nala ilmeeyaan
Berrina way illoobaan
Ummaddii arladatani
Waxaan nidhi idaylkood
Nabad ka amban-maynee
Yaan laga irdhoobinoo
Laga uur-xumaannine
Yaan laga abaal-darin
Wuxuu noole aammino
Lagu urursanaadaa
Lagu gam'o idaylkeed
Arliguna ku negi yahay
Nabad baa u udubee
Ayaan laga abaal-darin
Aan ilaashannaan nidhi ...
Dad la eeday weeyaan
Odhaahdaan farayniyo
Ereygaan nidhaahnaa
Malaha wuu ag-marayaa ...!

*aammusnaanno =
gaabsanno*

HEES YIDIDILO

Noolaatay yididdiiladii
Nuxuskiina guuryoo

*nuxuskii = rucdigii,
saxalkii
naaf = cirir, xiddig*

Naafkiyo xiddigihii
Waxay ag-degeen negaadoo
Nasiibkeenni baa yimidoo
Waxaan ku heshiinney
nabad
Nabadeey, nabad

Negaatay arrinteenni
noloshoo
Ka neefsaday xumaantoo
Nuurkiyo wanaaggii
Dayaxay ku nabanyiin

*neefsaday = nastay
ku naban = ku dheggan*

Nasiibkeenni baa yimid
Waxaan ku heshiinney
nabad
Nabadeey, nabadeey,
nabadeey, nabad

nasiib = ayaan

Naftu waxay jecleyd baa
Naxligii ka qaadmoo
Loo helay naruuroo
Waxan naawilayniyo
Nasiyaay waxaa timid

*naxli = uur-xumo, wahab
naruuro = rajo,
yididdiilo
naawilaya = yu'anaya*

Nabaddaan sugaynee
Nasiibkeenni baa yimid
Waxaan ku heshiiney nabad
Nabadeey, nabadeey,
nabadeey, nabad

GABAY
HAYB AADMI

Haybtiisa aadmiga markaan
Dul iyo hoos eegay
Horraysiyo dambaysaba
markaan Hidiyey taariikhda
Haaneedka koodii qabtaba
Kuma hanaaqaane
Afriikana hoggaan kii qabtay
Hanaqa gooyaane
Inay duul habaar qaba
tahaan Hadal ka taagnayne
Midnimiyo intaan lagu
heshiin Halab anooskeeda
Hirdidiyo intaa labada gees
Laysku wada heeri
Intaad godobta hoostaada
taal Ku hindisoonayso
Hengel baad ka xidhantiin
Inaad horumar gaadhaane
Afrikaay inaad libin heshaan
Haw haloosiyine
Intuu kala halleeyuu hullada
Nacab ku heeraayo
Huluulaha intuu kuugu jiro
Horror ku gaadaaya
Inta uu iskiin wada horgeyn
Uudin kala heegi
Hebel hebel intay taagantee
La is-huruufaayo

dul = kor, guud

*haaneedka = naaska
hasha
hanaaqaan = xumaadaan*

hanaqa = rubadda

heeri = dhaawicin

*hindisoonayso =
hammiyayso*

*hengel = hengef, asay
agal*

*haloosiyin = haw
fadhiyin, ha sugin*

*huluul = dhufays
horror = balal*

heegi = ilaalin

*huruuf = canaan,
hatidaad*

Hagoogtaa intaad leedihiin   *hagoog = weer, hullaab*
Sida haweenkiinna
Afrikaay inaad libin heshaan
Haw haloosiyine
Hengel baad ka xidhantiin
inaad Horumar gaadhaane!

GEERAAR
DUCO MAA LAGU EEGAY

Afriki way degi weydoo
Ma taqaanno danteedoo
Odayaalna ku daalee
Inuu Daayin gargaaro
Duco maa lagu eego?

duco = Alle Bari

HORTEEN BUU DAD KU
HOOGEY!

Dagaalkaa lagu riiqmay
Dunidoo dhanba gaadhay
Damacaa bogsan waayee
Lagu daari hallaabee
Beelo ay ku dumeen.
Madaafiicda dayaantiyo
Rasaastaa dananaysiyo
Digniin laan warankaa
Layska soo darbanaayo
Hubka kii u dambeeyee
Laysku soo debesheeyey
Layskama soo daldalayne
Rag dammaan iyo xooglaa
Arrintaa ka dambeeyey...
Nacabkii ku dagaayee
Daldaloolka dhexdaadiyo
Daranyadaada ogaana
Abidkii kuma daynnine
Duullimaadka xaggeennay
U diyaarinayaanoo

riiqmay = naaftay

dayaanta = onkodda
dananaysa = reemaysa

darbanaayo = ridayo

debesheeyey = buuxiyey
daldalay = daba keenay
dammaan = raasamaal

Duurka loogu jiraayoo	<i>duurka = ayda</i>
Laynoogu soo durkayaa ...	<i>soo durkaya = soo dhowaanaya</i>
Maskaa reer ku duubanee	
Innag daadegi waayey	<i>daadegi = dhaadhici waayey</i>
Illamaa derbi-dheere	
Daaraddaynoo dhacadiidaa	<i>daaradda = albaabka . hortiiisa, qolka Dhacadiida = jiifa</i>
Daaqayee hilibkeenna	
Dhiiggeenni ku durduurtee	<i>durduurtay = ladaabtay</i>
Dibbirayee ka dhergaayana	<i>dibbiray = ka hirqaday</i>
Dawadiisi la waayoo	
Looma daafad helaayo ...	
Daadkii qaaday Lamuumbiyo	
Intii geesi la dooxayna	
Diiwaan baan ku hayaayoo	
Dayfe Fayte Sakaab	
Isagoo weji duuban	
Kooraan baa dallacaayoo	<i>kooraan = quwadda laydhka</i>
Dab-cas baa ka baxaayey	
Ina Duurin Xandaadna	
Dubbihii lagu jiiidey	<i>jiiday = lagu dhuftay</i>
Naxdin baan digriyoo	<i>digriyey = xadreeyey, gariirey</i>
Diidayoon dhici gaadhey	<i>diiday = ciiray, dhacay</i>
Dembigii lagu haysteyna	
Sirtayadaad dad u sheegtayoo	
Diirad baan kugu hayney	<i>diirad = qalab aragga waxa fog soo dhaweeya</i>
Ayaa loo diley kaana...	
Ina Dooddi Mirjaaniyo	

Daba-yeyle Xangaysana	
Daartii ay geleyeenbaa	
Loogu daatay habeenoo	<i>daatay = loogu dhacay</i>
Dadkiinnaa shiriseenoo	
Dawga toosan tusteen	<i>tusteen = u astayseen</i>
Ayaa loo dilayey	
Odaygii Darraqoo iyo	
Ina Duubane Muusena	
Dalluuntay u qodeenoo	
Wiish ku daadejinaayaan	<i>wiish = qalabka wax lagu dallaco</i>
Daaqaddaa ka arkaayey	
Dagafaadhi Rayaaliyo	
Ina Daan Madaxloona	
iyagoo degdegaayoo	
U sii jeeda dalkoodaa	
Diyaaradday la socdeen	
Daab gantaal lagu jiiidey ...	<i>gantaal = gammuun</i>
Ina Daaniye Gaydhena	
Dugsi kii-ka-yaraayee	
Dayra-dayro dhashay	
Meel daraaf ah dhexdiisay	
Dab intay ku shideen	
Ku dubteen hilibkiisaa	
Geesigii doorka ahaayee	
Dhallintaw da'yaraayee	
Dadkaba kii u dhowaayee	
ku barbaaray docdoodaa	
Diley oo kaga xaabay	<i>kaga xaabay = qudha ka jaray</i>
Duqii xeebta gelaayeyna	
Degmadiisa dhexdeediyo	

Daaraddii u lahaabaa
Dadkiisii layska horgeeyoo
Dab weyn baa ka baxaayoo
Daayin baa bixiyee
Dirqi buu ku sigtay
Afrikaay kala daadsan,
Kala daadsan
Kuma duushid shisheeyoo
Nacabkaa darban mayside
Walaalkaa dilmadiisaad
Middi yaroo daxal leh
U soo duuban taqaanne,
Inta aan nin damiir li
Degmadaada u joogin
Sheegan maayo dirkaaye
Dulligaa ku ekoow

dirqi = in yar
kala daadsan = filiqsan

daxal = miridh

dirkaa = hiddahaa abkaa

Hees
GODOB YAREEY

Waqti gaaxsanaayoo
Godladaa inoo yimid
Gugaa hooray iyo
Xareed galacleh baa
Barwaaqada an gaadhnee
Inta geelu noo dhalo
Gaawaha ka maallaa

hooray = da'ay

gaawaha = dhiil,
hadhuub
gorfaha = dhiil

Gorfaha laga buuxinnoo
Gunta weelka loo qodi
Guushaa an haleellay
Rag garaad leh iyo
Guddibaa inoo kacay
Geesigu ka madax yahay
Heedhe godob-yareey
Galool iyo godob-yareey
Alla galool iyo
Godob-yareey
Guubaabadeenniyo
Guushaa an haleellay
Ku geeraarnay libintoo

haleellay = taabnay
ku geeraarnay =
farxad heesnay

Nabad baan ku geeraarnay
Godob-yaray
Heedhe godob-yareey
Galool iyo godob-yareey
Alla galool iyo
Godob-yareey

TIX
JACBUR

Waa jiipto maansadu	
Jacbur iyo murtiba loo	<i>jac-bur = isku-dex-jir</i>
Way kala janjeedhaa	<i>janjeedhaa = kala maroorta, qal qallöocan</i>
Jirjirkay ku socotaa	
Jafaq iyo dixbay mari	<i>jirjirka = dhabarka, kala qalliban</i>
Sida looga jeelbaxo	<i>jeelbaxo = looga haqab beelo</i>
Markan jeedalkaw lulo	<i>jeedalka = shaabuugga, subbitoor</i>
Jaadhaha adkaystoo	<i>jaadhaha = xakamaha</i>
Ninba meeshu jecelyahay	
Ha la jaah-wareeroo	
Jeebadaa ka buuxsada	<i>jeebadaa = jeebabka</i>
Guurtida aqoontee	
Hawlaha gorfaysee	<i>gorfaysa = ka baanta, u guddiya</i>
Ku gardaadda calankee	
Gaashaanka adagiyo	
Gadh-caddaadiyaashiyo	
Odayada guddiyayee	<i>guddiya = geed fadhiista, gar-gooya</i>
Geedaha ka taliyoow	
Ha gadhoodho nabadduye	<i>gadhoodho = sal-dhigto</i>
Gunta weelka uga tola	
Dibad-galaha aydiyo	<i>ayda = caynta</i>
Ku dib-jirey dhufayskee	<i>dhufayska = gabboodka</i>
Dalka iyo dadkiisiyo	
Daafacaaya qarankoow	<i>nin daran = nin adag</i>

Inkastood nin darantahay	
Dawo ma leh colaadduye	
NABAD baa dalka u roon ...	
Dumarkiyo caruuraha	
Loo diray qabiilkiyo	<i>loo diray = u darban, ku foogan</i>
Qolo-qolo u dirirkee	<i>dirir = dagaallan</i>
Is-qabyaaladeeyee	<i>dan-seeg-ku habsaamay</i>
Ku dan-seegay qaladkee	
Qof hadday is-diideen	
Nala daya aqoonnee	
Ku daldalaya shiidkee	
Ku degdega xumaantoow	
Haddii uu dagaal dhaco	
Idinkaa u daranoo	<i>u daran = u liita</i>
Is-difaaci karinoo	
Waraabaydin daaqiye	<i>daaqi = cuni, ruugi</i>
NABAD baa dantiinna ah ..	
Dhallin-yarada diintiyo	<i>dhallinta = barbaarta</i>
Duminaysa dhaqankee	
Madaxooda daartiyo	
Ka samaystay dabaqee	
Dembiyada u waaweyn	<i>ku dabbaalanaysa = ku jirta, gelaya</i>
Ku dabbaalanaysaay	
Dhulka aad dul-joogtaa	
Inta aanu kula degin	<i>kula degin = kula go'in</i>
Aan idiin dardaarmee	
Dariiqii Islaamkiyo	
NABAD baa dantiinna ah	
Ninka loo dulbaaxshee	<i>dul-baaxshay = shidheeyey</i>
Dawlad u shaqeeyee	

Dadka looga roon-yee
Kolba hawsha loo diro
Inuu dabada haystuu
Daacad u habeeyuu
Dar ilaah ku maamulo
Lagu siiyey derejee

Hadba sii dallacayeen
Laga daba shaqaynee
Siduu doono yeeleen
Danihiisa mooyee
Waxa kale damqaynee
Dulmi iyo dhac badiyee
Marka uu duddubiyuu
Hadba daan ka buuxsado
Dibbirada la sara kaco
Hadba laba-dubleeyee

Lugta dalabta lee godan
Kolba meel ku deyayoow
Haddii anad dareemayn
Wixii adiga kuu dana
Dawladaha agteennee
Dabku uu ka hurayiyo
Dilka iyo xasuuqiyo
Daaraha burburay iyo
Daadduunka qaxa iyo
Dumarkiyo carruuraha
Daranyadu ka dheregtiyo
Intay dibu dhaceen eeg ...
Dood kalena waxay tahay
Dalka hooyadaa iyo

dar ilaah = hor alle
derejo = martabad
garaaddo

dhac = xatooyo, tuugo
duddubiyoo = laba liqo

dibbirada = dheragga
laba-duble = laba
wejiile
dalbaha = wegdaaha
ku deyaya = ku eegaya

hurayyo = baxayyo

daranyo = darxumo

Durdurrada nimcada-lee
Dix waliba ka yimidee
Kugu soo dindimayiyo

Deeqdiyo barwaaqadaad
Weligaa daldalateed
Cidi kugula doodayn

Haddii aad ku dacaddido
Rabbi Daayin weeyoo
Wuu kugu dullaaynoo
Nabsi waa ma daalee
Isagaa ku dilayoo
Deebaaq qadhaadh iyo
Dacar baad qudhqudhinnoo
Dufan yeelan maysidoo
Duudkaad ka hoolmiye

Doqonniimo jeceloow
Aan kula dardaarmee
NABAD baa dantaada ah ...
Duufaanka yimidee
Dalka maanta joogiyo
Dibjirka iyo tuuggoow
Dalam-dalamta suuqiyo
Waxa aad dudubisaan
Haddii aanad daynayn
Waa dabar-go'iinnee
Aan kula dardaarmee
Nabadbaa dantaada ah
Daayaca miskiinkee
Dibadda iska seexdee

dix = doox, tog
dindimaya = durduraya,
sida biyaha u socda

kugu la doodayn = kugu
haysanin
dacaddido = tacaddido

dullaayn = casili

deebaaq = waabay, sun
qudhqudhin = dhami
dufan = dux

duudka = dusha, oogada
dhabarka
hoolmi = muldhan murxi

dibjir = biyaala-suuq

Cidi ay durrayn iyo *durrayn = waxyeelin*
 Habar daasad sidatoo
 Daaduun ku timidoo *daaduun = doolqaad*
 Doonaysa calaf^o *calaf = risiq*
 Loo daro bariiskoo
 Dar ilaah u dheregtaay
 Nabad baa dantiinna ah ...
 Baayac-mushtari laha
 Cunto aan bislayn iyo *bislayn = aan, la karin*
 Baandheeya kaydkee *baandhee = shaandhee*
 Hadba sicirka beenta ah
 Biirbiirsanaayee
 Waagii bariistaba *waagii = gabbalkii*
 Boqol nagu dallacayee *dallaca = kordhiya, ku*
 Buqshadeeya lacagtoow *siyaadiya*
 Hadday belo timaad galab
 Baylbaad hunqaaciye
 Iyadaad ku baridee
 Bisaddaad ka carariye
 Nabadda u balaasee *balaasee = meel u*
 Dahabka iyo doollaar *samee, u meel day*
 Ninka kala debberayiyoo *debberaya = kala*
 Kan damaarka haystee *minawaraya*
 Waqtiguna u dararee *dararay = u hagaagay,*
 Duraysaha ku noolee *wax siiyey*
 Daacdaacsanaayoow
 Haddii u dagaal dhaco
 Daayerka cooflaad
 Dibadaha la geliyoo *coof = bulbul*

Duurka aad la seexane
 Duunyada xaggeed dhigan
 Balan kula dardaarmee
 NABAD baa dantaada ah
 Daabulada jaadkiyo

Daammiri ku qooqaha

Doodaha mijilisyada

Dacaayado ka fidiyaha
 Ummaddaysku dirayoow
 Dugsi maleh qabyaaladi
 Waxay dumiso mooyee
 Adna kuma degeyside
 Weligaaba doodoo
 Waa lagu dareemee
 Intaan daadku kula tegin
 NABAD baa dantaada ah

Dibadaa u dhoofaha
 Hawlaha dalkiisiyo
 Degmadiisi gabayee
 Inta uu durduro tegey.
 Dal shisheeye joogee

Soo dira cajaladaa
 Ku dabbaqan qabiilkee

Dabka lololinaayoow
 Waxba kaama daahnoo
 Cidi kuma dulmaysee

daabulo = xagal,
jawaan
jaad = qaad
daammiri = qaadka isku
khamiray
mijilisyada =
fadhiyada ragga
doodaha = muramaha

kula tegin = ku qaadin

gabay = hagraday
dal-shiisheeye = dal
qalaad

ku dabbaqan = ku
saabsan

daahma = qarsooma

Adigaa dembiga lee
Adna demi afkaagoo
Iska imo dalkaagoo
Ninna kuuma diidina
Nabadbaa dantaada ah

dembiga = gardaarrada
*demi = aammusii
imo = kaalay

Hadal lagama daalee
Dusha sariyo hoostaba
Dawladi waxay tahay
Iyadaa dadkeedaba
Isku soo didiminoo

sare = kor, dul, guud

In la kala dambeeyiyo

*didimin = didin ku
keeni*
*kala dambeeyo = is
tix-geliya*

Dedaal iyo is-maqal iyo
Muruq laysku daro iyo
Daacad u shaqayn iyo
NABAD baa danteenna ah
Waxba yaan ku daaline
Dadka lala hadlaayiyo
Shicibkii dalweyniyo
Intay mari dabayshiyo

Dunidaba ku nooleey
Doonaa ha diidoo
Samada ha duqeeyee
Ha durduro dhammaystee
NABAD baa danteenna ah

samada = cirka
*durduro = biqlo,
dhababaco*

Waxba kaama daahinoo
Runta waa dillaacshee

*dillaacshey =
caddeeyey*

Afrikiyo dirkeeduba
Waa dawlad dhegaloo
Haddii aan alle u deyin
Maansadan damiirka li'
Kama daadegeysee,

dir = jinsi
dhegala = dhega xidhan

Arrimaha u daranee
Qarannimada dumiyeey
Dawladaha rogayee

*daadegeyso =
dhaadhacayso, duxayso*

Dalku qaadi karin iyo
Waxan idiinka digayee
Ha la daayo leeyahay
Ma oggola danaystiyo
Kuwa lagu dillaasheen
Weligood dawoobayn

*rogaya = gembiyaya,
kambalaya*

digay = waaniyey

*dawoobayn =
waantoobaynin*

Alloow naga dulqaadoo
Deeqdaada nagu sii
Ku dabbaalay hadalkee

*ku dabbaalay = ku soo
xidhay*

ku dara = biiriya

Bal ku dara intiinoo
DUCADIINNA Aammiin

Hees
DUGSI NABADEED

Nabaddan lagu wada degaa
 Dan bay noo tahay dadoow
 Nin duunyo leh iyo sabool
 Duq iyo sebi aan wax garan
 Derbay uga tahay colaad *derbi = gaashaan*
 Weliba isku duubnidiyo
 Sinnaantiyo daacaddaa
 Dunidu niagu jecshahee
 Dalkeen ku ammaanahan yahay
 Dugsay uga tahay qabiil *dugsay = gabbood*
 Waatii doondooneested
 Wax badan loo daalayee
 Habeen loo dibad dhaxee *dibad-dhax = dibjire*
 Haddii daayin keenayuu
 Dadkeenu heshiis u yahay
 Ducooy aammiin haddeed *haddeed = immika ka dib*
 Weliba aan kuu digee
 Dardaaran rogoow iga qora
 Dirqaa lagu soo helee *dirqi = si adag*
 Ayaanay dib nooga noqon
 Ayaa daayac aanay mudan
 Shisheeyena dumin karoo
 Qof daallini soo dhexgalo
 Ma doono nin noo darnaa *darnaa = xumaa*
 Inay nabaddeen degtee
 Haddeed daranyada ka dhaba *daranyo = daayaca, baylahda*

Hees
ISHAARO

Burdaha dayrkaan akhrinay
 Ducaa lagu biiriyoo *biiriyey = kordhiyey, daray*
 Waxaan ku bilawnay hadal
 Bismillahi, bismillaahi
 Bismillaahi
 Banka sheekha yaalliyo *yaalla = deggan, jooga*
 Weliyadi baddiyo
 Buuraha fadhiyeybaa
 Boodhka u fadhiistoo
 Ishaaro ku baadi-goobay
 Culimada bariisada *bariisada = barqada, subaxa*
 Bunka loo saloolee
 Boqol iyo kun gaadhaa
 Burhaantoodi raacshey *burhaan = barakada, karaamo*
 Billaawe cad baa la rogey
 Booc iyo dhuurbaa la shiday
 Wanbaa badhi looga jaray
 Basraay timmir baa la siiyey
 Waxay ka bukhuuriyeen *bukhuuriyeen = jinni-bixin ka shideen*
 Jinkii beerkeeda galay
 Geesiyaal an biqinoo
 Baydh-baydhiin baa *baydh-baydhiin = leexleexan*
 Inta beeshayadan
 Laga soo baxshaa *beesha = degmada*

Bayaan loo dhaariyoo
Kitaab loo baaciyoo
Baabacada loo saaray
Rag baa u baqoolayoo
Sufraar biyo loogu shuboo
Bil iyo sannadaw maqnaa
Belelkiyo dhibtii
Kuwii u badheedhayoow
Waad noo baxdeen
Baadidii maqnayd
Kuwii soo baajiwoow
Waad noo baxdeen
Bukaankiyo xanuunkii
Haddii laga bogsaday
Geesiyada biloow
Ballantii ad qaadeen
Waad buuxiseen
Wixii naga ba'naadaba
Haddii laga baanayo
Geesiyadii billaayoow
Ballantii ad qaadeen
Waad buuxiseen
Maxaa baahi loo qabey
NABADDA
Maxaa baahi loo qabey
NABADDA
Waa barwaaqadeenna
NABADDU
Waa badhaadhaheenna
NABADDU
Waa bariisigeenna
NABADDU

baqoolay = bixitimay

sufraar = sibraar

belelkii = kulaylkii

baajiyoow = soo heloow

bogsaday = dawoobay

ballantii = axdigii

buuxiseen = oofiseen

ba'naada = xumaada

billaa = wacnaa

Kaalaya u soo baxoo
Baallaha qabtoo
Aan bariidinno NABADDA.
Aga diga
Irgin lagu jabaayiyo
Alhuumada qarsoon iyo
Halkay odaxdu taallee
Inniqday daree

baallaha = hareereha

bariidinno = salaanno

QAYBTA LIXAAD

MAANSO QOBONA AH

Hees
ASKARIYOW

I

Ma og-tahay askariyohow
Inad tahay itaalkii
Gobanimada ugubiyo
Calankiyo arladatani
Kii ay irkanayeen

*irkanayeen =
cuskanayeen*

Inaad tahay awooddii
Lagu aarsanaayey
Ma ogtahay askari-yohow
Aasaaski nabaddiyo
Abaabulihi guushiyo
Amba-qaadki noloshiyo
Eebadii dagaalkiyo
Indhihii inaad tahay
Ma og-tahay askari-yohow
Adduunyada dhammaanteed

*udubka = tiirka
aarmi = ciidan*

Udubkeedii baad too
Haddaan aarmi jirin
Odayada gaboobiyo
Ubadkiyo haweenkiyo
Ooryuhu ma seexdeen
Ifka intaan ku noolahay
Waan kuu iilanaynnaa
Kugu uur-qabaw nahay
Ku ammaanaynnaa

u iilan' = u darsan

Ma og-tahay ilwaadêey
 Markii aan askari galay
 Arligaynu leenahay
 Eebbe ugu dhaartoon
 Oogada xil-saaree ...
 Aar lagu gam'aan ahay
 Tiir la irkadaan ahay
 Adeegaha dantaan ahay
 Olol iyo dabbaan ahay
 Onkod iyo colbaan ahay

adeegaha = shaqaalana

*onkod = sanqadba
 danabka*

Addin laga baqaan ahay
 Seef laba af-laan ahay
 Geesi aamminaan ahay
 Indhihii dadkaan ahay
 Abur iyo masbaan ahay
 Eedaadku ima karo
 Aabbaha dalkeenniyo
 Kuwa aniga ii talin
 Arrimaha ka soo baxa
 Ka adkaynayaan ahay ...
 Ifka intaan ku noolahay
 Een iilka lay dhigin
 Waxad igu ogaataan
 Ood ku uur-samaataan
 Aarmiga inaan sido

MAAMUUS HOOYO

Gogoshii asluubtaay
 Gurigii wanaaggaay
 Galladdii ammaantaay
 Gadh-wadeenki noloshaay
 Guulayso hooyooy
 Geeddiga horseedkiyo
 Garabkii midnimaddaay
 Guubaabadii iyo
 Gurmaddii wax-qabadkaay
 Gaaridii ammaantaay
 Gacantii is-raacaay
 Galladdii adduunkaay
 Hooyooy goshaadaa
 Gaax laga dhergaayoo
 Guudkaagaa hooyooy
 Hurdo lagu gam'aa ...
 Gebigeed adduunyada
 Guntii laga abuurmaay
 Hooyooy gobaadeey
 Gambadaadu waa calan
 Gibilkaagu waa dahab
 Girridkaagu waa nool ...

asluubta = anshaxa

*galladdii = cawadii,
 hibo*

*gadh-wadeen =
 hoggamiye*

gosha = dhabta, bogga

gaax = godol biiray

*guntii = jirrida,
 guridka*

gambada = masarka

girridka = jirrida

(HEES)
KA MARAG NOQO

Macbuudkii i uumoow
Dhulkaan martabada ku helay
Dadweynii i magac-dhebey

*magac-dhebey =
doortay,
miiggan = cuddoon,
luxdan*

Gobannimada miiggan
Midnimiyo sinnaan iyo
Inaan nabad ugu maleeyaan
Maagaanaa
Dadka oo masooboo
Muruqooda maalana
Inaan muujiyaan wadey
Muslin daacadoo
Maskaxda iyo maan
Wadajiraan malaynayaa

Mataanaha is-jecellee
Kala maarminee
Meel wada degaan
U malaynayaa ...

La mood, noqonba weydaye
Badh maroor ahoon

*maroor = gurraan,
qaldan*

Isku midab nahoo
middi ii sitaa jira ...
Badh malaasanoo
Gumeysigu mudoo

*mudoo = hufiyey,
qalday*

Isa-soo maqiiqayaa jira
Ninka marada iyo
Muska iigu jira ee
Isku-diraya maatidaa
Masiibada ka aabbo ah ...
Ninkaan mooradaydiyo
Malahaan u dhiibtee
Intuu morohda ii galo
Soo muuta-muutaynayaa
Masiibada ka aabbo ah ...
Miciyada sunta leh
Ninka igu mudaayee
Afka ii macaanayn
Maqaar-saarka beenta ah
Wuxu ii maldahayaa
Miidhada ma qaatee
Waa maya su'aashu ...
Murtidiyo tusaalaha
Gartan madasha soo dhigay
madasha- golaha
Afrikaay i maqaloo
Adduunkoow ka marag noqo
Macal qabadku ugu wado
Adduunkow ka marag noqo

*muska = oodda reerka
maatida = ma kasta*

moorada = hantida

morohda = dhirta

*maldahay = qariyey
miidhada = quudhsiga*

(HEES)
WALLEE DHEEHAY

Dhulkeennaa waxa u dhidiba	<i>dhidib = sees, gundhig, sal</i>
Dhaqankiyo hiddihu Dhabarkeeda weeyaan	<i>dhabar = adhaxda, tiirdhexaa</i>
Dhaqankiyo hidduhu Dhismaheenna weeyaan Dharkaan xidhannaa u dhabanee	<i>dhaban = qurux, bilic</i>
Dhallinyarada oo Lagu dhiirrigeliyiyo Dhayda iyo sugaggaa, U dhereg ah ... Geela dhabanka daaqiyo	<i>dhabanta = buurta sinteeda</i>
Xoolahaa u dhaqasho ah Awowgay ma dhimannine Wuxuu dhaxal iiga tegey Xeerkay dhigteen iyo	<i>xeer = qaanuun hiddood dhegaley = godobka xeerka</i>
Dhegaleyda noo taal Wallee dheehaay Ninna dhuunuu ku	<i>dhuuni = dhadhamo, hunguri</i>
Kuu dhex joogaa Ninna dhaqashuu kuug Kuugu dhiidhiyey Waa dhalasho Waa dhuuxa	<i>dhaqasho = xannaano, dhiidhi = dagaallan</i>

(HEES)
HIDDA RAAC

Aabbeheen geesi buu ahaa
Hooyadeen gaari bay ahayd
Garbaa loo dhiibi jirey
Dhegaleey u gaara leh
Guddigii samayee
Geedka u fadhiistee
Xeerkaa gooyey buu ahaa
Gundhatahaa faraqa-liyo
Hugiisu go'buu ahaa
Hubkuna gaashaanka iyo
Golxadka iyo waranka iyo
Dagaal gacantuu ahaa ...

(HEES)
ISRAA'IIL

Israa'iil ma boodeen
Bari-Dhexe intuú dego
Birta kuma afaysteen
Waa boqol yuhuudduye
Ragbaa biirinaayoo
Baarkaa u fidhaayee
Barqo laguma gaadheen
Badda kuma ciyaareen
Barbaarrada ma laayeen
Haddaan muruqa buuxiyo
Isticmaar ku baal-jirin
Baydda u garaacayn
Waa bahal gumeystuhu
Kala baahsanaantiyo
Baylahdaada jeceloo
Markuu baadka kula helo
Kaa bogan qaniinyada
Burka kuu dhex-gelayee
Bushimaha dushoodiyo
Been weeye nabadduye
Baaruudda qiiqdiyo
Bunduq weeye duniduye ...
Afrikaay is-buuroo
Isa-soo bahaystoo
Ninka baal u leexdana

barbaar = dhallin

baydda = laabta

*kala baahsanaan = kala
qaybsanan
baylah = dayacan*

*kaa bogan = kaa
buuxsan, kaa mugsada
burka = tumbusha cawska
ah
bushimaha = dibnaha,
afka baarkiisa*

Basar wax-ugu-sheegoo
Ku ballama dagaal.
Israa'iil ma boobeen
Carab uma badheedheen

*u badheedh = u bax,
babac-dhig*

Nabad kuma bariisteen
Baydkii ilaahiyo
Barxaddii Rasuulkii
Waxaan loo bannayn iyo
Bakhti kuma dhex kariyeen
Kaare kuma burburiyeen
Billi kuma ciyaareen
Haddaan muruqa buuxiyo

kaare = taangi

*muruqa = awoodda,
taageero*

Isticmaar ku baal-jirin
Baydda u garaacayn
Waa bahal gumaystuhu
Kala baahsanaantiyo
Baylahdaada jeceloo
Markuu baadka kula helo
Kaa bogan qaniinyada
Burka kuu dhex-gelayee
Bushimaha dushoodiyo
Been weeye nabadduye
Baaruudda qiiqdiyo
Bunduq weeye duniduye
Afrikaay is-buuroo
Isa-soo bahaystoo
Ninka baal u leexdana
Basar wax ugu sheegoo
Ku ballama dagaal

GEBAGEBO

(HEES)

KAALAYA BAL DAAWADA

Bandhiggii adduunyada	<i>ban-dhig = carwo</i>
Laba baratankoodii	<i>baratan = tartan</i>
Markii laysu soo baxay	
Booddadii shabeelbaa	
Ka soo badiyey aarkii	
Ninka buugga qorayee	
Barbar-joogay waa bahal	
Maroodigi bakaylaha	
Ku barraahsan jirayee	<i>barraahsan = hawaarsan jirey</i>
Laga wada baqaayaa	<i>baqaayey = cabsoonayey</i>
Inta loo badheedhay	
Baqtigiisi laga kacay	<i>bakhti = mayd</i>
Xoog baaqday weeyaan	<i>baaqday = khasaaray</i>
Sharaf bururtay weeyaan	<i>bururtay = ba'day, dhacday</i>
Nin la baabtay weeyaan	<i>baabtay = falay, marreeyey</i>
Maskax badhax ahoo	<i>badhax = khalidan, doortay</i>
Biyo lagu daroo	
Beenawdey weeyaan	
Waqtiiyohow ba'aagiyo	<i>ba'aaga = jabkaaga</i>
Hawlahaagu badanaa	
Maxaa beelo wada yaal	
Ku bariistay NABAD	<i>bariistay = kusoo toosay</i>

Bacad-horeba kowsaday
BA'AN baa u marag furay
Wallee lagama baxayee
Allahayoow belaayada
Bisinkaan ka hoos-galay

bisinka = magaca alle

TIX

D)Ninka diirka madowee
Dusha laga raraayoow
Dirka liita een
Dux dhadhama lahaynoow

diirka = gibilka, jidh

dirka = faca, hiddaha

*dux dhadhama = dareen
siqsiqa*

Maskaxdiyo dareenkij
Kii laga daboolow

*daboolay = daahay, laga
suuriyey*

Inta laysku kiin diro
Idinkaa is-dilayee
Aan kula dardaarmee
Birta daabka dheerliyo

*birta = waxa loo jeedaa
eebada lagu diriro*

Iska-daa dhibaataada
Adigaa dantaadii lagaa
duudsiyee

Adduunyada bal daya sida
Dabka loogu shidayo
Daan-daansigiyo

daya = eega, u fiirsada

*daandaansi =
gardarraysi*

Dulmigiyo colaadaha

Duullaanka xoogga leh
Halka dunida lala tegey
Kaalaya bal daawada
Ummad-yahay bal daawada

duullaanka = weerarka

Hees

II) Ninka diirka madowoow
Daadduunka iyo
Dulliga iyo gaajadu
Waa dabeecaddaadee ...
Maydka dibadda yaal
Dhiiggii ka daataa
Dhulkii digo-dooriyoo
Toban dayro dhaaf

daadduunka = qaxootiga

dulliga = darxumada

digo-dooriyey = dhaaf
rog

dayr = xilliga xaga
iyo jiilaalka u
dhexeeya

Miyuu roob'ku da'ayoo
Dhulkii doog ka soo baxay
doog- tigaad, deegaan
Waxad daacad mooddaa
Ninka dabinka kuu dhigay

mooddaa = u malaysa

dabinka = shirqo

Adduunyada bal daya
Sida dabka loogu shidayo
Daan-daansigiinniyo
Dulmigiyo colaadaha

dulmi = xaq, darrada,
tacaddiga

Duullaanka xoogga leh
Halka dunida lala tegey
Kaalaya bal daawada ...

Ninka dabarka goostoow

III

dabarka = xadhig lugaha
lagu xidho

Dayaxiyo daruuraha
Iska daansha-daanshood

daansha- daanshood =
taxaash, temeshle

Oo dabaqaddaa sare
Inta dookhu nacas yahay

dookha = damiirka
kaskiisa

Ka dillaalo samadaa ...
Waxaa loo hamiyo digleeyey

dillaalo = qadhaabo

ham iyo digleeyahay =

loo musuusugayaa

daalka = naxashka

Nafta daalka saaran
Dahabkeeda buuxiyo
Doollarkeeda yaalla

doollar = lacagta
maraykanka

darartay = caano ka buu

Hasha darartay caanaha
Adaa deeq u bixiyee
Dib inaad u maashana
Waa lagaaga dacarayn
Inta daylo maqan tahay
Ishu daawanaysaa
Afku hadalka dayn maayee

deeq = kaalo,

dacarayn = dhaaran

Halka dunida lala tegey
Ummadyahay bal daawada
Daandaansigii iyo
Dulligiyo colaadaha
Duullaanka xoogga leh
Halka dunida lala tegey
Kaalaya bal daawada
Ummad yahay bal daawada
IV) Ninka qolo u diranoow

Duullaanka xoogga leh
Halka dunida lala tegey
Kaalaya bal daawada
Ummad-yahay bal daawada

duullaanka = weerarka

Hees

II) Ninka diirka madowoow
Daadduunka iyo
Dulliga iyo gaajadu
Waa dabecaddaadee ...
Maydka dibadda yaal
Dhiiggii ka daataa
Dhulkii digo-dooriyoo
Toban dayro dhaaf

daadduunka = qaxootiga

dulliga = darxumada

digo-dooriyey = dhalan-
rog

dayr = xilliga xagaaga
iyo jiilaalka u
dhexeeya

Miyuu roobku da'ayoo
Dhulkii doog ka soo baxay
doog- tigaad, deegaan
Waxad daacad mooddaa
Ninka dabinka kuu dhigay

mooddaa = u malaysaa

dabinka = shirqoolka

Adduunyada bal daya
Sida dabka loogu shidayo
Daan-daansigiinniyo
Dulmigiyo colaadaha

dulmi = xaq, darrada,
tacaddiga

Duullaanka xoogga leh
Halka dunida lala tegey
Kaalaya bal daawada ...

Ninka dabarka goostoow

III

dabarka = xadhig lugaha
lagu xidho

Dayaxiyo daruuraha
Iska daansha-daanshood

daansha- daanshood =
taxaash, temeshle

Oo dabaqaddaa sare
Inta dookhu nacas yahay

dookha = damiirka
kaskiisa

Ka dillaalo samadaa ...
Waxaa loo hamiyo digleeyey

dillaalo = qadhaabo

ham iyo digleeyahay =
loo musuusugayaa
daalka = naxashka

Nafta daalka saaran
Dahabkeeda buuxiyo
Doollarkeeda yaalla

doollar = lacagta
maraykanka

Hasha darartay caanaha
Adaa deeq u bixiyee
Dib inaad u maashana
Waa lagaaga dacarayn
Inta daylo maqan tahay
Ishu daawanaysaa
Afku hadalka dayn maayee

darartay = caano ka huu

deeq = kaalo,

dacarayn = dhaaran

Halka dunida lala tegey
Ummadyahay bal daawada
Daandaansigii iyo
Dulligiyo colaadaha
Duullaanka xoogga leh
Halka dunida lala tegey
Kaalaya bal daawada
Ummad yahay bal daawada
IV) Ninka qolo u diranoow

Inaad daw ku joogtid
Doqon-yohow ha moodine
Kuwii gubay docdoodii
Degtaa reerihii yaal
Taariikhda dibu baadh
Bal daymoo hareeraha
Deeradiyo biciidkii
Wada daaqi jirey iyo
Dibigii casaa iyo
Lo'dii joogtey dooxada
Dixda ceel dhanaan geeli
Darka loogu xidhi jirey
Wankii daylanaayee
Duddumada ka weynaa

daw = gar, xaq, sax
docdoodii = dhankoodii
degtaa = meeshaa

Ugaadhii dalkiiska
Lagu daawan jirey iyo
Aaway duunyadoodii?
Dadweynii maxaa helay?
Ma dhulkaa la wada degey?
Dalandoolka caydheed
Dalawgiyo harraadkiyo
Gaajada ku dubataa
Halka dunida lala tegey
Kaalaya bal daawada
Ummad-yahay bal daawada
Ninka samaha diidoow
Ogoow dawlad baanee

darka = weelka xoolada
lagu waraabiyoo
daylanaa = qaarka hoos
madoobaa gaashada lala
duduumada = aqalka
aboorku dhoobada ku
sameeyo

duunyo = xoolaha hoos
guunyo

dalan-dool = daadduur

Geesi kaa da'weynoo
Wanaag doonayaanee
Waayaha dambeetana
Nin dersaaya baan ahay
Caano daatayba
Dabadood la qabay
Doodda inan ku goynaa
Ninka soo daliilshee
Soo dibad dhigaan ahay
Cod durugsan, durugsan
Lagu dabar go'aa
Dalkayaga ninka
dirirayaanee
Xumaha yaan lagu degdegin
Wanaagga ayaan la daadin
Dul iyo hoos, doc iyo guud
Waxaan dani kuugu jirin
Lagaaga digyee ka daa
V)Wixii shaydaanku
duufsaday
Alloow dembigooda dhaaf
Daruur caafimaad qabtaa
Alloow dalkayaga ku hoortaa.
Durdurrada jannada eebboow
Adigu noogu deeq
Alloow diintayada adkee
Ilaahoow daacadnimo.

waayahan = beryahan

daatay = qubtay

durugsan = fog,

daadin = tuurin,
dhaafin

duufsaday = kaxaystay
hufiyey

dhaaf = ka saamax

daruur = nogol, tus,
roob

hoortaa = da'daa

deeq = gargaar, caawi

H E E S

VI.) Galbataye adduunyadu

kala-guurka lagu dhacay

Qaylada gadhoodhiyo

Gulufkiyo colaadaha

Intaan waagu galac odhan

Nin garaad xunbaa sugi

Kuwa gorodda ruxayoow

gadhoodh = khamiirtay

garaad-xun = maangaab

*gorodda ruxayoow =
madaxa ruxaya*

Sheekada galoolley

Googgaale weeyoo

Gadh-madoobe xaajadu

Gaaggixiyo lama helo

Guntintiisa lama furo

Garta laba dhex taallana

Lama gaadhi waayine

googaale = halxidhaale

gaagixiyo = gudhiyo

*gaadhi waayin = garan
waayin*

*garab-mar = gees laga
dhaafay*

Wax loo garab maraayaa

Gawsaha waraabee

Ka xidhiidhsan gudhiyo

Waa xeelad gaaroon

Lagu garannin weeyaan

xeelad = tab, farsamo

Soddoon gu' iyo dheeraad baa

Falasdiin la gabraaranaayey

gu' = sannad, 12 bilood

*gabraaranaayey =
ugaadhsanaayey*

Mar haddaanan garab iyo

Gaashaan ku siinayn

Geesaha galiilyada

Gabaygiyo tusaalaha

Guubaabo ugu filan

*guubaabo = baraarujin,
kicin*

Runtan geedka lagu xidhay

Gacal weydey iga daa

Geerida xusuusta leh

Nafta gocaniyeey joog

Guullahaa u soo noqo

Nafta kii i geliyoow

geliyoow = abuurayoow

Nebigii garaadkiyo

Garashada lahaayoow

Gurmad awliyaadoow

Sahnuunta intood gembido

aammiin

gembido = rogto, jabiso

Alloow gurigeeda bii

Aammiin

Alloow gabbal baas u dhaco

dhaco = dumo, galo

Alloow gaaladu jabtaa

Alloow diinta u gargaar

Alloow guushana na sii

Falasdiin go'dee

Gallad iyo Alloow

Gaadhsii xornimo ...

QAYBTA TODDOBAAD

HESHIISYADII

I - DAWLADDA DJABOUTI
IYO FRUD

II - DIB U HESHIISIINTII
URURRADA SOOMAALIYA

JAMHUURIYADDA DJIBOUTI
Midnimo-Sinnaan-Nabad
"AXDIGA NABADDA IYO DIB U-HESHIISIINTA
QARANKA"

Isniintii 26kii Disamber 1994kii,
Xukuumadda JAMHUURIYADDA DJIBOUTI iyo
JABHADDA DIBU SOO CELINTA MIDNIMADA IYO
DIMUQRAADIYADDA (FRUD)

GOGOL-DHIG

DAWLADDA JAMHUURIYADDA DJIBOUTI Iyo
JABHADDA DIBU-SOO-CELINTA MIDNIMADA IYO
DIMUQRAADIYADDA (FRUD) oo ugu magacaaban
dhinacyada heshiiskan dhexdiisa.

Ka dib falanqayntii qotada dheerayd ee ay kaga
baaraandegayeen dhammaan su'aalaha, sidii ay kusoo
unkameen iyo sababihii kasoo dhasheen khilaafka beeray
colaadda hubka laysu qaatay iyo qalalaasaha halista ah,
ayna isla QIREEN cawaaqib-xumida

Iyagoo ku welwelaya si dalkan looga badbaadiyo
mashaqooyinka ku habsaday qaar mid ah dalalka Gobolkan
ku yaalla,

Iyagoo garwaaqsan badbaadinta iyo dhawridda karaamada
ummadnimada Ma-dhaafaanka ah, waloow ay jiraan
dabinno, iyadoo lagu xisaabtamayo waayaha gaar ahaaneed
ee dalkeenna iyo duruufihiisa degaan-dhuleed iyo dhaqaale.

Iyagoo ku kalsoon hoggaaminta waayeenimo ee Madaxweyne XASAN GUULLEED APTIDOOON oo seeska u dhigay ku dhaqanka Furfurraanta dimuqraadiyeed, dhismaha hay'adaha ka jawaabaya baahiyaha casriga ah oo la socda awaalaha caalamiga ah ee xilligan.

Iyagoo ku qanacsan Inay rabitaanka dhinacyada oo keliya tahay awoodda xal loogu heli karo khilaafka boogihisa, iyo xaqiijinta dibu-heshiisiin qaran, Xal waara oo lagaga raysan karo colaaddana aanay keeni karayn cid aan ahayn dhinacyada ay khusayso, iyadoo uu ka maqan yahay dhinac saddexaad oo u kala ergeeyaa,

Iyagoo ku iimaan qaba in heshiis is afgarad dhab ah oo lagu gaadhaa, soo af-jari karo qalalaasahan, uu keeni karo xal caaddil ah oo waara.

Iyagoo tixgelinaya kala geddisnaanta dhaqan iyo dhaqaale-bulsheed iyo weliba faraqa u dhexeeya gobollada iyo sinnaan la'aanta ka jirta bulshada reer Djibouti dhexdeeda,

Iyagoo rabitaankoodu yahay in xalkani ahaado mid u jeeda, isla markaa, in lagu gaadho midnimada xoojinteeda, heshiis qaran iyo midnimada dalkaba.

Waxay ku adkaysanayaan, ugu dambayntii, iyagoo cuskan qiyamta Dimuqraadiyadda muqaddaska ah ee uu dhigayo **DISTUURKA** Jamhuuriyadda Djibouti, Waxay ku heshiyeen, wada hadalladoodaas Nabad,eed oo Djibouti ka dhacay, Arrimaha soo socda:

QODOBBADII HESHIISKA

Qodobka 1aad XAGGA MABAADI'DA GUUD

Wuxuu ka kooban yahay (xambaarsan yahay) heshiiskani qaabkii ay gudihisa ku dhammays-tirmaysey dhidibbo-u-aaska **NABAD** Caaddil ah oo waartaa siday u dhex-mar lahayd dhammaan dadka Reer Jabbuuti. Dammaanad qaadka dhaqan-gelintiisa waa mas'uuliyad u dhex ah oo ay u siman yihiin labada dhinac. Xukuumadda Jamhuuriyadda Jabbuuti baa dammaanad-qaadaysa mas'uuliyadda ilaalinta Qodobbadiisa iyo Hirgelintoodaba.

Qodobka 2aad XAGGA HAY'ADAHA

Jabhadda **FRUD**, dhinaceeda waxay oggolaatay, aqbashayna inay u hoggaan-sanaadaan Distuurka, Qawaaniinta iyo Xeerarka lagaga dhaqmo Jamhuuriyadda Jabbuuti iyo ixtiraamka qodobbadooda (dhawridda). Markay noqoto lagama maarmaan in qodobbada Distuurka qaar ka mid ah in dib loogu noqdo (wax laga beddelo), waxay diraasadeedu ku ansaxaysaa kaddib keliya iyadoo loo maro hab ka Distuuriga ah.

Qodobka 3aad

XAGGA HABKA NABAD SOO CELINTA

A/ In tallaabooyinka lagu xasilinayo loo maro dib-u-soo noolaynta kalsoonida iyo tirtiridda wax kastoo nabadgeliyo darro u adeegaya, oo ujeeddadoodu tahay dhiirri gelinta isusocodka Badeecadaha iyo dadka si ay isagaga gooshaan dalka gudihiisa, waxaa lagu xaqiijinayaa baabiinta dhammaan baaraashyada (kontoroollada) iyo habka baadh itaanka aan caadiga ahayn, oo la joojiyo.

B/ Xukuumadda Jamhuuriyadda Jabbuuti waxay ballanqaaday sii amba-qaadka dedaalkii ay hore ugu tallaabsatay ee ujeeddadiisu ahayd Dibu-dhiska Dhismeyaasha Adeegga iladii (Dhismeyaasha Maamul, Caafimaadka iyo rugaha biyaha iyo wixii la mid ah).

C/ Xukuumadda Jamhuuriyadda Jabbuuti, inay qaabbisho bixinta wixii gargaar taageero ah ee loo fidinayo qoysaskii ku tabaaloobay dagaalladii- mid jidh, hanti-gaar, ahaan eedba ka soo gaadhay. Waxaanay adeegsan doontaa waddo kasta iyo hab kastoo lagaga midho dhalin karo xaqiijinta muhimmaddaas.

D/ Jabhadda FRUD waxay ku nidar-gashay sidii ay dadkeeda taageerayaasheeda, u ah ee xuduudda dalka dibadeeda qaxootiga ku ah sababihii dagaallada awgood, sidii ay ugu soo qancin lahaayeen inay waddankooda dib ugu soo noqdaan.

Sidaa awgeedna Jabhadda FRUD waxay ballan-qaadaysaa in ay Xukuumadda soo gaadhsiiso Magacyada dadka Reer Jabbuuti ah ee arrimuhu khuseeyaan, si ay Dawladda ugu suurto-gasho inay gaadhsiiso kaalmo iyo taageeraba.

Qodobka 4aad

XAGGA LIISASKA DOORASHOYINKA IYO WARAAQAHA AQOONSIGA

Arrimaha la xidhiidha dibu-cusboonaynta (dibu-habaynta) habka Liisaska Doorashooyinka iyo Bixinta Warqadaha Aqoonsiga, waxay labada dhinac isla qaateen:

a. Baahida loo qabo dibu cusboonaynta Liisaska Doorashooyinka, inta ka horraysa doorashooyinka soo socda;

b. In Waraaqaha Aqoonsiga ee Muwaadinnimada la siiyo dhalliyarada gaadhay da'da Qaanuunku ogool-yahay, iyo qof kastoo soo dalbada oo buuxinaya shuruudaha looga baahan yahay.

c. Dedejinta go'aan qaadashada hawlaha lagu dhammaystirayo Waraaqaha Dhalashada ee Gobollada oo dhan.

Qodobka 5aad

DEDAALKA WAX-BARASHADA

Dhinaca Dedaalka tacliinta, xaqiijinteeda, xeerarkii jee-dhaafka ee loogu danaynayey ardadii dib uga dhacday sannad-diraasadeedkii waxbarasho sababaha dagaalkaa Awgood sidooda loogu tixgelin inta ay ka dhammaysanayaan wax-barashadooda.

Qodobka 6aad
XAGGA ISU-DHEELLITIRKA XIL-QAYBSIGA
EE HAYKALKA DAWLADEED DHEXDIISA

Iyadoo ujeeddadu tahay in laga jawaabo codsiga labada dhinac midkood walba ka yimid, iyo iyadoo laga dhaqaaqayo mabaadi'da laysla oggolyahay in si isku mid ah loogu sahmiyo Hilin Nabadda lagu soo dabbaalo, waxay Xukuumaddu Ballan-qaaday inay Xubnaha FRUD u hawlgeliso Shaqooyinka dhinacyada Siyaasadda, Ciidammada, Maamulka, Dhaqaalaha iyo Arrimaha Bulshada hab waafaqsan Qodobbada iyo tirooyinka ku xaddidan Heshiis Wadasjirka ay labada dhinac wada gaadheen ee ku qoran Lifaafa Heshiiskan Nabadda ku xidhan. Waxayna Qodobbadaasi la xidhiidha hawl-gelinta Dagaal-yahannada dhinaca ciidammada ku xidhan yihiin shuruudda ah soo noqoshada tiro cayiman oo laysla ogyahay oo Ciidammada Jabhadda ah iyadoo hubkoodii wata.

Qodobka 7aad
XAGGA CAFISKA GUUD

In Askarta iyo Xubnaha firfircoon ee FRUD, dalka dibaddiisana laajiga ku ah, dhammaantood iyadoon la kala rebin, in loo fidiyo cafis guud oo lagaga saamaxayo wixii ay ku geysteen dhacdooyinkii ka horreeyey 12kii Juun, 1994kii, iyadoo si buuxda loogu gudayo xuquuqda muwaadinnimo ee qaanuunku u sugayo, Dawladduna ay Dammaanad qaadayso Nabad-gelyadooda.

Qodobka 8aad
XAGGA JABHADDA FRUD OO ISU BEDDESHA XISBI
SIYAASADEED

a/ Isla marka saxeexa Heshiiskan Nabadeed qalinka lagu duugo, waxay Jabhadda FRUD isu beddeli doontaa Xisbi Siyaasadeed oo Sharci ah, oo ka caaggan dagaal hubaysan, si buuxdana uga qayb-gelaysa arrimaha nolosha siyaasadeed ee qaranka, iyadoo afkaarteeda si madax-bannaan ugu daafacaysa hab nabadeed, sidaasna ay Xukuumaddu ballan-qaaday inay aqbasho
.b/ FRUD waxay ka qayb-gelaysaa Maamulka Arrimaha dalka iyadoo kula qaybtamaysa Xisbiga Talada Dalka haya, iyadoo u maraysa habka Heshiiskan iyo Barnaamij Siyaasadeed oo ay labada Xisbi wada-jir u dejiyaan.

Qodobka 9aad
XAGGA MAAMUL FURFURIDDA

Marka si buuxda Nabadda iyo isku-kalsoonaanta qaran loogu soo dabbaalo dalka, waxa la jaan-qaadaya dhaqan galka Maamul furfuridda la xidhiidha wareejinta awoodaha iyo talooyinka arrimaha qaarkood in maamulkooda lagu wareejiyo deegaannada gobollada Jamhuuriyadda Jabbuuti, kuwaasoo dhismahoodu loogu gogol-xaadhi doono Guddi Qaran loo qabanayo oo ka kooban dhinacyada Siyaasadeed ee dalka ka jira oo dhan ujeeddadoodu tahay xidhiidka Maamul baahinta dalka.

QODOBKA 10 NAAD
XAGGA DIBU-DHISKA HORUMARINEED IYO
KOBICINTA DHAQAALAH

Iyadoo ujeeddadu tahay hagaajinta shaqada wax-soo saarka dhaqaale ee gobollada dalkoo idil, ayaa loo jeedinayaa bangiga horumarinta Jabbuuti inuu ku-talo-gal gaar u qoondeysan leh ugu dejiyo ujeeddooyinka loo cayimay ee ku wajahan abuurista hay'ado yaryar oo horumarineed. Xukuumaddu waxay garbaha u ridanaysaa inay awooddeeda looga baahan yahay dul -dhigto dhismaha iyo dibu yagleelka (dibu-soo-noolaynta) mashaariicdii horumarinta ee dagaalku hakiyeen ama uu baajiyey khilaafku. Taasoo awgeedna ay xukuumaddu hawl gelayso inay kala xidhiidho dalalka deeqda bixiya... Sidoo kale inay waajib tahay dhismaha (abuuridda) mashaariic cusub oo lagama maarmaan ka dhigeen duruufaha marxaladdan cusubi.

QODOBKA 11 AAD
HABKA LOO HIRGELINAYO

In hirgelinta qodobbada heshiiskan qaarkood iyo sido kale waqtiyada fulintoodaba diyaariyey afar nuqul - laba luqudda faran siiska ku qoran iyo laba af carabi ku qoran-oo ay wadajir u saxeeeen mid walba labada dhinac, dhinac walibana haysanayo laba nuqul oo ASLI ah. Laguna soo daabici doono jariidadda rasmiga ah ee Jamhuuriyadda Jabbuuti.

Waxa lagu tafatiray : Jabbuuti 26 kii Diisambar Sannadka 1994 ka.

Waxa u kala saxeeexay

XUKUUMADDA
Jamhuuriyadda Jabbuuti
Wasiirka Arrimaha Gudaha
Idiris HARBI Farah

FRUD
Xoghayaha Guud.
Ugurreh Kifle Ahmed

SHIRKA NABADDOONKA SOOMAALIYEED
OO AY KA SOO QEYBGALEEN JABHADAAHA
S.S.D.F - S.P.M. U.S.C.- S.D.M

(DJIBOUTI OS-11/06/1991)

Odayaasha nabaddonka Soomaliyeed iyo Jabhadaha S.S.D.F. - S.P.M. - U.S.C. iyo S.D.M ayagoo ka jawaabaaya maajo 1991, Mudane Xaji XASSAN GUULEED APTIDON, madaxweynaha jamhuriyada Jabuuti ayaa shirka dib-u-heshiinta shacbiga soomaaliyeed (SOMALI NATIONAL RECONCILIATION CONFERENCE) ka furmay magaalo madaxda dalka Jabuuti ee Jabuuti.

Shirkan oo bilaabmay 5ta bisha Juun, 1991 waxa rasmi ahaan golaha ummada ee jabuuti uga furay mudane madaxweyne Xaji XASSAN GUULEED APTIDON. Khudbadiisa furitaanka Madaxweynaha Jabuuti wuxuu ka-qaybgalayaasha kula dardaarmay aadna hoosta uga xariiqay inay si aad ah, maanta soomaaliya haysta, ayadoo la ilaabaayo wixiihorey u dhacay lagana taliyo danta, aayaha iyo mustaqbalka soomaaliyeed.

Mudane Xaaji AADAN CABDULLE CUSMAAN asagoo ku hadlaaya magaca odayaasha iyo ergooyinka jabhadaha wuxuu kaga mahadceliyay al-Xaaj XASSAN GUULEED APTIDON, Madaxweynaha Jamhuuriyadda Jabuuti iyo xukuumaddiisa qabanqaabada shirka iyo martigelinta ergooyinka, wuxuuna ballan qaaday dadaal iyo daacad si loo gaaro hesiis dhaliya nabad waarta, sugana midnimada soomaaliyeed.

Xafladda furitaanka ka dib waxaa shir-guddonka la wareegay Madaxweynihii laad ee Jamhuuriyadda Soomaaliyeed Mudane AADAN CABDULLE CUSMAAN oo ay wehliyaan 2dii Wasiir laad ee dowladihi 1969kii ka

horeeyey Mudaneyaal cabdirisaaq Xaaji XUSEEN Iyo MAXAMAD XAAJI IBRAAHIM CIGAAL. Waxa kaloo iyana goob-joog ahaa dhammaan odayasha nabaddonka Soomaliyeed oo iskood isu-xilsaaray oo wax ka hoggaminaayay shirka (ARAG LIF. "A")

Shirka dib u heshiinta shacbiga Soomaliyeed asagoo:

- Tixgeliyey baahida loo qabo in si degdeg ah loo joojiyo dagaalka sokeeye iyo dhiiga soomaaliyeed ee sida joogtada ah u daadanaaya,

- U arkay lagama maarmaan in dalka, soomaaliyeed laga badbaadiyo burburka, lana sugo jiritaanka dawladnimada iyo midnimada dalka iyo shacbiga soomaaliyeed oo maanta meel halis ah ku sugan,

- U arkay lagama-maarmaan in jabhadaha S.S.D.F.- S.P.M.- U.S. C. iyo S.D.M cududdooda iyo caqligoodaba u mideeyaan sidii loo soo celin lahaa qaran-nimada soomaaliyeed si wadajir ahna u waajahaan wixii weerar ku ah,

- Qaddariyey mudnaan gaar ahna siiyey dardaarankii Mudane XASSAN GUULEED APTIDON Madaxweynaha Jamhuriyada Jabuuti, iyo sida walaaltinimada leh, oo ay dowladda iyo shacbiga Jabuuti isugu howleen welina ugu yihiin heegan sidii waddanka Soomaaliyeed nabad loogu soo celin lahaa.

WUXUU GUDOONSADAY AJENDDADA SOO SOCOTA

1/ In laga hadloo Maxamad Siyaad Barre iyo ragga taageersan wixii laga yeeli lahaa, isla markana go'aan loo wada dhan yahay laga guddoonsado, 2/ In laga doodo habka

nabad loogu soo celin lahaa waddanka Soomaaliyeed
3/ In muddo loo qabto shir Soomaaliyeed oo loo dhan yahay,

4/ In laga hadlo arrinta Soomaalida waqooyi, iyo,

5/ In laga hadlo dhismo xukuumad KMG ah oo loo dhan yahay

Ka dib markii si qotadheer oo lagu lafaguraayo qodobbada kor ku xusan ay uga doodeen xubnaha mattilaayey jabhadaha kor ku tilmaaman, ayagoo niyad fiyow, Soomaalinimo ku dheehan tahay, u abbaaraayey nuxurka arrimaha shirka horyaallay waxay si wadajir ah ugu heshiiyeen qodobbada soo socda:

1. Shirku wuxuu isku raacay in Maxamad siyaad Baare, oo mucaaradada iyo shacbiga Soomaaliyeed ay rideen taariikhdu markay ahayd 26 January 1991, uu dambi weyn ka galay dadka iyo dalka Soomaaliyeed, haddana joogidiisu khatar ku tahay nabad gelyada, xasiloonnida iyo midnimada dadka iyo dalka Soomaaliyeed. Sidaa darteed shirku wuxuu guddomi yay in:

a) Baaq u jeediyo Maxamad Siyaad Barre in uu dalka uga baxo si deg-deg ah,

b) Haddii kale dagaal loo wada dhan yahay lagu qaado

c) Maxkamad cadli ahna la soo taago isaga iyo taageerayashiisi hore iyo kuwii dambeba.

2/ Shirku wuxuu isku raacay in lagu baaqo nabadgelyo guud oo dalka oo dhan saameysa lagana hirgeliyo xasilooni iyo nabad waarta. Wuxuu shirku ugu baaqayaa dadweynaha Soomaaliyeed in Jawigii colaadda lagu beddelo jawi nabadeed, walaatinimo wada noolaasho iyo isafgarad. Waxaa sidoo kale jabhadaha iska soo

horjeeda loogu baaqayaa iney xabadda

iyo dagaallada ka dhex socda si deg-deg ah u joojiyaan, si loo baajiyo dhiigga qubanaya oon dani ugu jirin dadweynaha Soomaaliyeed iyadoo la tixgelinaayo oraahdii ahayd "dagaal wiil baa ku dhintee, wiil kuma dhasho"

Arrinta xabadd joojiinta waxay jabhaduhu isla garteen in ay si wada jir ah iyo keli keli ahaanba u fuliyaan.

3. Shirku wuxuu isku raacay in magaca shirku noqoo shirka dib-u-heshiisiinta shacbiga Soomaaliyeed (S.N.R.C.)

- SOMALI NATIONAL RECONCILIATION CONFERENCE.

Shirka labaad ee S.N.R.C. waxaa lagu qaran doona muddo 30 maalmood guddhooda dalka Jabuuti laga billaabo 13 Juun 1991.

Shirka waxaa ka soo qeyb geli doona dhamaan jabhadaha kala ah: S.S.D.F., S.N.M., S.P.M, U.S.C., S.D.M., S.D.A., U.S.F.

Waxaa lagu heshiiyey in tirada rasmiga ah ee ergo kasta ka koobanto ayan ka badan (toddoba)

AJEENDADA SHIRKA 2AAD WAXAA KAMID NOQON DOONA.

a) Meelmarin dastuur ku meel gaar ah,

b) Magacaabid barlamaan ku meel gaar ah,

c) Doorasho madaxweyne ku meel gaar ah,

d) Dhismo xukuumad ku meel gaar ah oo loo dhan yahay

Guddiga qabanqaabada shirka wuxuu ka koobanyahay dowladda Jabuuti, odayaasha shir-guddonka shirkii kowaadiyo xubno ka socda Jabhadaha.

4/ Wuxuu shirku isku raacay in midnimada iyo wadajirka dadka iyo dalka Soomaaliyeed ay muqadas tahay, waxaana

loogu baaqayaa lagana codsanayaa ururka S.N.M iyo walaalahayaga waqooyi iney shirka labaad ee S.N.R.C ka soo qeyb galaan. Waxaa shirku guddoonsadayin wafdi loo diro gobollada waqooyi oo ka kooban odayaasha shir guddoonka iyo hoggaamiyeyaashaa wufuudda affarta jabhadood ee shirkan ka soo qeyb galay.

Xubnaha shirka waxay kaloo ku heshiiyeen in ammaan, qaddarin walaaltinimo leh ay si wadajir ah ugu jeediyaan Mudane al-Xaaji XASAN GUULEED APTIDOON, madaxweynaha Jamhuuriyadda Jabuuti, dowladda iyo shacbiga Jabuuti, waxayna uga mahadcelinaayaan sida walaaltinimada ah ee ay uga damqadeen dhibaataada Soomaaliyeed, sida xowliga leh oo ay u qaban qaabiyeen shirka iyo wanaagga ay u martigeliyeenba.

Waxaa kaloo xubnaha shirka ay bogaadin u jeedinayaan odayaasha Soomaaliyeed ee nabaddonka ah oo iskood isu xilsaray soona abaabulay dhexdhexaadinta iyo heshiisiinta jabhadahaan.

Ugu dambeyntii, jabhadaha S.S.D.F. - S.P.M. - U.S.C. iyo S.D.M ergooyinkooda waxay si alla-ka-cabsi-leh u ballan qaadaan fulinta go'aannada shirkan ay ku guddoonsadeen.

Shirku wuxuu xirmay 11/06/91 waxaana si rasmi ah usoo gebogabeeyey Mudane al-xaaji XASSAN GUULEED APTIDOON, Madaxweynaha Jamhuuriyadda Jabuuti.

SAXIIX

GUDDOOMYAHA S.S.D.F
GUDDOMIYAHA ERGADA U.S.C
MUUSE ISLAAN FAARAX
XUSEEN MAXAMAD BOOD
GUDDOOMIYAHA S.P.M
GUDDOOMIYAHA ERGADA S.D.M
CUMAR MACALLIN MAXAMAD
CABDI MUUSE MAYOW

WAXAA HORTOODA LAGU SAXIIXAY:
MUDANE AADAN CABDULLE CUSMAAN
MADAXWEYNAHA 1AAD EE J.S
MUDANE MAXAMED X.IBRAHIM
MUDANE ABADIRASAQ X.XUSEEN
RA'IISULWADARA HORE EE J.S
RA'IISULWASARA HORE EE J.S

MUDANE MUUMIN BAHDDOON FAARAX
WASIRKA ARIMAHA DIBADA JAM.JABUUTI

jabuuti, 12/06/1991

LIFAAQA "A"

SHIRWEYNAHA NABBADDOONKA SOOMAALIYEED
OO LOGU QABTAY MAGAALA MADAXDA JABUUTI
EE JAMHURIYADDA

JABUUTI, INTA U DHAXEYSA OS-11/06/1991, UU
ABAABULAY AL-XAAJI XASAN GUULEED
APTIDON, MADAXWEYNAHA JAMHUURIYADDA
JABUUTI, KANA QOO QAYBGALEEN
SHIRGUDDOONKA

- Mudane al Xaaji XASAN GUULEED APTIDON
Madaxweynaha Jamhuuriyadda Djabouti:

GUDDOOMIYE SHARAF

XAAJI AADEEN CABDULLE CUSMAAN:

GUDDOOMIYE

MAXAMED IBRAAHIM CIGAAL: LA-GUDDOOMIYE

CABDIRIZAQ XAAJI XUSEEN: LA GUDDOOMIYE

CABDUQAADIR MAXAMED AADEN: XUBIN

CUSMAN AXMED ROOBLE: "

CUMAR XUSEEN CABDI (QOREY) "

MAXAMUUD YUSUF AADAN (MUURO) "

MUUSE XASAN SHEIKH "

CUSMAAN MAXAMAD JEELLE "

AF-HAYEENKA SHIRKA

Mudane Muumin Bahdoon Faarax wasiirka arrimaha
dibedda iyo iskaashiga ee Jamhuuriyadda Jabuuti,

LIFAAQA "B"

JABHADDA U.S.C. OO AY WAKIIL KA YIHIIN:

1/ XUSEEN XAAJI MAXAMED BOOD

HOGGAAMIYAHA ERGADA

2/ CIISE WEHELIYE MAALIN

XUBIN

3/ CUMAR UGAAS MUUMIN

XUBIN

4/ CABDULQAADIR CABDI MAXAMAD

XUBIN

5/ MAXAMAD SHEIKH GABIOUW

XUBIN

6/ CABULQAADIR SHEIKH CILMI "

7/ CALI XAAJI YUUSUF "

8/ AXMED RAAGE CABDI "

9/ SHEIKH MAXAMED IIMAAN "

10/ ABUUKAR CISMAAN ABIKAR "

11/ CABDISHAKUUR SHEIKH IBRAAHIM "

12/ MAXAMAD SACIID CIYOW (jentelmen) "

JABHADA S.D.M OO AY WAKIIL YIHIIN

1/ CABDI MUUSE MAYOW

HOGGAAMIYAHA ERGADA

2/ MAXAMUUD XAAJI MAXAMED

XUBIN

3/ ABUUKAR CUMAR SHEEGOW

XUBIN

4/ CUMAR MAXAMED IBRAAHIM

- 5/ XASAN SHEIKH IBRAAHIM
- 6/ MAXAMAD CALI XAAMUD "
- 7/ MAXAMAD SHEIKH CUSMAN (jawari) "
- 8/ CUMAR SHEIKH CUSAN MUSSE "
- 9/ CALI CABDI AADAN "

JABHADA S.S.D.F OO AY KA WAKIIL KA YIHIIN

- 1/ MUUSE ISLAAN FAARAX
HOGGAMIYAHA ERGADA
- 2/ BOQOR CABDULLAAHI BOQOR
XUBIN
- 3/ MAXAMAD ABSHIR MUUSE "
- 4/ CABDUULLAAHI MAXAMUUD
(MATUKADE) "
- 5/ CABDUULLAAHI FAARAX HOOLIF "
- 6/ XSAN CALI MIRE "
- 7/ YUSUF MAXAMAD ISMAACIIL (bari bari) XUBIN
- 8/ MAXAMAD YUSUF ABSHIR
xubin

JABHADA S.P.M. OO AY WAKIIL KA YIHIIN

- 1/ CUMAR MACALIN
HOGGAAMIYAHA ERGADA
- 2/ SIRAAJI CABDULLAAHI CUSMAN
XUBIN
- 3/ CUMAR MAXAMAD CABDIRAXMAAN
XUBIN
- 4/ MAXAMAD CUMAR CUSMAAN
XUBIN

XUBNO MADAXBANAAN

- 1/ MAXAMUUD JAAMAC (JUGE)
XUBIN
- 2/ MAXAMAD CALI XAASHI
XUBIN
- 3/ SHIRE SUUDI MAXAMUUD
XUBIN
- 4/ MAXAMAD MAXAMUUD FAARAX
XUBIN

GOOB JOOGAYAAL

- 1/ SHARIIF ABUBAKAR CAYDRUUS (SHARAFOW)
- 2/ CALI MAXAMUUD XASAN

**Daabacaaddii koobaad
Bishii labaad 1998**

**Aqalka Ummadda (Palais du Peuple)
iyo
Madbacadda Qaranka (Imprimerie Nationale)
DJIBOUTI**